

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΠΑΤΡΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΩΝ, ΑΝΑΠΤΥΣΣΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΛΙΓΟΤΕΡΟ ΑΝΑΠΤΥΓΜΕΝΩΝ ΧΩΡΩΝ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΜΠΑΛΑΜΩΤΗΣ,
ΜΑΡΙΑ ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ
ΝΙΚΟΛΙΑ ΧΟΙΜΕ

ΕΠΟΠΤΕΥΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ:
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

ΠΑΤΡΑ 2011

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Τις τελευταίες δεκαετίες το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου, αλλά και γενικότερα της παγκοσμιοποιημένης οικονομίας, έχει απασχολήσει πολλούς οικονομολόγους και οικονομικούς αναλυτές.

Οι εργασία μας με τίτλο « Η παγκοσμιοποίηση του εμπορίου και η επίδρασή της στην οικονομική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων και λιγότερο αναπτυσσόμενων χωρών», έχει ως βασικό σκοπό, την ανάλυση των χαρακτηριστικών, των χωρών του κόσμου, κατατάσσοντας αυτές σε τρεις κατηγορίες, με βάση την οικονομική αλλά και γενικότερη ανάπτυξή τους. Από την ανάλυση και την αξιολόγηση της οικονομικής και γενικότερης κατάστασης τους, καθώς και από τη μελέτη διεθνών οικονομικών οργανισμών, που εντείνουν τις διεθνείς συναλλαγές, επιτυγχάνεται η απάντηση σε καίρια ερωτήματα που απασχολούν την επιστήμη της οικονομίας και του εμπορίου.

Τα ερωτήματα αυτά είναι:

1. Ποιοι ευνοούνται πραγματικά από το διεθνές εμπόριο?
2. Συμφέρει τις λιγότερο αναπτυσσόμενες χώρες η ύπαρξη του διεθνούς εμπορίου?
3. Ποιοι ευνοούνται από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου?
4. Ποιος είναι ο μεγάλος νικητής από αυτή τη συστηματική διενέργεια των διεθνών συναλλαγών μεταξύ των κρατών της Υφηλίου?
5. Η παγκοσμιοποίηση του εμπορίου ευνοεί το σύνολο των κρατών του πλανήτη και είναι απαραίτητη για την επιβίωση αυτών?

Στο σημείο αυτό θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά τον καθηγητή και εισηγητή της εργασίας μας Κύριο Βασίλιο Παλαιολόγου, για την εμπιστοσύνη που μας έδειξε καθώς και για τη επίβλεψη και καθοδήγησή του σε όλα τα στάδια εκπόνησης της εργασίας. Χωρίς τη σημαντική βοήθειά του η εργασία μας δεν θα έφτανε στο επίπεδο αυτό, τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Ακόμα θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε όλους τους καθηγητές μας, οι οποίοι μας βοήθησαν στη διάρκεια της φοίτησής μας δίνοντάς μας τα απαραίτητα «εφόδια» και γνώσεις για να μπορέσουμε να ανταποκριθούμε τόσο στην πτυχιακή μας εργασία, όσο και στα εργασιακά μας καθήκοντα στο μέλλον.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Όπως προαναφέρθηκε, βασικός στόχος της εργασίας, είναι η κατανόηση της επίδρασης του παγκοσμιοποιημένου εμπορίου στην οικονομική ανάπτυξη των κρατών του πλανήτη. Για την καλύτερη κατανόηση των επιδράσεων αυτών, στο πρώτο κεφάλαιο της εργασίας γίνεται μία αναφορά, γενικά στην έννοια του εμπορίου και του διεθνούς εμπορίου, καθώς και σε παράγοντες που μπορούν να επηρεάσουν την κατάσταση του εμπορίου είτε θετικά, είτε αρνητικά.

Στο επόμενο κεφάλαιο ακολουθεί μία σειρά από χρήσιμα στοιχεία που θα πρέπει να γνωρίζει κάποιος για την κατανόηση διαφόρων καταστάσεων που αφορούν το διεθνές εμπόριο. Συγκεκριμένα γίνεται αναφορά στους όρους του εμπορίου, οι οποίοι κατηγοριοποιούνται σε καθαρούς και ακαθάριστους. Ακόμα γίνεται αναφορά στις θεωρίες του απόλυτου και του συγκριτικού πλεονεκτήματος, των Adam Smith και David Ricardo αντίστοιχα, δύο θεωρίες οι οποίες αιτιολογούν την αναγκαιότητα της ύπαρξης της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου. Στο τέλος του κεφαλαίου αυτού γίνεται επεξήγηση του ισοζυγίου πληρωμών καθώς και ανάλυση των επιμέρους ισοζυγίων του, δηλαδή του εμπορικού ισοζυγίου, του ισοζυγίου άδηλων συναλλαγών, του ισοζυγίου μονομερών μεταβιβάσεων, του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών και του ισοζυγίου κίνησης κεφαλαίων. Η αναφορά και επεξήγηση των παραπάνω ισοζυγίων διευκολύνει την κατανόηση του τρόπου διεξαγωγής των διακρατικών συναλλαγών.

Στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας μας αναφέρονται οι έννοιες της οικονομικής ανάπτυξης και της οικονομικής μεγέθυνσης με τις διαφορές τις οποίες έχουν μεταξύ τους. Ακόμα γίνεται αναφορά σε δείκτες που μετρούν την οικονομική ανάπτυξη κάθε χώρας.

Στο τέταρτο κεφάλαιο της εργασίας γίνεται αναφορά στους διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς, με εκτεταμένη αναφορά στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου και στο Διεθνές Νομισματικό Ταμείο.

Στο επόμενο κεφάλαιο της εργασίας, γίνεται η κατηγοριοποίηση των κρατών με βάση την οικονομική και γενικότερη ανάπτυξή τους, σε αναπτυγμένες, αναπτυσσόμενες και λιγότερο αναπτυγμένες χώρες. Σε αυτό το κεφάλαιο αναφέρονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε κατηγορίας, καθώς και αντιπροσωπευτικά παραδείγματα για κάθε κατηγορία κρατών.

Το έκτο κεφάλαιο μπορεί να χαρακτηριστεί και ως το ειδικό θέμα της εργασίας, αφού απαντάει στην ερώτηση που θέτει ο τίτλος αυτής, δηλαδή ποιά είναι η επίδραση της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου στην οικονομική ανάπτυξη κάθε κατηγορίας κρατών.

Το έβδομο και τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας είναι τα τελικά μας συμπεράσματα που προκύπτουν από τη συνολική μελέτη που κάναμε για το συγκεκριμένο θέμα. Εκεί απαντώνται τα συνολικά ερωτήματα που τέθηκαν ως στόχοι της εργασίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ	3
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	i
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	1
ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	1
1.1 Χαρακτηρισμός του Εμπορίου	1
1.2 Διακρίσεις Του Εμπορίου	1
1.3 Διεθνές-παγκοσμιοποιημένο εμπόριο	2
1.4 Παράγοντες του Διεθνούς Εμπορίου	3
1.4.1 Ευνοϊκοί Παράγοντες.....	3
1.4.2 Δυσμενείς παράγοντες.....	5
1.5 Ωφέλειες από το Διεθνές Εμπόριο	6
1.6 Προβλήματα του Διεθνούς Εμπορίου	7
1.7 Λαθρεμπόριο	8
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	10
ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ	10
2.1 Όροι Του Εμπορίου.....	10
2.2 Θεωρία Του “Απόλυτου Πλεονεκτήματος” (Adam Smith).....	12
2.3 Θεωρία Του Συγκριτικού Πλεονεκτήματος (David Ricardo).....	13
2.4 Περί Εθνικών Ισοζυγίων	15
2.4.1 Ισοζύγιο Πληρωμών.....	16
2.4.2 Κατηγορίες Ισοζυγίων.....	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	19
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	19
3.1 Έννοια της οικονομικής ανάπτυξης	19
3.2 Διαφορά οικονομικής ανάπτυξης και οικονομικής μεγέθυνσης	19
3.3 Δείκτες μέτρησης της οικονομικής ανάπτυξης	20
3.3.1. Δείκτης μεταβολής ΑΕΠ.....	20
3.3.2 Κοινωνικοί δείκτες.....	21
3.3.3 Σύνθετοι δείκτες ανάπτυξης.....	21
3.3.4 Δείκτης Πλούτου Παραγωγής.....	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο	24
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ	24
4.1 Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.)	24
4.1.1 Η σημασία του Ο.Η.Ε.	25
4.1.1.1 Κύρια Όργανα του Ο.Η.Ε.	25
4.1.1.2. Κράτη – Μέλη των Η.Ε.....	26

4.1.1.3. Χάρτης των Η.Ε.	26
4.1.1.4. Η Ελλάδα στον ΟΗΕ.....	27
4.2 Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ)	28
4.2.1. Σκοποί Δ.Ν.Τ.....	29
4.2.2. Διοικητική Διάρθρωση Δ.Ν.Τ.....	29
4.2.3. Μέλη Δ.Ν.Τ.....	30
4.2.4. Κριτήρια για ένταξη.....	30
4.2.5. Βοήθεια και μεταρρυθμίσεις.....	30
4.2.6. Επικρίσεις.....	31
4.3 Διεθνής Τράπεζα	32
4.4 Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (Π.Ο.Ε.)	35
4.5 Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.).....	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο	48
ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	
ΤΟΥΣ.....	48
5.1 Αναπτυγμένες Χώρες	48
5.1.1 Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης.....	49
5.1.2 Κατάταξη Αναπτυγμένων Κρατών Βάση της CIA και ΔΝΤ	49
Λίστα Αναπτυγμένων Κρατών Βάση των στοιχείων της CIA.....	50
Λίστα Αναπτυγμένων Χωρών Βάση στοιχείων Της CIA	51
5.2. Χαρακτηριστικά αναπτυγμένων χωρών	52
5.3 Κατηγοριοποίηση αναπτυγμένων κρατών	55
5.3.1. Τα χαρακτηριστικά της Γερμανίας.....	56
5.3.2. Τα χαρακτηριστικά των Η.Π.Α	57
5.3.3 Τα χαρακτηριστικά της Ιαπωνίας.....	59
5.4. Χαρακτηριστικά των Λιγότερο Αναπτυγμένων Χωρών (Λ.Α.Χ)	61
5.4.1. Προβλήματα των Λ.Α.Χ	61
5.4.2. Χαρακτηριστικά της Αιγύπτου	66
5.4.3. Χαρακτηριστικά της Γκάνας.....	67
5.5. Χαρακτηριστικά των Αναπτυσσόμενων χωρών	68
5.6. Παραδείγματα Αναπτυσσόμενων Χωρών.....	74
5.6.1. Χαρακτηριστικά Κίνας.....	74
5.6.2. Χαρακτηριστικά Βραζιλίας.....	75
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο	77
Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	
ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ.....	77
6.1 Η Επίδραση Του Διεθνούς Εμπορίου Στην Οικονομική Ανάπτυξη Των Αναπτυγμένων Κρατών.....	77
6.1.1. Η θετική Επίδραση του Διεθνούς Εμπορίου στις Αναπτυγμένες Χώρες.....	77
6.1.2 Η αρνητική επίδραση του διεθνούς εμπορίου στις αναπτυγμένες χώρες	81
6.1.3. Η γενικότερη επίδραση της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου στην οικονομική ανάπτυξη των αναπτυγμένων χωρών	82
6.2 Οι επιπτώσεις του εμπορίου στην οικονομική ανάπτυξη των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών.....	84
6.2.1 Θετικές Επιδράσεις Της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου στην οικονομική ανάπτυξη των Λ.Α.Χ.....	84

6.2.2 Αρνητικές επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου στην οικονομική ανάπτυξη των Λ.Α.Χ.....	85
6.2.3 Γενικά συμπεράσματα για την επίδραση του διεθνούς εμπορίου στις Λ.Α.Χ.....	87
6.3 Οι επιδράσεις του διεθνούς εμπορίου στην οικονομική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών.....	89
6.3.1 Οι θετικές επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου στην οικονομική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών.....	89
6.3.2 Οι αρνητικές επιδράσεις του διεθνούς εμπορίου στην οικονομική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών.....	91
6.3.3 Γενικότερες επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου στην οικονομική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών.....	93
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο	95
ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	95
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	97

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

1.1 Χαρακτηρισμός του Εμπορίου

Γενικά το εμπόριο μπορεί να χαρακτηριστεί με δύο έννοιες:

Υπό την περιορισμένη έννοια: Εμπόριο είναι η αγορά αγαθών για μεταπώληση χωρίς ουσιώδη μεταβολή τους, με σκοπό την πραγματοποίηση κέρδους.

Υπό την ευρεία έννοια: Εμπόριο χαρακτηρίζεται η συνεχής διεξαγωγή συναλλαγών, δηλαδή αγορών και πωλήσεων με βασικό σκοπό την επίτευξη κερδών. Επομένως το εμπόριο μπορεί να αποτελέσει μια επιχειρηματική δραστηριότητα η οποία ασκείται τόσο από φυσικά πρόσωπα (άτομα) όσο και από νομικά πρόσωπα (εμπορικές εταιρείες). Η επιχειρηματική δραστηριότητα στοχεύει σταθερά στην επιδίωξη κέρδους, το οποίο όμως δεν είναι πάντα βέβαιο, γιατί κάθε επιχείρηση διατρέχει τον κίνδυνο αντί για κέρδος να υποστεί ζημία.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την άσκηση του εμπορίου είναι η ύπαρξη αγοράς. Ως αγορά μπορεί να οριστεί ο τόπος στον οποίο πραγματοποιούνται αγοραπωλησίες.

Το εμπόριο υπάγεται στον τριτογενή τομέα παραγωγής (παροχή υπηρεσιών) και υποβοηθά τους άλλους δύο τομείς παραγωγής (πρωτογενή και δευτερογενή).

1.2 Διακρίσεις Του Εμπορίου

Υπάρχουν πολλοί παράγοντες βάση των οποίων μπορεί να διακριθεί το εμπόριο σε διάφορες κατηγορίες. Μερικές από αυτές είναι οι εξής:

1. Ανάλογα με τον αποδέκτη του προϊόντος. Τότε το εμπόριο διακρίνεται σε χονδρικό και λιανικό. Το χονδρικό εμπόριο υφίσταται στην βιομηχανική αγορά, δηλαδή όταν ο χονδρέμπορος πωλεί το προϊόν στον λιανέμπορο. Ενώ η λιανική πώληση, αφορά τις συναλλαγές μεταξύ λιανέμπορου και τελικού καταναλωτή.
2. Ανάλογα με τους φορείς που συμμετέχουν στη συναλλαγή. Σε αυτή την μπορούμε να διακρίνουμε το εμπόριο σε ιδιωτικό και κρατικό. Ιδιωτικό εμπόριο είναι αυτό που προκύπτει από τις συναλλαγές μεταξύ ιδιωτών ή ιδιωτικών εταιριών. Ενώ κρατικό είναι αυτό που προκύπτει από τις συναλλαγές μεταξύ κράτους και εταιρειών.

3. Ανάλογα με τον τρόπο μεταφοράς των εμπορευμάτων. Τότε το εμπόριο διακρίνεται σε θαλάσσιο και χερσαίο.
4. Η συμαντικότερη διάκριση του εμπορίου είναι αυτή που διακρίνει το εμπόριο σε εσωτερικό και εξωτερικό.

Εσωτερικό εμπόριο είναι αυτό που διεξάγεται μέσα στα όρια ενός συγκεκριμένου κράτους.

Εξωτερικό εμπόριο είναι αυτό που προκύπτει από τη συναλλαγή μεταξύ δύο ή περισσότερων κρατών.

Το εξωτερικό εμπόριο διακρίνεται με τη σειρά του σε κυρίως εξαγωγικό, το οποίο περιλαμβάνει το **εισαγωγικό** εμπόριο, το **εξαγωγικό** εμπόριο και το **διαμετακομιστικό** εμπόριο.

Εισαγωγικό εμπόριο: Ασχολείται με την εισαγωγή εμπορευμάτων σε ένα κράτος που προέρχονται από άλλες χώρες του εξωτερικού.

Εξαγωγικό εμπόριο: Σχετίζεται με την εξαγωγή εμπορευμάτων μιας χώρας σε μία ή περισσότερες χώρες του εξωτερικού.

Διαμετακομιστικό εμπόριο: Περιλαμβάνει την εισαγωγή εμπορευμάτων σε μια χώρα του εξωτερικού χωρίς να καταναλώνονται απ' αυτή, και στη συνέχεια μεταφέρονται σε άλλα κράτη. Η ουσιαστική ωφέλεια που έχει η χώρα που επιτρέπει τη διέλευση των προϊόντων σε αυτή, είναι η απασχόληση του εργατικού δυναμικού της καθώς και η απασχόληση μεταφορικών μέσων ^{[1][2]}.

1.3 Διεθνές-παγκοσμιοποιημένο εμπόριο

Με τον όρο παγκοσμιοποιημένο εμπόριο εννοούμε το σύνολο των συναλλαγών (εισαγωγών και εξαγωγών) που πραγματοποιείται από όλες τις χώρες του κόσμου κατά τη διάρκεια μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου (συνήθως 1 έτος). Με άλλα λόγια το διεθνές εμπόριο μπορεί να οριστεί ως το σύνολο του εισαγωγικού και εξαγωγικού (εξωτερικού) εμπορίου όλων των κρατών του κόσμου σε ετήσια βάση ^[3].

---

1. Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις, Διεθνές Εμπόριο, Γιάννης Χολέβας, Αθήνα: Interbooks 1997, σελ: 15-17

2. Διεθνές Εμπόριο, Η πολιτική οικονομία των διεθνών οικονομικών σχέσεων, Κωνσταντίνος Ε. Μακεδόνας, Αθήνα: Έλλην, 2002

3. Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις, Διεθνές Εμπόριο, Γιάννης Χολέβας, Αθήνα: Interbooks 1997, σελ: 17

Οι λόγοι που οδήγησαν τα κράτη να στραφούν στο διεθνές εμπόριο ήταν:

- Η απομάκρυνση των σύγχρονων κρατών από την πολιτική και την επιδίωξη της αυτάρκειας και του ατομικισμού.
- Η βελτίωση της οργάνωσης και του επιπέδου παραγωγής προϊόντων στις επιχειρήσεις, λόγω του ανταγωνισμού.
- Η τάση της εξειδίκευσης από τις διάφορες χώρες, εκμεταλλευόμενες τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που έχουν έναντι των υπολοίπων
- Η πιθανότητα εξασφάλισης της παγκόσμιας ειρήνης.
- Η άνοδος του πολιτιστικού επιπέδου των λαών.
- Η εκμετάλλευση των πλεονεκτημάτων που έχει η κάθε χώρα απέναντι στις άλλες, δηλαδή να παράγει προϊόντα που μπορεί να διοχετεύσει σε άλλες χώρες που δεν έχουν τη δυνατότητα να τα παράξουν ^[4].

1.4 Παράγοντες του Διεθνούς Εμπορίου

Κατά τη ροή του διεθνούς εμπορίου παρεμβάλλεται ένα σύνολο αστάθμητων Παραγόντων, οι οποίοι μπορούν να είναι κάποιες φορές ευνοϊκοί και άλλες δυσμενείς. Επίσης οι παράγοντες αυτοί μπορούν να διακριθούν σε γενικούς που αφορούν το σύνολο των χωρών που συμμετέχουν στις διεθνείς συναλλαγές και σε ειδικούς που είναι παράγοντες που επιδρούν θετικά ή αρνητικά στο εσωτερικό κάθε συγκεκριμένης χώρας.

1.4.1 Ευνοϊκοί Παράγοντες

Ευνοϊκοί παράγοντες είναι αυτοί που συντελούν στην ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου.

Γενικοί ευνοϊκοί παράγοντες:

1. Η παγκόσμια ειρήνη είναι ίσως ο σημαντικότερος παράγοντας που ευνοεί το διεθνές εμπόριο. Η ύπαρξη ειρηνικών σχέσεων μεταξύ των κρατών εξασφαλίζει την εύκολη μεταφορά εμπορευμάτων στις διάφορες χώρες.

---

4. Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις, Διεθνές Εμπόριο, Γιάννης Χολέβας, Αθήνα: Interbooks 1997, σελ: 17-18

2. Η μεγάλη αύξηση του πληθυσμού, προκαλεί τη ραγδαία αύξηση των αναγκών, άρα και τη μεγαλύτερη διακίνηση εμπορευμάτων μεταξύ των χωρών.
3. Η ανάπτυξη της τεχνολογίας, η οποία συντελεί τόσο στη δημιουργία νέων αναγκών (λόγο της δημιουργίας νέων προϊόντων) όσο και στην ταχύτερη και ευκολότερη μεταφορά εμπορευμάτων στα διάφορα κράτη.
4. Τα σύγχρονα κράτη εγκατέλειψαν την αντίληψη της αυτάρκειας και του απομονωτισμού και υποστηρίζουν την ύπαρξη διεθνών συναλλαγών
5. Η έντονη οικοδομική δραστηριότητα που υφίσταται σε ορισμένα κράτη οδηγεί στην παγκόσμια κυκλοφορία και διακίνηση πολλών εμπορευμάτων που σχετίζονται με τη δημιουργία οικοδομών, παραδείγματα τέτοιων υλικών είναι το τσιμέντο, τα τούβλα, τα υαλότουβλα κ.τ.λ.
6. Παρά την έντονη προσπάθεια διατήρησης της παγκόσμιας ειρήνης, η παράληψη ορισμένων πολεμικών γεγονότων είναι αναπόφευκτη, έτσι ορισμένες χώρες εκμεταλλεύονται την ευκαιρία αυτή παράγοντας και διακινώντας πολεμικό εξοπλισμό στις υπόλοιπες χώρες. Με αυτόν τον τρόπο ενισχύεται σε μεγάλο βαθμό το παγκόσμιο εμπόριο.
7. Η ανακάλυψη νέων μεταλλευμάτων και νέων κοιτασμάτων, καθώς και πρώτων υλών που είναι χρήσιμες για την παραγωγή τόσο καταναλωτικών όσο και βιομηχανικών προϊόντων αυξάνει τη διεθνή κυκλοφορία τους.
8. Η αύξηση των μεταφορών (οδικών, θαλάσσιων και αεροπορικών) αυξάνει τη ζήτηση για καύσιμα όπως πετρέλαιο, υγραέριο κ.τ.λ.
9. Η εφαρμογή του διεθνούς Μαρκετινγκ, μέσω της εντατικής διαφήμισης, προώθησης αλλά και των διαφόρων τεχνικών πώλησης, προκαλούν την τάση για αύξηση των αναγκών με αποτέλεσμα την αύξηση της παραγωγής άρα και της διεθνούς κυκλοφορίας προϊόντων.
10. Τέλος η βοήθεια που προσφέρουν οι διεθνείς οικονομικοί οργανισμοί (όπως ο Ο.Η.Ε.) στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, δίνει την ευκαιρία σε αυτές να συμμετέχουν στις διεθνείς συναλλαγές ^{[5][6]}.

---

5. Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις, Διεθνές Εμπόριο, Γιάννης Χολέβας, Αθήνα: Interbooks 1997, σελ: 18-19

6. Διεθνές Εμπόριο, Η πολιτική οικονομία των διεθνών οικονομικών σχέσεων, Κωνσταντίνος Ε. Μακεδόνας, Αθήνα: Έλλην, 2002

Ειδικοί ευνοϊκοί παράγοντες:

1. Η έλλειψη προστατευτικών μέτρων που θέτουν φραγμούς και η δυνατότητα διενέργειας ελεύθερου εμπορίου με ελευθερία εισαγωγών αλλά και εξαγωγών.
2. Η δημιουργία σωστών διπλωματικών σχέσεων μεταξύ των κρατών, οι οποίες μπορούν να οδηγήσουν στην ύπαρξη έντονων εμπορικών συναλλαγών.
3. Η ένταξη πολλών χωρών σε διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση, διευκολύνει τη διενέργεια συναλλαγών μεταξύ των κρατών που ανήκουν σε αυτούς τους οργανισμούς.
4. Η ύπαρξη πλουτοπαραγωγικών πηγών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την πραγματοποίηση εξαγωγών. Πολλές χώρες διαθέτουν πληθώρα πλουτοπαραγωγικών πηγών, όπως πετρέλαιο, πολύτιμους και ημιπολύτιμους λίθους κ.α. που μπορούν να τα εκμεταλλευτούν είτε με την απευθείας εξαγωγή τους σε χώρες του εξωτερικού αλλά είτε και με κάποια αρχική επεξεργασία πριν την εξαγωγή τους (δευτερογενής τομέας παραγωγής).
5. Η εφαρμογή του διεθνούς Μάρκετινγκ από επιχειρηματικούς ομίλους, ώστε να διευκολύνονται οι εξαγωγές των εμπορευμάτων τους.
6. Η ενίσχυση μιας φτωχής χώρας από μία πλούσια με την παραχώρηση μηχανημάτων και της υποχρέωσης της αγοράς των προϊόντων που σχετίζονται μ' αυτά.
7. Η ύπαρξη πληθώρας κεφαλαίων που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για παραγωγικές επενδύσεις με βασικό σκοπό τις εξαγωγές εμπορευμάτων^[7].

1.4.2 Δυσμενείς παράγοντες

Είναι οι παράγοντες που δυσκολεύουν και εμποδίζουν την ανάπτυξη και διατήρηση του διεθνούς εμπορίου.

Γενικοί δυσμενείς παράγοντες:

Αυτή η κατηγορία των δυσμενών παραγόντων προκύπτει από την απουσία των περισσότερων αντίστοιχων ευνοϊκών παραγόντων που προαναφέρθηκαν. Η απουσία ειρηνικών συνθηκών μεταξύ των κρατών μπορεί να θεωρηθεί ένας από τους βασικότερους δυσμενείς παράγοντες του διεθνούς εμπορίου.

---

7. Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις, Διεθνές Εμπόριο, Γιάννης Χολέβας, Αθήνα: Interbooks 1997, σελ: 20-21

Ακόμα ένα ισχυρό εμπόδιο της ανάπτυξης του διεθνούς εμπορίου είναι η μη αξιοποίηση των πλουτοπαραγωγικών που έχει η κάθε χώρα. Ένας επίκαιρος παράγοντας αποθάρρυνσης του διεθνούς εμπορίου είναι οι παγκόσμια οικονομική ύφεση η οποία αυξάνει την ανεργία, μειώνει τις παραγόμενες ποσότητες προϊόντων, άρα και τις εξαγόμενες ποσότητες εμπορευμάτων. Επίσης η μη διενέργεια επενδύσεων και η μη αξιοποίηση πλουτοπαραγωγικών πόρων εμποδίζει την ομαλή και απρόσκοπτη διενέργεια συναλλαγών. Ακόμα το υψηλό κόστος μεταφοράς αυξάνει την τιμή πώλησης στα εμπορεύματα και κάνει μη συμφέρουσες έως και ασύμφορες τις εισαγωγές και τις εξαγωγές τους. Τέλος η εξάπλωση της φτώχειας καθώς και η μη στήριξη των φτωχότερων χωρών από τις πλουσιότερες αποθαρρύνει την ύπαρξη του διεθνούς εμπορίου ^[8].

Ειδικόι δυσμενείς παράγοντες:

Το ίδιο και οι ειδικοί δυσμενείς παράγοντες μπορούν να προκύψουν από την απουσία των αντίστοιχων ευνοϊκών παραγόντων. Η εφαρμογή δυσμενούς πολιτικής εξωτερικού εμπορίου από μια χώρα μπορεί να προκαλέσει μη επιθυμητά αποτελέσματα στη διεθνή αγορά. Ένα βασικό εμπόδιο στη διατήρηση διεθνών συναλλαγών είναι η μη ύπαρξη σωστών διπλωματικών σχέσεων μεταξύ των κρατών. Επίσης η μη ύπαρξη κινήτρων στις βιομηχανικές εταιρείες για τη δημιουργία και αύξηση των εξαγωγών. Ακόμα η έλλειψη παραγωγικών επενδύσεων μπορεί να αποθαρρύνει σε μεγάλο βαθμό την ύπαρξη του παγκοσμιοποιημένου εμπορίου. Τέλος, η μη ένταξη κρατών σε διεθνείς οικονομικούς οργανισμούς μειώνουν τη ευκολία διεξαγωγής του διεθνούς εμπορίου ^[9].

1.5 Ωφέλειες από το Διεθνές Εμπόριο

Η παγκόσμια οικονομία ευνοείται από το διεθνές εμπόριο σε πολλούς τομείς:

1. Με την ύπαρξη του διεθνούς εμπορίου αναζητούνται νέες αγορές προκειμένου να τοποθετηθούν τα προϊόντα που παράγονται από τις πολυεθνικές εταιρείες κάθε χώρας.
2. Επικρατεί αμοιβαία κάλυψη των αναγκών των κρατών μέσω της ελεύθερης διακίνησης προϊόντων σε όλες τις χώρες.

---

8. Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις, Διεθνές Εμπόριο, Γιάννης Χολέβας, Αθήνα: Interbooks 1997, σελ: 21-22

9. Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις, Διεθνές Εμπόριο, Γιάννης Χολέβας, Αθήνα: Interbooks 1997, σελ: 22-23

3. Δημιουργείται καταμερισμός των δραστηριοτήτων για κάθε χώρα ανάλογα με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που έχει έναντι των υπολοίπων. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την αυξημένη παραγωγή και διακίνηση εμπορευμάτων καθώς και τη βελτιωμένη ποιότητα αυτών.
4. Ενισχύεται ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την ποσοτική και ποιοτική βελτίωση των εμπορευμάτων.
5. Επέρχεται οικονομική ευημερία στα κράτη και βελτιώνεται το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων της κάθε χώρας.
6. Ανταλλάσσονται εμπειρίες μεταξύ των επιχειρηματιών (Know How) σε τομείς που αφορούν την επεξεργασία, τον τρόπο παραγωγής κ.α. προκειμένου να βελτιώνεται η ποιότητα και τα χαρακτηριστικά των προϊόντων.
7. Ανεβαίνει το πολιτιστικό επίπεδο, εξ αιτίας των διεθνών εμπορικών σχέσεων και της μεταφοράς της κουλτούρας των διαφόρων χωρών στις υπόλοιπες.
8. Γίνεται ορθολογικότερη χρήση των συντελεστών παραγωγής, με σκοπό την ταχύτερη παραγωγή προϊόντων και ταυτόχρονα επιτυγχάνεται αύξηση της παραγωγής.
9. Κάθε χώρα θέτει ως στόχο την αύξηση της συμμετοχής της στη διεθνή αγορά, με αποτέλεσμα ο ανταγωνισμός να εντείνεται. Ο ισχυρός ανταγωνισμός είναι αυτός που θα οδηγήσει στην εισαγωγή καινοτόμων τεχνολογιών.
10. Με το διεθνές εμπόριο, οι καταναλωτές όλου του κόσμου είναι σε θέση να καταναλώσουν προϊόντα και υπηρεσίες που δεν θα ήταν σε θέση να το κάνουν χωρίς αυτό^[10].

1.6 Προβλήματα του Διεθνούς Εμπορίου

1. Μόνο ένα μικρό μέρος των εμπορευμάτων σε όλο τον κόσμο είναι αντικείμενο διεθνών συναλλαγών. Αυτό σημαίνει ότι υφίσταται ένα μεγάλο χάσμα ανάμεσα στην παγκόσμια παραγωγή και το διεθνές εμπόριο.

---

10. Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις, Διεθνές Εμπόριο, Γιάννης Χολέβας, Αθήνα: Interbooks 1997, σελ: 23

2. Από το διεθνές εμπόριο και γενικότερα από το διεθνή ανταγωνισμό ευνοούνται κυρίως τα πλουσιότερα κράτη, τα οποία διαθέτουν τα απαραίτητα κεφάλαια το εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό καθώς και πλουσιότερους φυσικούς πόρους. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο αυξάνεται το χάσμα μεταξύ πλούσιων και φτωχών κρατών.
3. Η υστέρηση που παρατηρείται στις εξαγωγές των φτωχότερων χωρών επιφέρει επιβράδυνση του ρυθμού επέκτασης του διεθνούς εμπορίου.
4. Ένας ιδιαίτερος κλάδος είναι αυτός των καυσίμων, στις διεθνείς συναλλαγές, γιατί οι εξαγωγικές δυνατότητες περιορίζονται σε σχετικά μικρό βαθμό, λόγω των μικρών αποθεμάτων, ενώ οι εισαγωγικές ανάγκες είναι τεράστιες.
5. Αρκετές χώρες στηρίζουν την οικονομική τους ευημερία κυρίως στην πραγματοποίηση εξαγωγών. Επομένως είναι ιδιαίτερα ευάλωτες στη διεθνή οικονομική συγκυρία που υφίσταται από το 2008.
6. Κατά τη διενέργεια του διεθνούς εμπορίου οι χώρες που συμμετέχουν σ αυτό είναι υποχρεωμένες να χρησιμοποιούν διεθνή νομίσματα όπως Ευρώ, Δολάριο και Γιέν. Αυτό προκαλεί πολλά συναλλαγματικά και νομισματικά προβλήματα.
7. Ο ελεύθερος ανταγωνισμός στο πλαίσιο του διεθνούς εμπορίου, μπορεί να προκαλέσει τον αφανισμό πολλών επιχειρήσεων, οι οποίες δεν μπορούν να ανταποκριθούν σ' αυτόν. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την απόλυση προσωπικού, άρα και την αύξηση του ποσοστού ανεργίας στις χώρες αυτές^[11].

1.7 Λαθρεμπόριο

Ένα από τα σοβαρότερα θέματα που σχετίζεται με το διεθνές εμπόριο και μπορεί να καταταχθεί στα μειονεκτήματα αυτού, είναι το λαθρεμπόριο.

Λαθρεμπόριο είναι η διενέργεια παράνομων συναλλαγών, σε διεθνές επίπεδο.

Το λαθρεμπόριο μπορεί παρατηρηθεί σε πολλές περιπτώσεις:

1. εμπορεύματα που απαγορεύεται τελείως η εισαγωγή και εξαγωγή τους από ιδιώτες, όπως όπλα και πυρομαχικά.
2. εμπορεύματα που η διακίνησή τους συνεπάγεται με ποινικό αδίκημα.

---

11. Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις, Διεθνές Εμπόριο, Γιάννης Χολέβας, Αθήνα: Interbooks 1997, σελ: 24-25

3. εμπορεύματα που για την εισαγωγή τους σε μια χώρα απαιτείται καταβολή δασμών, οι οποίοι όμως δεν καταβάλλονται.

Το μεγαλύτερο και πιο καταστρεπτικό για την ανθρωπότητα λαθρεμπόριο γίνεται από τη διακίνηση ναρκωτικών^[12].

---

12. Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις, Διεθνές Εμπόριο, Γιάννης Χολέβας, Αθήνα: Interbooks 1997, σελ: 25-26

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΚΑΙ ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

2.1 Όροι Του Εμπορίου

Ένα βασικό εργαλείο για την μελέτη και ανάλυση του διεθνούς εμπορίου είναι οι όροι του εμπορίου, που αφορούν τη σχέση ανταλλαγής δύο αγαθών στη διεθνή αγορά.

Η ανάλυση της εξέλιξης των όρων του εμπορίου επιτυγχάνεται από τη από τη χρήση τριών δεικτών:

- Δείκτης των καθαρών όρων του εμπορίου: είναι ο λόγος των μέσων τιμών των εξαγωγών (P_e) και των μέσων τιμών των εισαγωγών (P_i) της κάθε χώρας.

$$T_c = P_e / P_i$$

Ο δείκτης αυτός μετρά τη μεταβολή στην τιμή κατά ποσοστιαία μονάδα, μεταξύ δύο χρονικών σημείων μιας περιόδου.

Για το «προκαθορισμένο» έτος βάσης η τιμές των εισαγωγών και των εξαγωγών θα είναι $P_e=100$ και $P_i=100$ αντίστοιχα.

Άρα εάν το $P_e=130$ και $P_i=110$ τότε ο δείκτης των καθαρών όρων του εμπορίου διαμορφώνεται ως εξής:

$$T_c = P_e / P_i = 130 / 110 = 1.18$$

Αυτό σημαίνει ότι οι καθαροί όροι του εμπορίου έχουν βελτιωθεί κατά 11.8%, σε σχέση πάντα με το έτος βάσης που ισούνται με τη μονάδα. Η βελτίωση των καθαρών όρων του εμπορίου σημαίνει ότι για το δεδομένο όγκο εξαγωγών, η χώρα είναι σε θέση να αυξήσει τις εισαγωγές της.

Αντίστοιχα χειροτέρευση των όρων του εμπορίου σημαίνει ότι για κάθε μονάδα εξαγωγών, αντιστοιχεί όλο και μικρότερη ποσότητα εισαγωγών.

Οι όροι του διεθνούς εμπορίου διαφοροποιούνται από τις μεταβολές της ζήτησης και της προσφοράς. Άλλος λόγος μεταβολής των καθαρών όρων του εμπορίου είναι η αύξηση του πληθυσμού.

- Δείκτης ακαθάριστων όρων του εμπορίου: Είναι ο λόγος των μέσων ποσοτήτων των εξαγωγών (Q_e) προς των μέσων ποσοτήτων των εισαγωγών (Q_i) της κάθε χώρας.

$$Q_e/Q_i$$

Η σχέση αυτή δείχνει τη μεταβολή στην ποσότητα κατά νομισματική μονάδα εντός μιας περιόδου.

- Δείκτης μεταβολής του εμπορικού ισοζυγίου: είναι ο λόγος της συνολικής αξίας των εξαγωγών (V_e) προς τη συνολική αξία των εισαγωγών (V_i) μιας χώρας.

$$V_e/V_i=(P_e*Q_e)/(P_i*Q_i)$$

Βασικό στοιχείο το οποίο πρέπει να γνωρίζουμε για τη μελέτη της εργασίας μας, είναι ότι το έλλειμμα ή το πλεόνασμα του εμπορικού ισοζυγίου μιας χώρας προκύπτει από τη διαφορά μεταξύ της συνολικής αξίας των εξαγωγών και της συνολικής αξίας των εισαγωγών ^[13].

$$\text{Έλλειμμα}=V_e-V_i$$

---

13. Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις, Ιωάννης Κ. Χρηστίδης, Εκδόσεις ΔΚ, Πάτρα 2006, σελ: 17-20

2.2 Θεωρία Του “Απόλυτου Πλεονεκτήματος” (Adam Smith)

Έστω ότι ασχολούμαστε με δύο οικονομίες. Τη χώρα Α και τη χώρα Β, οι οποίες παράγουν τα προϊόντα 1 και 2. Ακόμα υποθέτουμε ότι το κόστος παραγωγής των δύο προϊόντων εκφράζεται σε ώρες εργασίας, όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα.

	ΚΟΣΤΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΑΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΕ ΩΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ		ΣΥΝΟΛΟ
	ΠΡΟΙΟΝ 1	ΠΡΟΙΟΝ 2	
ΧΩΡΑ Α	50	100	150
ΧΩΡΑ Β	80	60	140
ΣΥΝΟΛΟ	130	160	290

Από τον παραπάνω πίνακα συμπεραίνουμε τα εξής:

1. Για την παραγωγή μιας μονάδας του προϊόντος 1 απαιτούνται 50 ώρες εργασίας στη χώρα Α και 80 ώρες εργασίας στη χώρα Β.
2. Για την παραγωγή μιας μονάδας του προϊόντος 2 απαιτούνται 100 ώρες εργασίας για τη χώρα Α και 60 ώρες για τη χώρα Β.

Από αυτά συμπεραίνουμε ότι η χώρα Α έχει μικρότερο κόστος για την παραγωγή του προϊόντος 1, άρα έχει το απόλυτο πλεονέκτημα για το προϊόν αυτό. Αντίστοιχα η χώρα Β έχει μικρότερο κόστος παραγωγής του προϊόντος 2 από τη χώρα Α, άρα η χώρα Β έχει το απόλυτο πλεονέκτημα για την παραγωγή του προϊόντος 2.

3. Αν οι δύο χώρες δεν εμπορεύονται μεταξύ τους, η χώρα Α θα δαπανά 150 ώρες για την παραγωγή μιας μονάδας προϊόντος 1 και 2, ενώ η χώρα Β 140 για την παραγωγή των ίδιων προϊόντων. Επομένως και οι δύο χώρες μαζί δαπανούν συνολικά 290 ώρες εργασίας για να παράξουν δύο μονάδες από το κάθε προϊόν.

Στη συνέχεια υποθέτουμε ότι αναπτύσσονται εμπορικές σχέσεις μεταξύ των δύο χωρών (Α και Β). επομένως ο πίνακας διαμορφώνεται ως εξής:

	ΚΟΣΤΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΑΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΕ ΩΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ		ΣΥΝΟΛΟ
	ΠΡΟΙΟΝ 1	ΠΡΟΙΟΝ 2	
ΧΩΡΑ Α	110	-	110
ΧΩΡΑ Β	-	130	130
ΣΥΝΟΛΟ	110	130	240

1. Παρατηρούμε ότι με την εφαρμογή του διεθνούς εμπορίου, οι δύο χώρες μειώνουν το συνολικό χρόνο εργασίας που χρειάζεται για την παραγωγή των προϊόντων. Αντί 290 ώρες, τώρα απαιτούνται 240, δηλαδή 50 λιγότερες ώρες. Έτσι εξοικονομούνται συντελεστές παραγωγής είτε για την παραγωγή άλλων προϊόντων, είτε για την αύξηση της παραγωγής των είδη υπαρχόντων.
2. Η κάθε χώρα εξοικονομεί πλέον συγκεκριμένες ποσότητες του συντελεστή εργασίας. συγκεκριμένα η χώρα Α εξοικονομεί $150-110=40$, ενώ η χώρα Β εξοικονομεί $140-130=10$. έτσι επέρχεται αύξηση του εισοδήματος στο εσωτερικό της κάθε χώρας.
3. Επομένως συμφέρει την κάθε χώρα να εξειδικευτεί αποκλειστικά στην παραγωγή του προϊόντος που έχει το απόλυτο πλεονέκτημα. Δηλαδή η χώρα Α να στραφεί αποκλειστικά στην παραγωγή του προϊόντος 1 και η χώρα Β αποκλειστικά στην παραγωγή του προϊόντος 2 αντίστοιχα. Στη συνέχεια οι δύο χώρες μπορούν να συνάψουν μεταξύ τους ανταλλαγές του ενός προϊόντος με το άλλο. Άρα οι ενέργεια που αφορά την εξειδίκευση της κάθε χώρας στην παραγωγή του ενός εκ των δύο προϊόντων κρίνεται συμφέρουσα και για τα δύο κράτη ^{[14][15][16][17][18]}.

14. Διεθνή Οικονομική, Ε. Πουρναράκης 4η Έκδοση Αθήνα 2010 σελ: 289-291

15. Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις, Ιωάννης Χρηστίδης Εκδόσεις ΔΚ Πάτρα 2006, σελ:22-25

16. Έρευνα για τη φύση και τις Αιτίες του Πλούτου των εθνών. Adam Smith, τόμος 1,2 Ελληνικά Γράμματα

17. Διεθνές Εμπόριο: Η πολιτική Οικονομία των Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων. Κωνσταντίνος Μακεδόνas Αθήνα 2002 σελ.:

18. <http://www.econ.uoa.gr/UA/files/1569977284..pdf>

2.3 Θεωρία Του Συγκριτικού Πλεονεκτήματος (David Ricardo)

Σε αντίθεση με τον Adam Smith, ο David Ricardo υποστήριξε τη θεωρία του συγκριτικού πλεονεκτήματος. Ο Ricardo για να αναπτύξει τη θεωρία αυτή χρησιμοποίησε σαν παραδείγματα τις χώρες Αγγλία και Πορτογαλία, οι οποίες παρήγαγαν ύφασμα και κρασί. Υπέθεσε δε, ότι η Πορτογαλία ήταν πιο αποδοτική και στην παραγωγή υφάσματος, αλλά και στην παραγωγή κρασιού.

Με βάση τη θεωρία του απόλυτου πλεονεκτήματος, θα έπρεπε να ασχολείται με την παραγωγή και των δύο προϊόντων μόνο η Πορτογαλία, γιατί είναι πιο παραγωγική από την Αγγλία και στα δύο προϊόντα (ύφασμα, κρασί).

Με βάση όμως τη θεωρία του Ricardo τα πράγματα διαφοροποιούνται.

Ο παρακάτω πίνακας δείχνει το κόστος εργασίας για μία μονάδα του κάθε προϊόντος, για τις δύο χώρες.

	ΚΟΣΤΟΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΜΙΑΣ ΜΟΝΑΔΑΣ ΣΕ ΩΡΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ		ΣΥΝΟΛΟ
	ΥΦΑΣΜΑ	ΚΡΑΣΙ	
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	80	100	180
ΑΓΓΛΙΑ	140	120	260
ΣΥΝΟΛΟ	220	220	440

Από τον πίνακα αυτό διαπιστώνουμε ότι πράγματι, η Πορτογαλία έχει το απόλυτο πλεονέκτημα στην παραγωγή και των δύο προϊόντων, δηλαδή μικρότερο κόστος παραγωγής.

Στη συνέχεια παρατηρούμε τον πίνακα με τα κόστη ευκαιρίας των δύο προϊόντων (ύφασμα, κρασί) για κάθε μία από τις δύο χώρες (Πορτογαλία και Αγγλία).

	ΥΦΑΣΜΑ ΣΕ ΟΡΟΥΣ ΚΡΑΣΙΟΥ	ΚΡΑΣΙ ΣΕ ΟΡΟΥΣ ΥΦΑΣΜΑΤΟΣ
Πορτογαλία	80/100	100/80
Αγγλία	140/120	120/140

1. Από τον πίνακα με τα κόστη ευκαιρίας διαπιστώνουμε ότι η Πορτογαλία έχει χαμηλότερο κόστος ευκαιρίας στην παραγωγή Υφάσματος από την Αγγλία $80/100 < 140/120$, επομένως έχει το συγκριτικό πλεονέκτημα στην παραγωγή υφάσματος.
2. Αντίθετα η Αγγλία έχει μικρότερο κόστος ευκαιρίας $120/140 < 100/80$, δηλαδή παρουσιάζει συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι της Πορτογαλίας, στην παραγωγή κρασιού.

3. Από τις παραπάνω παρατηρήσεις συμπεραίνουμε τη σκοπιμότητα της εξειδίκευσης των δύο αυτών κρατών, στην παραγωγή ενός εκ των δύο προϊόντων. Συγκεκριμένα η κάθε χώρα μπορεί να εξειδικευτεί στην παραγωγή του προϊόντος που παρουσιάζει το συγκριτικό πλεονέκτημα. Δηλαδή η πορτογαλία μπορεί να ασχοληθεί με την παραγωγή Υφάσματος, ενώ η Αγγλία με την παραγωγή κρασιού ^{[19][20][21][22]}.

2.4 Περί Εθνικών Ισοζυγίων

Οι χώρες εκείνες, που συμμετέχουν στο διεθνές εμπόριο οφείλουν να δίνουν ιδιαίτερη σημασία εκτός από την εσωτερική τους οικονομία, δηλαδή τη κατάσταση των εσωτερικών εθνικών λογαριασμών της, όπως είναι η κατανάλωση, η επένδυση και οι δημόσιες δαπάνες, και στις συναλλαγές της κάθε χώρας με τις υπόλοιπες.

Αν σε μια από τις χώρες εκείνες που μετέχουν στο διεθνές εμπόριο υπάρξει τυχόν ανισορροπία στους λογαριασμούς του ισοζυγίου πληρωμών, τότε υπάρχουν άμεσες επιπτώσεις και στα μεγέθη της οικονομίας στο εσωτερικό της.

---

19. Διεθνής Οικονομική, Θεωρία και Πολιτική. Paul Krugman, Maurice Obstfeld. Κρητική 5η Έκδοση:42-44

20. Διεθνή Οικονομική, Ε. Πουρναράκης 4η Έκδοση Αθήνα 2010 σελ.: 291-294

21. Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις, Ιωάννης Χρηστίδης Εκδόσεις ΔΚ Πάτρα 2006, σελ.: 25-27

22. Διεθνές Εμπόριο: Η πολιτική Οικονομία των Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων. Κωνσταντίνος Μακεδόνas Αθήνα 2002 σελ.:

2.4.1 Ισοζύγιο Πληρωμών

Σύμφωνα με τον Ε. Πουρναράκη, κάθε χώρα οφείλει να τηρεί λογαριασμό των οικονομικών της συναλλαγών με τις υπόλοιπες χώρες του κόσμου. Στις συναλλαγές αυτές περιλαμβάνονται όλες οι αγορές και οι πωλήσεις αγαθών, υπηρεσιών και κεφαλαίου κάθε χώρας για μια χρονική περίοδο, συνήθως ένα έτος. Ο λογαριασμός αυτός ονομάζεται ισοζύγιο πληρωμών^[23].

Σύμφωνα με τον ορισμό του Ιωάννη Χρηστίδη, το ισοζύγιο πληρωμών είναι η στατική απεικόνιση των συναλλαγών μεταξύ των κατοίκων μιας χώρας με τους κατοίκους των άλλων χωρών, σε μία δεδομένη χρονική περίοδο, συνήθως το έτος, ανεξάρτητα από το νόμισμα (εγχώριο ή ξένο) στο οποίο διακανονίζονται^[24].

Οι συναλλαγές αυτές αφορούν αγαθά, υπηρεσίες, εισοδήματα, μονομερείς μεταβιβάσεις, κίνηση κεφαλαίων και χρηματοοικονομικών μέσων που διενεργούνται είτε με τη μεσολάβηση πιστωτικών ιδρυμάτων κατοίκων είτε απευθείας με το εξωτερικό, χωρίς τη μεσολάβησή αυτών.

Με τον όρο κάτοικοι μιας χώρας θεωρούνται όχι μόνο οι υπήκοοι αυτής, αλλά όλα τα ημεδαπά ή αλλοδαπά φυσικά ή νομικά πρόσωπα, τα οποία έχουν το κέντρο της οικονομικής τους δραστηριότητας εντός των ορίων μιας χώρας. Υπάρχουν όμως και νομικά πρόσωπα, τα οποία δεν θεωρούνται ως κάτοικοι μιας χώρας ούτε εδρεύουν σε κάποια άλλη και αποκαλούνται ως διεθνείς οργανισμοί.

Επίσης, φυσικά πρόσωπα μπορούν να θεωρηθούν οι κάτοικοι μιας χώρας που υπηρετούν στο εξωτερικό σε πρεσβείες, προξενεία, στρατιωτικές και λοιπές υπηρεσίες. Οι κάτοικοι που σπουδάζουν ή νοσηλεύονται στο εξωτερικό ανεξάρτητα από τον χρόνο σπουδών ή νοσηλείας. Οι κάτοικοι που απασχολούνται σε πλοία, αεροσκάφη και άλλα μέσα μεταφοράς, τα οποία ασκούν δραστηριότητα, μερική ή ολική στο εξωτερικό. Οι κάτοικοι που ταξιδεύουν ή διαμένουν στο εξωτερικό για περίοδο μικρότερη του έτους. Τέλος, θεωρούνται οι κάτοικοι που διαμένουν για διάστημα μεγαλύτερο του έτους στο εξωτερικό δηλαδή οι μετανάστες.

---

23. Διεθνής Οικονομική Ε. Πουρναράκης Αθήνα 2010 σελ 135-141

24. Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις, Ιωάννης Κ. Χρηστίδης, Εκδόσεις ΔΚ, Πάτρα 2006, σελ: 96

Επιπλέον, νομικά πρόσωπα μπορούν να θεωρηθούν οι φορείς της Γενικής Κυβέρνησης (κεντρική και περιφερειακή διοίκηση, τοπική αυτοδιοίκηση και Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου). Οι οργανισμοί και οι επιχειρήσεις οποιασδήποτε νομικής μορφής όπως Α.Ε., Ε.Π.Ε., Ο.Ε., Ε.Ε., συνεταιρισμοί και άλλοι οργανισμοί, που έχουν την έδρα τους σε μία χώρα, όπως επίσης, και τα αλλοδαπά νομικά πρόσωπα που είναι εγκατεστημένα και λειτουργούν στην ίδια χώρα. Τέλος, θεωρούνται ακόμα, και τα πιστωτικά ιδρύματα των ξένων χωρών που εδρεύουν σε μία χώρα.

2.4.2 Κατηγορίες Ισοζυγίων

Το ισοζύγιο πληρωμών μιας χώρας αποτελείται από μερικώτερα ισοζύγια, που είναι τα εξής :

Εμπορικό Ισοζύγιο ή Ισοζύγιο Αγαθών

Το ισοζύγιο αυτό περιλαμβάνει τις κινήσεις των συνολικών εισαγωγικών και εξαγωγικών εμπορευμάτων μιας χώρας εντός ενός έτους. Μπορεί όμως και να υπάρξουν και εμπορικά ισοζύγια που δείχνουν την κίνηση των εμπορευμάτων μεταξύ δύο χωρών (διημερή εμπορικά ισοζύγια).

Το εμπορικό ισοζύγιο χαρακτηρίζεται ως ελλειμματικό, πλεονασματικό ή και ισοσκελισμένο. Ελλειμματικό είναι το ισοζύγιο όταν οι εισαγωγές είναι μεγαλύτερες από τις εξαγωγές. Παράδειγμα αυτού, είναι το εμπορικό ισοζύγιο της Ελλάδας όπου ανέκαθεν ήταν προβληματικό. Ένα μόνιμα ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο σημαίνει ότι η χώρα καταναλώνει σε αγαθά περισσότερο απ' ό,τι παράγει. Στην αντίθετη περίπτωση το ισοζύγιο χαρακτηρίζεται πλεονασματικό. Τέλος, σπάνια ή και καθόλου εμφανίζεται το ισοσκελισμένο ισοζύγιο όπου οι εισαγωγές είναι ίσες με τις εξαγωγές.

Ισοζύγιο Υπηρεσιών ή Ισοζύγιο Αδήλων Συναλλαγών

Στο ισοζύγιο αυτό καταχωρούνται οι εισαγωγές και οι εξαγωγές υπηρεσιών. Οι εξαγωγές υπηρεσιών χαρακτηρίζονται ως άδηλοι πόροι ενώ οι εισαγωγές υπηρεσιών ως άδηλες πληρωμές.

Ο όρος υπηρεσίες περιλαμβάνει τις θαλάσσιες και αεροπορικές μεταφορές, τις μεταφορές με σιδηρόδρομο, το ταξιδιωτικό συνάλλαγμα, ασφαλιστικές και τραπεζικές υπηρεσίες. Επίσης, στο ισοζύγιο αυτό περιλαμβάνονται οι πληρωμές μερισμάτων και κερδών από επενδύσεις στο εξωτερικό, τόκοι Δημοσίου και ιδιωτών, όπως ακόμα και Υπηρεσίες

Δημοσίου. Για παράδειγμα, όταν ένας Γάλλος επισκεφθεί την Ελλάδα για τουριστικούς λόγους είναι άδηλος πόρος δηλαδή είναι εξαγωγή υπηρεσιών για την Ελλάδα, ενώ όταν ένας Έλληνας επισκεφθεί την Γαλλία για τους ίδιους λόγους τότε αποτελεί άδηλη πληρωμή για την Ελλάδα, δηλαδή εισαγωγή υπηρεσιών.

Ισοζύγιο Μονομερών Μεταβιβάσεων

Το ισοζύγιο αυτό αναφέρεται σε μονομερείς συναλλαγές, από τις οποίες δεν δημιουργείται αντίστοιχη υποχρέωση πληρωμής. Μετρά τη διαφορά μεταξύ των πωλήσεων αγαθών και υπηρεσιών στο εξωτερικό με την αγορά αγαθών και υπηρεσιών από το εξωτερικό. Στο ισοζύγιο αυτό περιλαμβάνονται τα εμβάσματα των μεταναστών, οι μεταβιβάσεις προς το Δημόσιο που προέρχονται κυρίως από τον προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και οι πολεμικές αποζημιώσεις και η βοήθεια χωρίς αντιπαροχή και επανορθώσεις.

Ισοζύγιο Τρεχουσών Συναλλαγών

Το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών αποτελεί των συμψηφισμό των τριών παραπάνω ισοζυγίων. Το ισοζύγιο αυτό είναι ιδιαίτερης σημασίας για την οικονομία της κάθε χώρας γιατί δείχνει την << υγεία >> του ισοζυγίου πληρωμών.

Η Ελλάδα έχει πλεόνασμα στο ισοζύγιο άδηλων συναλλαγών καθώς και στο ισοζύγιο μονομερών μεταβιβάσεων με αποτέλεσμα να καλύπτει κάποιο μέρος από το ελλειμματικό εμπορικό ισοζύγιο. Όμως, το ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών παραμένει μόνιμα ελλειμματικό.

Ισοζύγιο Κίνησης Κεφαλαίων

Το ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων καταγράφει όλες τις διεθνείς αγορές ή πωλήσεις περιουσιακών στοιχείων. Ένα περιουσιακό στοιχείο μπορεί να είναι το χρήμα, οι μετοχές, τα εργοστάσια, η γη κ.λ.π. Το ισοζύγιο κίνησης κεφαλαίων μετρά τη διαφορά μεταξύ πωλήσεων περιουσιακών στοιχείων στο εξωτερικό και αγορών περιουσιακών στοιχείων από το εξωτερικό. Το ισοζύγιο αυτό περιλαμβάνει όσον αφορά τον ιδιωτικό τομέα τα επιχειρηματικά κεφάλαια για επενδύσεις και τα κεφάλαια κίνησης των επιχειρήσεων, κεφάλαια για αγορά ακινήτων κ.α. Τώρα, όσον αφορά το δημόσιο τομέα περιλαμβάνει τα κρατικά δάνεια, τα δάνεια της Κεντρικής Τράπεζας και τα δάνεια των δημόσιων οργανισμών και επιχειρήσεων ^{[25][26]}.

---

25. Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις, Ιωάννης Κ. Χρηστίδης, Εκδόσεις ΔΚ, Πάτρα 2006, σελ: 95-99

26. Διεθνές Εμπόριο, Ανδρέας Κούρκουλος, Ανατύπωση 1976, σελ: 43-44

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

3.1 Έννοια της οικονομικής ανάπτυξης

Η έννοια της οικονομικής ανάπτυξης υπάγεται στην ευρύτερη έννοια της γενικής ανάπτυξης μιας οικονομίας. Η γενική ανάπτυξη σε μία κοινωνία επιτυγχάνεται με την παρουσία τριών βασικών παραγόντων:

➤ Την εξασφάλιση των βασικών ανθρώπινων αναγκών:

Είναι οι ανάγκες που συνδέονται άμεσα με την επιβίωση του ατόμου. Αν αναβληθεί η ικανοποίηση τους γίνεται προβληματική η επιβίωσή τους. Παραδείγματα αυτών των αναγκών είναι οι ανάγκες: για τροφή, για στέγη, για ένδυση κ.τ.λ.^[27]

➤ Ανθρώπινη αξιοπρέπεια:

Ορίζεται ως ο σεβασμός και η προστασία της αξίας του ανθρώπου. Είναι ένα συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα στην Ελλάδα (Αρ. 2 Παρ 1 Συντ).^[28]

➤ Ελευθερία :

Η ελευθερία έκφρασης αλλά και η γενικότερη ελευθερία τυγχάνουν και αυτές συνταγματικής κατοχύρωσης στην Ελλάδα (Αρ. 5 Παρ. 1,3)^[29]

Επομένως η οικονομική ανάπτυξη μιας κοινωνίας αποτελεί μέρος της γενικότερης ανάπτυξης μιας χώρας. Δηλαδή εκτός από την οικονομική ευημερία, περιλαμβάνει την κοινωνική, την πολιτική, την πολιτιστική και τη διοικητική ανάπτυξη.

3.2 Διαφορά οικονομικής ανάπτυξης και οικονομικής μεγέθυνσης

Υπάρχει μία σημαντική διαφορά μεταξύ δύο εννοιών που λεκτικά ομοιάζουν. Είναι οι έννοια της οικονομικής μεγέθυνσης και της οικονομικής ανάπτυξης, οι οποίες φαίνονται ίδιες , αλλά στην πραγματικότητα διαφέρουν.

27,28. Σύνταγμα Ελλάδος

29. Διοίκηση & Οργανωτική Συμπεριφορά, Ευάγγελος Θεοδωράτος, Σταμούλης, Αθήνα 2004, σελ: 184

Οικονομική μεγέθυνση είναι η αύξηση του κατά κεφαλήν πραγματικού ΑΕΠ μιας χώρας κατά τη διάρκεια ενός έτους.

Ενώ

Οικονομική ανάπτυξη είναι η αύξηση του κατά κεφαλήν πραγματικού ΑΕΠ μιας χώρας κατά τη διάρκεια μιας μακράς χρονικής περιόδου (π.χ 5 έτη) υπό την προϋπόθεση ότι ανεβαίνει παράλληλα το επίπεδο της κοινωνικής ευημερίας.

Η άνοδος του επιπέδου της κοινωνικής ευημερίας συνεπάγεται με τη μείωση του ποσοστού της φτώχειας, της ανεργίας, τη δικαιότερη κατανομή του εθνικού εισοδήματος και την βελτίωση στους τομείς της υγείας, της παιδείας και της δημόσιας ασφάλειας.

Επομένως από τους δύο παραπάνω ορισμούς συμπεραίνουμε ότι η οικονομική μεγέθυνση στηρίζεται σε αμιγώς ποσοτικά κριτήρια όπως είναι η αύξηση του κατά κεφαλήν πραγματικού ΑΕΠ βραχυχρόνια (1 έτος), ενώ η οικονομική ανάπτυξη βασίζεται κυρίως σε ποιοτικά κριτήρια, όπως είναι η βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας και δευτερευόντως σε ποσοτικά κριτήρια όπως είναι η αύξηση του κατά κεφαλήν ΑΕΠ κατά τη διάρκεια μιας μακράς χρονική περιόδου.

3.3 Δείκτες μέτρησης της οικονομικής ανάπτυξης

Για τη μέτρηση της οικονομικής ευημερίας μιας κοινωνίας χρησιμοποιούνται οι ακόλουθοι δείκτες:

3.3.1. Δείκτης μεταβολής ΑΕΠ

Όπως προαναφέρθηκε, η οικονομική μεγέθυνση συνεπάγεται με τη βραχυχρόνια ποσοστιαία μεταβολή του κατά κεφαλήν πραγματικού ΑΕΠ (1 έτος). Επομένως ένας τρόπος αξιολόγησης της ανάπτυξης μιας οικονομίας είναι η ποσοστιαία μεταβολή του πραγματικού (αποπληθωρισμένου) εθνικού εισοδήματος που αντιστοιχεί σε κάθε άτομο της οικονομίας αυτής. Ο παραπάνω ορισμός αποτυπώνεται από τον ακόλουθο μαθηματικό τύπο: $(Y1-Y0)/Y0$

- Σε περίπτωση που η ποσοστιαία μεταβολή του κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι θετική σε μία οικονομία, δηλαδή: $(Y1-Y0)/Y0 > 0$ τότε υπάρχει οικονομική μεγέθυνση.
- Όταν η ποσοστιαία μεταβολή του κατά κεφαλήν εισοδήματος είναι αρνητική, δηλαδή: $(Y1-Y0)/Y0 < 0$ τότε η χώρα αυτή βρίσκεται σε οικονομική κρίση ή αλλιώς αρνητική οικονομική μεγέθυνση.

- Σε περίπτωση η παραπάνω σχέση ισοδυναμεί με 0, δηλαδή: $(Y1-Y0)/Y0=0$ τότε οι κοινωνίες αυτές παρουσιάζουν οικονομική στασιμότητα.

Λόγοι που αποθαρρύνουν τη χρήση της μεθόδου μεταβολής του ΑΕΠ

Η μέθοδος αυτή υπολογίζει την οικονομική ευημερία μιας χώρας προσεγγίζοντας τη μόνο ποσοτικά. Αυτό είναι και το βασικότερο μειονέκτημα της μεθόδου αυτής. Άλλο ένα σημείο στο οποίο υστερεί αυτή η μέθοδος υπολογισμού είναι ότι δεν λαμβάνει υπόψη της την παραοικονομία και τη φοροδιαφυγή. Ακόμα η μέθοδος του κατά κεφαλήν ΑΕΠ δεν λαμβάνει υπόψη της τη δίκαιη κατανομή του εισοδήματος. Έστω ότι το εθνικό εισόδημα σε μία χώρα αυξάνεται κατά ένα μεγάλο ποσοστό αλλά η αύξηση αυτή κατανέμεται σε ένα μικρό μέρος του πληθυσμού, τότε η εικόνα που έχουμε για το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι πλασματική. Επίσης η μέθοδος αυτή δεν λαμβάνει υπόψη της τις συναλλαγματικές ισοτιμίες μεταξύ του νομίσματος της χώρας που εξετάζει και των διεθνών νομισμάτων. Είναι σημαντική η διαφορά μιας οικονομίας που το κατά κεφαλήν εισόδημα είναι π.χ. 7650 € με μια οικονομία με αντίστοιχο εισόδημα σε \$ δολάρια. Τέλος ένα πολύ βασικό σημείο στο οποίο πάσχει η μέθοδος αυτή είναι ότι δεν λαμβάνει υπόψη της τα ποιοτικά κριτήρια, τα οποία είναι και τα πιο σημαντικά για την εξέταση της οικονομικής ανάπτυξης μιας κοινωνίας καθώς και τον τρόπο παραγωγής και τις ώρες ανάπαυσης. Δεν θα πρέπει δηλαδή ο τρόπος παραγωγής των προϊόντων να είναι εις βάρος του περιβάλλοντος αλλά ούτε και εις βάρος της του χρόνου ανάπαυσης και ψυχαγωγίας των εργαζομένων.

3.3.2 Κοινωνικοί δείκτες

Σε αντίθεση με την προαναφερθήσα μέθοδο, οι κοινωνικοί δείκτες εξετάζουν την οικονομική ανάπτυξη μιας κοινωνίας βασιζόμενοι, στο επίπεδο ανεργίας, φτώχειας, εκπαίδευσης, δικαιοσύνης της κατανομής του εισοδήματος, της υγείας, της διατροφής της κατοικίας, της εκπαίδευσης κ.λ.π. Παρόλο που οι έννοιες που εξετάζει η μέθοδος αυτή είναι δύσκολο να ερμηνευτούν, όπως η φτώχεια και η ανεργία, οι κοινωνικοί δείκτες είναι αρκετά αντιπροσωπευτικοί σε σχέση με τη μέθοδο του κατά κεφαλήν ΑΕΠ.

3.3.3 Σύνθετοι δείκτες ανάπτυξης

Είναι η κατηγορία των δεικτών που λαμβάνει υπόψη της ένα μεγάλο μέρος μεταβλητών οικονομικού και κοινωνικού περιεχομένου. Δηλαδή είναι ένας συνδυασμός οικονομικών και κοινωνικών δεικτών. Στην κατηγορία αυτή η κάθε

χώρα λαμβάνει υπόψη της ένα σύνολο συνιστοσών-παραγόντων και στη συνέχεια θέτει συντελεστή βαρύτητας για κάθε έναν από τους παράγοντες που έχει ορίσει. Οι συντελεστές βαρύτητας συνδυάζονται και καταλήγουν στην κατασκευή ενός ενιαίου σύνθετου δείκτη.

Οι παράγοντες που μπορεί να λάβει υπόψη της μία οικονομία ενδεχομένως να είναι οι εξής:

- Κάτοικοι ανά δωμάτιο
- Ιατροί ανά 1000 άτομα
- Ποσοστό θνησιμότητας νεογνών
- Ποσοστό πληθυσμού που έχει επίπεδο δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
- Ημερήσια κυκλοφορία εφημερίδων και περιοδικών ^[30]

3.3.4 Δείκτης Πλούτου Παραγωγής

Οι προηγούμενες κατηγορίες δεικτών μέτρησης της οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας, δε λαμβάνουν υπόψη τους έναν ιδιαίτερα σημαντικό παράγοντα για τη μέτρηση της ανάπτυξης μιας οικονομίας. η αναφορά γίνεται στο φυσικό πλούτο που θα έχει μια χώρα, σε μία μελλοντική μακροχρόνια περίοδο. Παράδειγμα, αν η Αμερική την επόμενη πενταετία θα έχει επαρκής πηγές πετρελαίου για να καλύψει τις ανάγκες τόσο των κατοίκων της όσο και των υπολοίπων κρατών τις οποίες προμηθεύει.

Ο δείκτης πλούτου παραγωγής, σε αντίθεση με τις υπόλοιπες κατηγορίες δεικτών μέτρησης της οικονομικής ανάπτυξης, λαμβάνει υπόψη τον συγκεκριμένο παράγοντα. Συγκεκριμένα καταγράφει τη δυνητικότητα της βάσης παραγωγής που η τωρινή γενιά θα μεταλαμπαδεύσει στην επόμενη, όσον αφορά:

1. Το ενεργητικό κεφάλαιο (τεχνολογία, μηχανήματα, λοιπός εξοπλισμός)
2. Το ανθρώπινο κεφάλαιο (το σύνολο των εργαζομένων που θα υφίστανται σε μελλοντική περίοδο)
3. Το περιβαλλοντικό κεφάλαιο (ο καθαρός αέρας, η γενικότερη φυσική κατάσταση του περιβάλλοντος, καθώς και τα αποθέματα των πλουτοπαραγωγικών πηγών του εδάφους και της θαλάσσης.)
4. Τους Θεσμούς, τα ήθη, τα έθιμα, τις παραδόσεις, τους νόμους και τη γενικότερη κουλτούρα και των τρόπο ζωής και σκέψης των κατοίκων της συγκεκριμένης χώρας.

Στη δημιουργία των δεικτών πλούτου παραγωγής, συντελούν οι επιστήμες, των οικονομικών, της στατιστικής, της νομικής, της γεωλογίας, καθώς και το σύνολο των τεχνολογικών επιστημών (πληροφορικής κ.α.)^[31]

---

31. http://portal.kathimerini.gr/4dcgi/ w_articles_kathextra_1_02/06/2006_155429

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Ένας σημαντικός παράγοντας που μπορεί να επηρεάσει την παγκοσμιοποίηση του εμπορίου είναι η ύπαρξη διεθνών οικονομικών οργανισμών. Η έννοια των διεθνών οικονομικών οργανισμών συνεπάγεται τη σύμπραξη μεταξύ διαφόρων κρατών και περιλαμβάνει τη συνεργασία αυτών για την επίτευξη οικονομικών, πολιτικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών και άλλων συμφερόντων.

Μετά το πέρας του 2^{ου} παγκοσμίου πολέμου έγιναν πολλές προσπάθειες για την ανασυγκρότηση της διεθνούς οικονομικής σκηνής, ενθαρρύνοντας τη δημιουργία ευνοϊκού διεθνούς κλίματος συναλλαγών για την ανάπτυξη του εμπορίου. Αυτό επετεύχθη με την παρουσία Διεθνών Οικονομικών Οργανισμών.

Σήμερα, εντοπίζεται μια πλειάδα Διεθνών Οργανισμών, που εξυπηρετούν τα οικονομικά συμφέροντα των κρατών που είναι μέλη σε αυτούς και παράλληλα ενισχύουν την δραστηριότητα του διεθνούς εμπορίου.

Παρακάτω θα γίνει μία αναφορά των σημαντικότερων Διεθνών Οργανισμών για το Διεθνές Εμπόριο.

4.1 Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.)

Μετά τη λήξη του Β' Παγκόσμιου πολέμου, τα κράτη, συνειδητοποιώντας, ότι η έκρηξη ενός νέου πολέμου θα σήμαινε και την καταστροφή της ανθρώπινης ύπαρξης, αποφάσισαν να ιδρύσουν έναν οργανισμό, που να έχει σαν βασικό του σκοπό τη διασφάλιση της παγκόσμιας ειρήνης.

Πράγματι, ύστερα απ' την όχι και τόσο ευχάριστη εμπειρία που τους είχε δημιουργήσει η αποτυχία της Κ.Τ.Ε. (Κοινωνία των Εθνών, οργανισμός ανάλογος με τον ΟΗΕ) και μετά από μια σειρά προκαταρκτικών διασκέψεων (25 Απριλίου 1945 - 26 Ιουνίου 1945) υπογράφεται ο χάρτης των Ηνωμένων Εθνών και το Καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου. Ο χάρτης άρχισε να ισχύει απ' τις 24 Οκτωβρίου 1945, οπότε οι 5 Μεγάλες Δυνάμεις που διαμορφώθηκαν απ' τον πόλεμο και η πλειοψηφία των κρατών κατάθεσαν τα έγγραφα επικύρωσης στο Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ.

Οι θεμελιώδεις αρχές του οργανισμού είναι η κυρίαρχη ισότητα όλων των κρατών - μελών του, η εκπλήρωση των υποχρεώσεών τους που απορρέουν από το χάρτη και τις διεθνείς συμβάσεις, η παροχή βοήθειας στις ενέργειες του ΟΗΕ, η μη επέμβαση στα εξωτερικά των άλλων κρατών, η ειρηνευτική επίλυση

των διεθνών διαφορών και η αποχή από την απειλή και τη χρήση βίας στις διεθνείς σχέσεις.

Ο ΟΗΕ, σαν οργανισμός, έχει την ανάγκη ύπαρξης διάφορων οργάνων που θα έχουν τη δυνατότητα ν' αποφασίζουν, αλλά και να επιβάλουν τις αποφάσεις του Οργανισμού. Βασικό όργανό τους είναι η Γενική Συνέλευση, στην οποία εκπροσωπούνται όλα τα κράτη - μέλη και παίρνει αποφάσεις με πλειοψηφία που καθορίζεται κάθε φορά απ' τη σοβαρότητα του προβλήματος. Την κύρια, όμως, φροντίδα για τη διατήρηση της ειρήνης την έχει το 15 μελές Συμβούλιο Ασφαλείας που αποτελείται από 5 μόνιμα μέλη, ενώ τα υπόλοιπα είναι αιρετά, εκλεγόμενα ανά διετία.

Σημαντικό όργανο του ΟΗΕ αποτελεί κι ο Γενικός Γραμματέας, που εκλέγεται από τη Γενική Συνέλευση μετά από υπόδειξη του Συμβουλίου Ασφαλείας. Οι αρμοδιότητες του Γενικού Γραμματέα, ο οποίος είναι δυνατόν να επανεκλεγεί και η θητεία του είναι πέντε χρόνια, είναι ο συντονισμός του έργου των Η.Ε., να προετοιμάζει τον προϋπολογισμό τους και να δρα μετά από εξουσιοδότηση σε διάφορες περιπτώσεις. Ο Γενικός Γραμματέας είναι ανεξάρτητος από οποιαδήποτε κυβέρνηση.

4.1.1 Η σημασία του Ο.Η.Ε.

Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.) ή Ηνωμένα Έθνη (Η.Ε.) είναι ένας διεθνής οργανισμός - συνασπισμός μεταξύ των κρατών του κόσμου, με σκοπό τη συνεργασία στο Διεθνές Δίκαιο, την ασφάλεια, την οικονομική ανάπτυξη και την πολιτική ισότητα. Πρόδρομός του θεωρείται η Κοινωνία των Εθνών (ΚτΕ) που αποτέλεσε απαίτηση των Εθνών για τη διεθνή ειρήνη μετά από τις θηριωδίες του Α' Παγκοσμίου Πολέμου. Ιδρύθηκε το 1945 από τις χώρες που νίκησαν στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο και αρχικά είχε 51 μέλη. Το 2009 περιλαμβάνει 192 κράτη μέλη, σχεδόν όλα τα διεθνώς αναγνωρισμένα ανεξάρτητα έθνη.

4.1.1.1 Κύρια Όργανα του Ο.Η.Ε.

Ο Ο.Η.Ε για την καλύτερη δυνατή λειτουργία του, έχει θεσπίσει τα ακόλουθα όργανα:

- Η Γενική Συνέλευση
- Το Συμβούλιο Ασφαλείας
- Το Διεθνές Δικαστήριο της Δικαιοσύνης

- Το Συμβούλιο Κηδεμονιών
- Το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο
- Η Γενική Γραμματεία

4.1.1.2. Κράτη – Μέλη των Η.Ε.

Όλες οι ανεξάρτητες χώρες του κόσμου είναι μέλη του ΟΗΕ, εκτός από το Βατικανό, ενώ μέλος του ΟΗΕ δεν είναι η Ταϊβάν. Ειδικότερα, 192 συνολικά είναι τα κράτη- μέλη του ΟΗΕ.

4.1.1.3. Χάρτης των Η.Ε.

Ο Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών υπογράφηκε στις 26 Ιουνίου 1945, στον Άγιο Φραγκίσκο, στο Συμβούλιο Ασφαλείας. Με την τροποποίηση του Άρθρου 61, που άρχισε να ισχύει στις 31 Αυγούστου 1965, (προηγουμένως εφτά) στα οποία θα περιλαμβάνονται και τα πέντε μόνιμα μέλη του Συμβουλίου εννέα μελών (προηγουμένως εφτά), και για όλα τα άλλα θέματα με θετική ψήφο εννέα μελών αποφάσεις του Συμβουλίου Ασφαλείας για θέματα διαδικασίας θα παίρνονται με θετική ψήφο Συμβουλίου Ασφαλείας από έντεκα σε δεκαπέντε. Η τροποποίηση του Άρθρου 27 ορίζει ότι οι στις 12 Ιουνίου 1968. Η τροποποίηση στο Άρθρο 23 αυξάνει τον αριθμό των μελών του 109, που υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση στις 20 Δεκεμβρίου 1965, άρχισε να ισχύει Δεκεμβρίου 1965 και άρχισε να ισχύει στις 24 Σεπτεμβρίου 1973. Μια τροποποίηση στο Άρθρο Γενική Συνέλευση στις 17 Δεκεμβρίου 1963 και άρχισαν να ισχύουν στις 31 Αυγούστου 1965. Μια ακόμη τροποποίηση του Άρθρου 61 υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση στις 20 τμήμα του Χάρτη. Τροποποιήσεις στα Άρθρα 23, 27 και 61 του Χάρτη υιοθετήθηκαν από τη στις 24 Οκτωβρίου 1945. Το Καταστατικό του Διεθνούς Δικαστηρίου αποτελεί αναπόσπαστο τέλος της Συνδιασκέψεως των Ηνωμένων Εθνών για τη Διεθνή Οργάνωση, και άρχισε να ισχύει αυξήθηκε ο αριθμός των μελών του Οικονομικού και Κοινωνικού Συμβουλίου από δεκαοχτώ σε είκοσι εφτά. Η μεταγενέστερη τροποποίηση, του Άρθρου αυτού, που άρχισε να ισχύει στις 24 Σεπτεμβρίου 1973, αύξησε ακόμη περισσότερο τον αριθμό των μελών του Συμβουλίου, που από είκοσι εφτά έγιναν πενήντα τέσσερα. Η τροποποίηση του Άρθρου 109, που αφορά την πρώτη παράγραφο του Άρθρου αυτού, ορίζει ότι Γενική Διάσκεψη των Κρατών-Μελών για την αναθεώρηση του Χάρτη μπορεί να γίνει σε χρόνο και τόπο που θα οριστούν με ψήφο των δύο τρίτων των μελών της Γενικής Συνελεύσεως και με την ψήφο εννέα (προηγουμένως εφτά) οποιωνδήποτε

μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας. Η παράγραφος 3 του Άρθρου 109, που εξετάζει την ενδεχόμενη σύγκληση αναθεωρητικής διασκέψεως κατά τη δέκατη τακτική συνεδρίαση της Γενικής Συνελεύσεως, κρατήθηκε στην αρχική της μορφή σε ότι αφορά την ψήφο οποιωνδήποτε επτά μελών του Συμβουλίου Ασφαλείας, επειδή η παράγραφος αυτή εφαρμόστηκε το 1955 από τη Γενική Συνέλευση στη δέκατη τακτική συνεδρίασή της, καθώς και από το Συμβούλιο Ασφαλείας.

4.1.1.4. Η Ελλάδα στον ΟΗΕ

Η Ελλάδα συγκαταλέγεται μεταξύ των 51 ιδρυτικών μελών του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών. Ο ΟΗΕ ιδρύθηκε στις 24 Οκτωβρίου 1945 και αριθμεί σήμερα 192 Κράτη-Μέλη. Οι τέσσερις βασικοί σκοποί του Οργανισμού είναι: (α). η διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας, (β). η ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των εθνών του κόσμου, (γ). η συνεργασία για την επίλυση διεθνών προβλημάτων και (δ). η προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Στα 64 χρόνια της λειτουργίας του, το σύστημα των ΗΕ έχει μετεξελιχθεί, προσαρμοζόμενο στις αλλαγές του διεθνούς περιβάλλοντος. Το εύρος δράσης του Οργανισμού συνεχώς επεκτείνεται για να αντιμετωπίσει νέες προκλήσεις. Ο Οργανισμός συνεχίζει να αποτελεί ένα κέντρο συνεργασίας κυρίαρχων κυβερνήσεων, η βούληση των οποίων καθορίζει την πολιτική του.

Η πρόοδος που έχει επιτύχει ο ΟΗΕ σε πάμπολλους τομείς είναι αξιοσημείωτη. Από την προστασία των μειονοτήτων μέχρι την αντιμετώπιση ανθρωπιστικών καταστροφών, από τη διαχείριση κρίσεων μέχρι τις παγκόσμιες συμφωνίες αποπλισμού και από την προστασία του περιβάλλοντος έως τα προγράμματα επισιτιστικής βοήθειας σε όλο τον κόσμο, τα Η.Ε αγγίζουν την καθημερινότητα δισεκατομμυρίων ανθρώπων στον πλανήτη.

Η Ελλάδα υποστήριζε και υποστηρίζει ενθέρμως το έργο του ΟΗΕ ως θεματοφύλακα της διεθνούς έννομης τάξης κι ως εκ τούτου συμμετέχει δραστήρια στα επιμέρους όργανα του και ενισχύει τη δράση του σε όλους τους τομείς. Πρόσφατα μάλιστα, η Ελλάδα εξελέγη, ως μη-μόνιμο μέλος για τη διετία 2005-2006, στο Συμβούλιο Ασφαλείας των Η.Ε, γεγονός που καταδεικνύει την υποστήριξη των υπολοίπων μελών του Οργανισμού και την εμπιστοσύνη, με την οποία περιβάλλουν τη χώρα μας.

Οι βασικοί άξονες της ελληνικής παρουσίας στο Οργανισμό μπορούν να συνοψιστούν ως ακολούθως: προώθηση δημοκρατικών αρχών διακυβέρνησης, ειρηνική επίλυση διαφορών, αυστηρή τήρηση των κανόνων του διεθνούς δικαίου και σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η χώρα μας καλείται να διαδραματίσει έναν ολοένα πιο ενεργό ρόλο στο διεθνές σύστημα. Η αντίδραση των Ελλήνων στη φυσική καταστροφή στη

Νότιο-Ανατολική Ασία, η αυξανόμενη παρουσία μας σε ειρηνευτικές αποστολές ανά τον κόσμο, η αναπτυξιακή και ανθρωπιστική βοήθεια που παρέχουν οι Υπηρεσίες του ελληνικού κράτους και η ολοένα μεγαλύτερη συμμετοχή της Κοινωνίας των Πολιτών σε δράσεις παροχής βοήθειας διεθνώς, καταδεικνύουν την ευαισθητοποίηση της ελληνικής κοινής γνώμης και την καθιέρωση της αντίληψης ότι η Ελλάδα οφείλει να συμμετέχει και να συνδράμει τις χώρες αυτές που το έχουν ανάγκη.

Το Σεπτέμβριο του 2005 πραγματοποιήθηκε στην έδρα του Οργανισμού, στη Νέα Υόρκη, σύνοδος κορυφής των ηγετών του κόσμου. Δύο ήταν τα αντικείμενα της συνόδου: η πρόοδος της εφαρμογής των στόχων της χιλιετίας (www.un.org/millenniumgoals/) (δέσμη μέτρων που υιοθετήθηκε το 2000 και αποσκοπεί μεταξύ άλλων στην ολοκληρωτική εξάλειψη της πείνας στον πλανήτη μέχρι το 2015) και η δυνατότητα μεταρρύθμισης του Οργανισμού (www.un.org/secureworld/), ώστε να μπορέσει με επιτυχία να ανταποκριθεί στις νέες προκλήσεις που απειλούν την ειρήνη και την ασφάλεια στον κόσμο.

Η Ελλάδα υποστηρίζει τις πρωτοβουλίες αυτές και συμμετέχει στις συζητήσεις που ήδη λαμβάνουν χώρα στο πλαίσιο του Οργανισμού, με παρεμβάσεις που θα ενισχύσουν τη διαφάνεια και τη βελτίωση του συστήματος ελέγχων των ΗΕ, ενώ παράλληλα θα καθιστούν πιο αποτελεσματική τη δράση του.

4.2 Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (Δ.Ν.Τ)

Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ), ("IMF"), είναι ένας διεθνής οργανισμός, ο οποίος επιβλέπει το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα, παρακολουθώντας τις συναλλαγματικές ισοτιμίες και τα ισοζύγια πληρωμών και προσφέροντας οικονομική και τεχνική βοήθεια όταν του ζητηθεί.

Το ΔΝΤ ιδρύθηκε στις 27 Δεκεμβρίου του 1945 στην Ουάσιγκτον, πρωτεύουσα των ΗΠΑ, κατόπιν συνομολόγησης 39 χωρών που είχαν συμβάλει στο 80% του κεφαλαίου. Η ίδρυση του Οργανισμού αυτού είχε προπαρασκευαστεί κατά τη Διεθνή Νομισματική και Χρηματοδοτική Συνδιάσκεψη που συνήλθε στο Μπρέτον Γουντς, του Νιού Χαμσάιρ των ΗΠΑ, ενάμισι χρόνο πριν, από 1ης Ιουλίου μέχρι 22 Ιουλίου του 1944. Έδρα του Οργανισμού, ορίστηκε η Ουάσιγκτον, ως πρωτεύουσα της χώρας με το μεγαλύτερο ποσοστό συμμετοχής.

4.2.1. Σκοποί Δ.Ν.Τ.

Κύριος σκοπός, του εν λόγω οργανισμού, είναι η προώθηση της διεθνούς νομισματικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών με ισόρροπη ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου. Για τον σκοπό αυτό, προωθούνται συγκεκριμένα μέτρα ή οσάκις κρίνεται αναγκαίο αποφασίζονται ιδιαίτερα μέτρα, μεταξύ των οποίων είναι:

- ✓ Η ενιαία διαδικασία ομαλής προσαρμογής εκάστου κράτους-μέλους στις συναλλαγματικές ισοτιμίες.
- ✓ Διεθνείς διαβουλεύσεις, σε περιπτώσεις σημαντικών αλλαγών, των ακολουθουμένων συναλλαγματικών πρακτικών.
- ✓ Επιβολές ορισμένων περιοριστικών συναλλαγματικών μέτρων.
- ✓ Άρση των παραπάνω περιοριστικών μέτρων κατόπιν διαπιστωμένης βελτίωσης οικονομικής θέσης του συγκεκριμένου κράτους-μέλους.

4.2.2. Διοικητική Διάρθρωση Δ.Ν.Τ.

Ανώτατο διοικητικό όργανο του ΔΝΤ, είναι, το λεγόμενο «Συμβούλιο των Διοικητών», στο οποίο εκπροσωπείται κάθε κράτος - μέλος μ' ένα Διοικητή και έναν αναπληρωματικό για πέντε συνεχή έτη. Το Συμβούλιο αυτό συνέρχεται μία φορά ετησίως στη λεγόμενη "Τακτική Σύνοδο". Κατά τη διάρκεια της συνόδου αυτής, εγκρίνονται τα πεπραγμένα του Οργανισμού, εκλέγονται νέοι διευθυντές, ενώ λαμβάνονται διάφορες αποφάσεις όπως π.χ. τυχόν αλλαγή ισοτιμιών, περί εισόδου νέων μελών, κ.λπ.

Πολλές από τις εξουσίες του Συμβουλίου των διοικητών έχουν σήμερα μεταβιβαστεί στο Εκτελεστικό Συμβούλιο, που αποτελεί τον αμέσως υφιστάμενο όργανο του ΔΝΤ. Ο Διοικητικός Διευθυντής του Συμβουλίου προΐσταται του Εκτελεστικού Συμβουλίου, καθώς και όλου του προσωπικού του Οργανισμού που υπολογίζεται περίπου στα 4.000 άτομα από 180 και πλέον χώρες.

Σημειώνεται, ότι, το Εκτελεστικό Συμβούλιο ασχολείται κυρίως με θέματα τρέχουσας φύσεως του Οργανισμού, αφού για τα σημαντικότερα επιλαμβάνεται αυτό τούτο το Συμβούλιο των Διοικητών.

4.2.3. Μέλη Δ.Ν.Τ.

Μέλη του ΔΝΤ γίνονται δεκτά μόνο ελεύθερες και κυρίαρχες χώρες. Το 2000, τα μέλη του ΔΝΤ αριθμούσαν 182 (χώρες). Στα συστήματα παρακολούθησης των οικονομιών, συνεισφέρουν στατιστικά δεδομένα χωρίς να είναι μέλη του ΔΝΤ, οι Παλαιστινιακές Αρχές, το Χονγκ Κονγκ όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα για την Ευρωζώνη και η Eurostat για όλη την ΕΕ.

4.2.4. Κριτήρια για ένταξη

Οποιαδήποτε χώρα μπορεί να ζητήσει να γίνει μέλος του ΔΝΤ. Η αίτηση θα εξεταστεί πρώτα από το Εκτελεστικό Συμβούλιο του ΔΝΤ, το οποίο θα υποβάλει έκθεση στο Διοικητικό Συμβούλιο του ΔΝΤ με εισηγήσεις. Οι εισηγήσεις αφορούν στο μερίδιο που αναλογεί (quota) στο υποψήφιο μέλος, τον τρόπο πληρωμής της συνδρομής, και άλλους όρους και προϋποθέσεις για ένταξη. Αφού το Διοικητικό Συμβούλιο εγκρίνει την έκθεση, η αιτούσα χώρα οφείλει να λάβει τα απαραίτητα νομικά μέτρα, σύμφωνα με τη δική της νομοθεσία, ώστε να μπορέσει να υπογράψει τη σχετική συμφωνία με το ΔΝΤ και να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της ως μέλος.

Το μερίδιο (quota) ενός μέλους του ΔΝΤ καθορίζει τη συνδρομή που πρέπει να πληρώνει, το βάρος της ψήφου του, την πρόσβαση σε χρηματοδοτήσεις από το ΔΝΤ, και το μερίδιό του σε Special Drawing Rights. Ένα μέλος δεν μπορεί μονομερώς να αυξήσει το μερίδιό του - η οποιαδήποτε αύξηση πρέπει πρώτα να εγκριθεί από το Εκτελεστικό Συμβούλιο. Για παράδειγμα, το 2001 δεν επιτράπηκε στην Κίνα να αυξήσει το μερίδιό της όσο επιθυμούσε, ώστε να παραμείνει στο επίπεδο της μικρότερης οικονομίας των G7 (Καναδάς). Έκτοτε, η συνεισφορά της έχει αυξηθεί μόνο ελαφρώς. Από το 2006 διεξάγεται συζήτηση για αλλαγές στον τρόπο ψήφισης, ώστε να γίνεται πιο δίκαια.

4.2.5. Βοήθεια και μεταρρυθμίσεις

Η βασική αποστολή του ΔΝΤ, είναι, να παρέχει τεχνική και οικονομική βοήθεια σε χώρες που βρίσκονται σε πολύ δύσκολη οικονομική κατάσταση. Χώρες-μέλη που έχουν πρόβλημα με το ισοζύγιο πληρωμών μπορούν να ζητήσουν δάνεια και βοήθεια στη διαχείριση της εθνικής τους οικονομίας. Για να δοθεί η βοήθεια απαιτείται συνήθως από τις χώρες αυτές να προβούν σε

μεταρρυθμίσεις (οι οποίες αναφέρονται σε μερικές περιπτώσεις ως "συναίνεση της Ουάσινγκτον").

Αυτές οι μεταρρυθμίσεις συνήθως απαιτούνται, γιατί χώρες με σταθερή συναλλαγματική ισοτιμία μπορούν να δημιουργήσουν οικονομικές, νομισματικές και πολιτικές πρακτικές, οι οποίες να οδηγήσουν οι ίδιες το σύστημα σε κρίση. Για παράδειγμα, χώρες με τεράστια ελλείμματα προϋπολογισμού, ανεξέλεγκτο πληθωρισμό, αυστηρό έλεγχο τιμών, ή ιδιαίτερα υπερτιμημένο ή υποτιμημένο νόμισμα διατρέχουν τον κίνδυνο να αντιμετωπίσουν στο μέλλον σοβαρό πρόβλημα με το ισοζύγιο πληρωμών. Έτσι, τα προγράμματα αυτά έχουν ως στόχο, να διορθώσουν τις συνθήκες που οδήγησαν στην οικονομική κρίση και όχι απλώς να χρηματοδοτήσουν την έλλειψη υπεύθυνης στάσης στα οικονομικά.

Όταν η βοήθεια συνίσταται από δάνεια, αυτά συνήθως δίνονται σε δόσεις, καθεμιά από τις οποίες δίνεται υπό την προϋπόθεση ότι έχουν επιτευχθεί συγκεκριμένοι στόχοι.

4.2.6. Επικρίσεις

Η προσέγγιση του ΔΝΤ έχει δεχτεί πολλές επικρίσεις. Σύμφωνα με πολλούς υποστηρικτές του ΔΝΤ, κάποιες από αυτές τις επικρίσεις είναι αποτέλεσμα του ότι οι περισσότεροι άνθρωποι δεν γνωρίζουν καλά τις λειτουργίες και τους στόχους του ΔΝΤ και αυτό οφείλεται στην έλλειψη διαφάνειας εντός του ΔΝΤ, καθώς και στην περίπλοκη φύση του διεθνούς οικονομικού συστήματος γενικότερα. Οι εισηγήσεις για βελτίωση αυτής της κατάστασης περιλαμβάνουν τη μείωση των οικονομολόγων, οι οποίοι, πολλοί φοβούνται, ότι χρησιμοποιούν τις χώρες του αναπτυσσόμενου κόσμου ως πειραματόζωα. Από την άλλη, κάποιιοι φοβούνται, ότι οι αλλαγές αυτές που προτείνονται εισάγουν θέματα που είναι περισσότερο πολιτικά παρά οικονομικά και τα οποία έχουν ήδη οδηγήσει σε οικονομικές κρίσεις. Σύμφωνα με τον Ούλριχ Μπεκ, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο έχει ως πρωταρχικό στόχο την αποτροπή μια παγκόσμιας οικονομικής κρίσης.

Ο ρόλος των δύο οργανισμών του Μπρέτον Γουντς έχει αμφισβητηθεί από μερικούς από τα τέλη της ψυχροπολεμικής περιόδου. Οι επικριτές ισχυρίζονται, ότι αυτοί που κατευθύνουν την πολιτική του ΔΝΤ, εσκεμμένα στήριξαν καπιταλιστικές στρατιωτικές δικτατορίες που πρόσκεινταν φιλικά σε αμερικανικές και ευρωπαϊκές εταιρείες. Οι επικριτές ισχυρίζονται, επίσης, ότι το ΔΝΤ είναι σε γενικές γραμμές απαθές ή και εχθρικό στις απόψεις τους για δημοκρατία, ανθρώπινα δικαιώματα και εργατικά δικαιώματα. Η αντιπαράθεση αυτή έχει συμβάλει στη δημιουργία του κινήματος ενάντια στην

παγκοσμιοποίηση. Άλλοι ισχυρίζονται,1 ότι το ΔΝΤ δεν έχει αρκετή ισχύ, για να δημοκρατικοποιήσει κυρίαρχα κράτη, αν και αυτό δεν εντάσσεται ούτως ή άλλως στους δεδηλωμένους στόχους του, οι οποίοι είναι να συμβουλευεί και να προωθεί την οικονομική σταθερότητα. Το επιχείρημα υπέρ του ΔΝΤ είναι ότι η οικονομική σταθερότητα αποτελεί πρόδρομο της δημοκρατίας.

Δύο επικρίσεις από οικονομολόγους είναι, ότι η οικονομική βοήθεια δίδεται πάντοτε υπό διάφορες προϋποθέσεις (conditionalities), περιλαμβανομένων των Προγραμμάτων Διαρθρωτικής Προσαρμογής (Structural Adjustment Programs). Οι προϋποθέσεις, υποστηρίζεται, παρεμποδίζουν την κοινωνική σταθερότητα και επομένως και τους δεδηλωμένους στόχους του ΔΝΤ, ενώ τα Προγράμματα Διαρθρωτικής Προσαρμογής οδηγούν σε αύξηση της φτώχειας στις χώρες που δέχονται τη βοήθεια.

Κατά κανόνα, το ΔΝΤ και οι υποστηρικτές του είναι υπέρμαχοι της μονεταριστικής προσέγγισης. Αυτό έχει ως συνέπεια ότι εκείνοι που ανήκουν στη σχολή σκέψης της προσφοράς (supply-side economics) διαφωνούν ανοικτά με το ΔΝΤ. Το ΔΝΤ υποστηρίζει συχνά την υποτίμηση νομισμάτων, την οποία η σχολή της προσφοράς θεωρεί ότι αυξάνει τον πληθωρισμό. Επίσης, συνδέουν την ψηλή φορολογία των προγραμμάτων λιτότητας με συρρίκνωση της οικονομίας.

Η υποτίμηση του νομίσματος συνιστάται από το ΔΝΤ σε κυβερνήσεις χωρών, των οποίων η οικονομία βρίσκεται σε κακή κατάσταση. Οι οικονομολόγοι που δίνουν έμφαση στην προσφορά, ισχυρίζονται, ότι οι κεϋνσιανές πολιτικές του ΔΝΤ είναι καταστροφικές για την οικονομική ευημερία.

Από την άλλη, το ΔΝΤ μερικές φορές υποστηρίζει "προγράμματα λιτότητας", τα οποία συνεπάγονται αύξηση των φόρων ακόμη και όταν η οικονομία είναι αδύνατη, με στόχο να παρέχουν έσοδα στην κυβέρνηση για να αντιμετωπίσει το έλλειμμα προϋπολογισμού, κάτι που είναι αντίθετο με την κεϋνσιανή πολιτική. Αυτές οι πολιτικές επικρίθηκαν από τον Τζόζεφ Ε. Στίγκλιτς, πρώην οικονομολόγο και αντιπρόεδρο της Παγκόσμιας Τράπεζας, στο βιβλίο του *Globalization and Its Discontents*. Ο Στίγκλιτς υποστήριξε ότι, στρεφόμενο σε μια πιο νομισματική προσέγγιση, το ΔΝΤ δεν έχει πλέον έγκυρο στόχο, αφού σχηματίστηκε για να παρέχει κονδύλια σε χώρες, για να υλοποιήσουν κεϋνσιανή αποκατάσταση των πληθωριστικών μεγεθών.

4.3 Διεθνής Τράπεζα

Χρησιμοποιούμε τον όρο "*Διεθνής Τράπεζα*", αναφερόμενοι σε μια ομάδα αναπτυξιακών οργανισμών, στις οποίες μέλη είναι σχεδόν όλες οι χώρες του κόσμου: ο τελευταίος αριθμός είναι 174 χώρες. Οι χώρες-μέλη συμμετέχουν στα κεφάλαια των οργανισμών αυτών, τα οποία διατίθενται για την ανάπτυξη των

λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών-μελών. Πιο συγκεκριμένα, υπάρχουν οι εξής οργανισμοί:

- *Διεθνής Τράπεζα Ανάπτυξης και Ανασυγκρότησης (ΔΤΑΑ- IBRD)*, η οποία παρέχει δάνεια και τεχνική βοήθεια, στις χώρες-μέλη με ετήσιο κατά κεφαλήν εισόδημα κάτω των 3500 χιλιάδων δολαρίων.
- *Διεθνής Υπηρεσία Ανάπτυξης (ΔΥΑ-IDA)*, η οποία χρηματοδοτεί έργα στις πολύ φτωχές χώρες, που έχουν ετήσιο κατά κεφαλήν εισόδημα κάτω των 1000 δολαρίων το χρόνο.
- *Διεθνής Χρηματοδοτική Εταιρεία (ΔΧΕ-IFC)*, η οποία παρέχει δάνεια και τεχνική βοήθεια απ' ευθείας στον ιδιωτικό τομέα των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών-μελών.
- *Πολυεθνική Υπηρεσία Εγγύησης Επενδύσεων (ΠΥΕΕ-MIGA)* που παρέχει εγγυήσεις για μη οικονομικούς (πολιτικούς) κινδύνους, τεχνική βοήθεια και άλλα κίνητρα, για τη διακίνηση κεφαλαίου προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να διευκρινίσουμε, ότι η Ελλάδα δεν δικαιούται δανειοδότηση ή τεχνική βοήθεια από τους δύο πρώτους οργανισμούς, γιατί το κατά κεφαλήν εισόδημά της είναι σχετικά υψηλό. Ο ιδιωτικός τομέας όμως μπορεί να απευθυνθεί στους τελευταίους δυο οργανισμούς. Επιχειρηματίες με την αρωγή των κρατικών υπηρεσιών - ή και ανεξάρτητα - έχουν τη δυνατότητα να απευθύνονται στη Διεθνή Χρηματοδοτική Εταιρεία, κυρίως για τεχνική βοήθεια επί πληρωμή. Όσοι Έλληνες επιχειρηματίες θέλουν να επενδύσουν στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, μπορούν να απευθυνθούν στην Πολυεθνική Υπηρεσία Εγγύησης Επενδύσεων, για εξασφάλιση έναντι μη εμπορικών, δηλαδή πολιτικών κινδύνων. Επιπλέον Έλληνες προμηθευτές ορισμένων προϊόντων και ελληνικές κατασκευαστικές εταιρείες μπορούν να λάβουν μέρος σε διαγωνισμούς, για την ανάληψη έργων που χρηματοδοτεί η Διεθνής Τράπεζα.

Η Διεθνής Τράπεζα εκδήλωσε, για πρώτη φορά, ενδιαφέρον για θέματα περιβάλλοντος το 1969, με το διορισμό ενός συμβούλου ειδικού σε αυτά. Στην ουσία όμως βλέπουμε, ότι σοβαρή προσπάθεια, για την πρόληψη και αντιμετώπιση επιπτώσεων στο περιβάλλον, από έργα χρηματοδοτούμενα από την Διεθνή Τράπεζα, άρχισε μόλις την περασμένη δεκαετία. Στις αρχές του '80 η Διεθνής Υπηρεσία Ανάπτυξης αποφάσισε ότι για να χρηματοδοτήσει ένα έργο, θα πρέπει να έχει γίνει προηγουμένως ανάλυση και αξιολόγηση τυχόν επιβλαβών επιπτώσεων επί του περιβάλλοντος, χωρίς να καθορίζεται ακριβώς τί περιλαμβάνει η έννοια του περιβάλλοντος. Σύντομα η αρχή αυτή έγινε δεκτή και από τους άλλους τρεις οργανισμούς του συγκροτήματος της Διεθνούς Τράπεζας.

Σήμερα, οι δραστηριότητες της Διεθνούς Τράπεζας, για την προστασία του περιβάλλοντος συνοψίζονται σε πέντε κατηγορίες:

- διάλογος για τον καθορισμό περιβαλλοντικής πολιτικής,
- χρηματοδότηση,
- τεχνική βοήθεια,
- έρευνα και
- συντονισμός βοήθειας.

Οι δραστηριότητες αυτές αποβλέπουν σε τέσσερις στόχους:

- Συμπαράσταση και βοήθεια προς τις χώρες-μέλη, για τον καθορισμό προτεραιοτήτων, δημιουργία θεσμικής υποδομής και εφαρμογή σωστής διαχείρισης του βιοπεριβάλλοντος ή της φυσικής κληρονομιάς.
- Αποφυγή και αντιμετώπιση δυσμενών επιπτώσεων επί του περιβάλλοντος από έργα χρηματοδοτούμενα από τη Διεθνή Τράπεζα.
- Συμπαράσταση και βοήθεια προς τις χώρες μέλη, για την εξισορρόπηση μεταξύ δυο βασικών επιδιώξεων: τη μείωση της ένδειας και την προστασία του περιβάλλοντος.
- Αντιμετώπιση περιβαλλοντικών προβλημάτων που ξεπερνούν τα όρια μιας χώρας, μέσω της συμμετοχής στην Παγκόσμια Υπηρεσία Περιβάλλοντος (ΠΥΠ-GEF).^[32]

---

32. Διεθνές Εμπόριον, Ανδρέας Κούρκουλος, Ανατύπωσης, Αθήνα 1976, σελ: 117-127

4.4 Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (Π.Ο.Ε.)

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου θεσπίστηκε το 1995, αντικαθιστώντας την “Γενική Συμφωνία Δασμών και Εμπορίου” (GATT), η οποία είχε υπογραφεί το 1947 στα πλαίσια του ΟΗΕ, και της οποίας η χώρα μας υπήρξε μέλος από το 1948, ένα χρόνο μετά την θέσπισή της.

Ο ΠΟΕ αποτελείται σήμερα από 148 χώρες μέλη του ΟΗΕ και κυρίαρχος στόχος του είναι η θέσπιση, μετά από εντατικές διαπραγματεύσεις μεταξύ των μελών του, κοινών κανόνων και αρχών που πρέπει να διέπουν το διεθνές εμπόριο.

Βάσει της Συνθήκης της Ε.Ε., επίσημος Διαπραγματευτής της Κοινότητας σε όλες τις συμφωνίες του ΠΟΕ, είναι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η Ελλάδα, όπως και τα υπόλοιπα κράτη μέλη της Ε.Ε., συμμετείχε ενεργά στη διαμόρφωση των θέσεων και των επιχειρημάτων της Ε.Ε., γεγονός το οποίο πλέον δεν υφίσταται, καθότι έχουν ανασταλεί οι ιδιότητές της στα θεσμικά όργανα της Ε.Ε. λόγω των πρόσφατων οικονομικών δυσχερειών της.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (World Trade Organization) είναι ο μοναδικός διεθνής οργανισμός που ασχολείται με τους κανόνες που διέπουν το εμπόριο μεταξύ των χωρών. Περιλαμβάνει μια σειρά από Συμφωνίες, αποτέλεσμα διαπραγματεύσεων της μεγάλης πλειοψηφίας των χωρών της παγκόσμιας κοινότητας και έχουν επικυρωθεί από τα εθνικά κοινοβούλια.

Ο σκοπός του οργανισμού είναι η διευκόλυνση τόσο των παραγωγών αγαθών και υπηρεσιών, όσο και εξαγωγέων και εισαγωγέων. Η Έδρα του Οργανισμού βρίσκεται στην Γενεύη της Ελβετίας.

Στόχοι του Π.Ο.Ε.

- άνοδο του βιοτικού επιπέδου
- επίτευξη πλήρους απασχόλησης και αυξανόμενο επίπεδο του πραγματικού εισοδήματος και της πραγματικής ζήτησης
- αύξηση της παραγωγής και του εμπορίου εμπορευμάτων και υπηρεσιών αιεφόρο ανάπτυξη και προστασία του περιβάλλοντος
- συνειδητοποίηση των αναγκών των αναπτυσσομένων χωρών.

Καθήκοντα του Π.Ο.Ε.

- διευκόλυνση της εφαρμογής, διαχείρισης και λειτουργίας των διαφόρων εμπορικών συμφωνιών
- δημιουργία πλαισίου για τη διεξαγωγή των πολυμερών εμπορικών διαπραγματεύσεων
- επίλυση εμπορικών διαφορών, μέσω του οργάνου επίλυσης των διαφορών (ΟΕΔ)
- επίβλεψη των εθνικών εμπορικών πολιτικών των μελών του
- συνεργασία με άλλους διεθνείς οργανισμούς για τη διασφάλιση συνοχής κατά την εκπόνηση οικονομικών πολιτικών σε παγκόσμιο επίπεδο.

Διάρθρωση του Π.Ο.Ε.

Ο ΠΟΕ διαθέτει υπουργική διάσκεψη, που είναι το ανώτατο όργανο και αποτελείται από εκπροσώπους όλων των χωρών μελών, συνέρχεται δε τουλάχιστον μία φορά ανά διετία. Το Γενικό Συμβούλιο, αποτελούμενο από εκπροσώπους όλων των μελών, ασκεί τα καθήκοντα του ΠΟΕ και επιβλέπει την λειτουργία των συμφωνιών και των υπουργικών αποφάσεων. Το Γενικό Συμβούλιο συνέρχεται επίσης για να ασκήσει τα καθήκοντα του οργάνου επίλυσης διαφορών και του οργάνου εξέτασης των εμπορικών πολιτικών, που προβλέπεται από τον μηχανισμό εξέτασης των εμπορικών πολιτικών (ΜΕΕΠ).

Επικουρικά Όργανα του Π.Ο.Ε.

Υπό την καθοδήγηση του Γενικού Συμβουλίου τελούν τρία επικουρικά όργανα:

- το Συμβούλιο εμπορίου εμπορευμάτων
- το Συμβούλιο εμπορίου υπηρεσιών
- το Συμβούλιο για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου.

Στο πλαίσιο του ΠΟΕ, οι διεθνείς συμφωνίες που άμεσα ή έμμεσα αφορούν στον αγροτικό τομέα, είναι:

- Η συμφωνία για τη Γεωργία,

- Η συμφωνία για την Πνευματική Ιδιοκτησία (TRIPs) στην οποία υπάρχουν ρυθμίσεις για τις Γεωγραφικές Ενδείξεις,
- Η συμφωνία για την εφαρμογή των Υγειονομικών και Φυτοϋγειονομικών μέτρων (SPS),
- Η συμφωνία για τα Τεχνικά Εμπόδια στο Εμπόριο (TBT),
- Η συμφωνία για τις Επιδοτήσεις και τα Αντισταθμιστικά Μέτρα (Subsidies and Countervailing Measures), περιλαμβανομένων και των επιδοτήσεων στην αλιεία.

Όπως προαναφέρθηκε, στην παγκόσμια οικονομία, δύο οικείες λέξεις μας έρχονται στο μυαλό: το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η Παγκόσμια Τράπεζα, οι δύο παγκόσμιοι φορείς που δημιούργησε η Συμφωνία του Μπρέτον Γουντς το 1947, όταν οι συμμαχικές δυνάμεις οικοδομούσαν τη μεταπολεμική παγκόσμια οικονομική τάξη. Δεν είναι εξίσου γνωστό ότι στους δύο αυτούς φορείς έχει προστεθεί ένας τρίτος. Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ). Η GATT έπαψε να είναι ένα αναποτελεσματικό εμπορικό επιμελητήριο και έχει μεταμορφωθεί σε ισχυρό εργαλείο για την αναδιάρθρωση της παγκόσμιας αγοράς προς το εμπορικό και χρηματιστικό συμφέρον των κυρίαρχων δυνάμεων, με κύριο στόχο τη διατήρηση της υπεροχής της οικονομίας των ΗΠΑ, οι οποίες βρίσκονται αντιμέτωπες με το μεγαλύτερο εμπορικό έλλειμμα στην παγκόσμια ιστορία.

Επομένως η GATT (σημερινός ΠΟΕ), διευρύνει τις διεθνείς ανταλλαγές, πράγμα που γενικά είναι προς όφελος ενός μεγάλου αριθμού χωρών.

Η Νέα Ημερήσια Διάταξη του Εμπορίου

Ο ΠΟΕ κομίζει μια ριζικά νέα ημερήσια διάταξη για το παγκόσμιο εμπόριο. Οι βασικοί άξονες της διάταξης αυτής είναι:

α) Η φιλελευθεροποίηση του "εμπορίου υπηρεσιών" μέσω των GATS (Γενικών Συμφωνιών για το Εμπόριο και τις Υπηρεσίες), οι οποίες καλύπτουν το ένα πέμπτο του συνολικού παγκόσμιου εμπορίου. Εφόσον οι χρηματιστικές υπηρεσίες αντιμετωπίζονται ως "εμπόρευμα", με την αλλαγή αυτή θεσπίζεται η νομική υποχρέωση ανοχής της ελεύθερης κυκλοφορίας κεφαλαίων, με την οποία αναιρείται το νόμιμο δικαίωμα της εθνικής οικονομικής κυριαρχίας. Επιπλέον, στην περίπτωση των υπηρεσιών, ο ορισμός των εξαγωγών διευρύνθηκε ώστε να περιλάβει και τις υπηρεσίες που παράγουν σε κάθε χώρα θυγατρικές εταιρίες αλλοδαπής ιδιοκτησίας. Με τον τρόπο αυτό, η ρύθμιση των ανταλλαγών επεκτάθηκε για πρώτη φορά και στο καθεστώς της εσωτερικής αγοράς των κρατών μελών.

β) Μια νέα εμπορική κατηγορία Δικαιωμάτων Πνευματικής Ιδιοκτησίας (ΔΠΙ) με αποφασιστική σημασία. Τα ΔΠΙ έχουν άμεση σχέση με τη φιλελευθεροποίηση του εμπορίου. Με αυτά, κηρύσσεται παράνομη η εμπορία των προϊόντων που ενσωματώνουν τεχνολογικές ανακαλύψεις των τελευταίων είκοσι ετών δηλαδή, σχεδόν όλων, εκτός αν ο νυν δικαιούχος της ανακάλυψης ορίσει διαφορετικά. Αποτελούν μονοπώλιο των ανεπτυγμένων χωρών: σε παγκόσμιο επίπεδο, σε κατοίκους του τρίτου κόσμου ανήκει ένα μικρό ποσοστό των υφισταμένων διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Με τις σχετικές ρυθμίσεις, ο κάτοχος του πνευματικού δικαιώματος επί μιας τεχνικής διεργασίας καθίσταται χωριστή νομική οντότητα, διακριτή όχι μόνο από τον εργαζόμενο αλλά και από τον ιδιοκτήτη του εργοστασίου ή του αγροκτήματος, καθώς και από τον αρχικό εφευρέτη. Η κυριότητα και ο έλεγχος της τεχνολογίας μετασχηματίζεται σε εμπορεύσιμο εργαλείο κυριαρχίας. Έτσι, παγιώνεται ο βασικός μηχανισμός της αγοράς που οδηγεί τον τρίτο κόσμο στη φτώχεια, δηλαδή η μεταφορά τεχνολογικών υπερκερδών μέσω του εμπορίου.

γ) Ευρείας κλίμακας ενέργειες αντι-ντάμπινγκ, οι οποίες αναδεικνύονται ως η προσφιλής μέθοδος προστατευτισμού των ΗΠΑ, της ΕΕ και της Αυστραλίας/Νέας Ζηλανδίας.

δ) Η παγίωση ενός συστήματος εμπορικών συσσωματώσεων. Πρόκειται για "Ζώνες Ελεύθερων Συναλλαγών" (ΖΕΣ) περί τις κυρίαρχες καπιταλιστικές χώρες, οι οποίες ρητά εξαιρούνται από τα μέτρα που επιβάλλονται σε όλα τα λοιπά μέλη του ΠΟΕ.^{[33][34]}

Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ ΚΑΙ Ο ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Από τη σύστασή του την 1η Ιανουαρίου 1995 μέσω των συμφωνιών του Μαρακές μετά τις διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ) συγκεντρώνει σε μία δομή τις εμπορικές διαπραγματεύσεις για τα εμπορεύματα (GATT), τις υπηρεσίες (GATS) και την πνευματική ιδιοκτησία (TRIPS). Πρώτη εμπορική δύναμη στον κόσμο και με πρωταγωνιστικό ρόλο στις διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης, η Ευρωπαϊκή Ένωση εξακολουθεί να διαδραματίζει εξέχοντα ρόλο στις εργασίες του ΠΟΕ. Συμμερίζεται πλήρως το στόχο της απελευθέρωσης του παγκόσμιου εμπορίου που ενθαρρύνεται και διασφαλίζεται από πολυμερείς κανόνες αποφασιζόμενους με συναίνεση.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση δίνει ιδιαίτερη προσοχή στην καλή λειτουργία του οργάνου επίλυσης των διαφορών (ΟΕΔ). Πραγματικός διαιτητής, το ΟΕΔ παρέχει τη δυνατότητα απευθείας εξέτασης των κατηγοριών περί παράβασης των πολυμερών κανόνων αντί να αφήνονται οι κυβερνήσεις να προσφεύγουν σε μονομερείς ενέργειες.

Ήδη από την υπουργική σύνοδο του ΠΟΕ, η οποία διεξήχθη το Μάιο του 1998 στη Γενεύη, η Ευρωπαϊκή Ένωση δραστηριοποιήθηκε για την έναρξη ενός νέου γύρου γενικών διαπραγματεύσεων. Αποτέλεσμα ήταν η έναρξη το Φεβρουάριο του 2002 ενός νέου γύρου διαπραγματεύσεων με το όνομα «Doha Development Agenda» με μια διευρυμένη ημερήσια διάταξη και στόχο ολοκλήρωσης, αρχικά, τον Ιανουάριο του 2005. Δυστυχώς παρά τις εντατικές διαπραγματεύσεις των τελευταίων χρόνων, ο γύρος παραμένει ανοικτός μέχρι σήμερα (Απρίλιος 2010), χωρίς οποιαδήποτε ένδειξη κατάληξης των διαπραγματεύσεων.

Εκτός από τη βελτίωση της γενικότερης πρόσβασης στην αγορά των βιομηχανικών και γεωργικών προϊόντων και υπηρεσιών, στόχος είναι και η θέσπιση κανόνων στο θέμα της διευκόλυνσης του εμπορίου. Επίσης, η βελτίωση της ειδικής και διαφορικής μεταχείρισης των αναπτυσσομένων χωρών καθώς και των κανόνων λειτουργίας του ΠΟΕ.

---

33. Η πρόκληση του Παγκόσμιου Καπιταλισμού, Η Παγκόσμια Οικονομία τον 21ο αιώνα, Robert Gilpin, Ένατη Έκδοση, Αθήνα 2010,

σελ: 289-29

34. http://www.minagric.gr/Greek/agro_pol/POE.htm

Ο Γύρος της Ουρουγουάης και ο ΠΟΕ

Στις αρχές της δεκαετίας του 1980, όταν η κυβέρνηση Reagan ξεκίνησε ό,τι σήμερα είναι γνωστό ως γύρος της Ουρουγουάης των διαπραγματεύσεων της GATT, η αμερικανική υποστήριξη προς το ελεύθερο εμπόριο είχε υπονομευτεί από το τεράστιο εμπορικό έλλειμμα της χώρας και από τον εντεινόμενο εμπορικό ανταγωνισμό από την Ιαπωνία και την ανατολική Ασία. Η κυβέρνηση ενδιαφερόταν να χρησιμοποιήσει το γύρο της Ουρουγουάης για να σφυρηλατήσει έναν νέο συνασπισμό δυνάμεων που θα ευνοούσε τη φιλελευθεροποίηση του εμπορίου. Η ατζέντα την οποία σε μεγάλο βαθμό είχαν ορίσει οι ΗΠΑ, είχε διαμορφωθεί έτσι ώστε να είναι ελκυστική για του αμερικανούς αγρότες, τις επεκτυνόμενες βιομηχανίες υπηρεσιών των ΗΠΑ, κυρίως στη χρηματοοικονομική κοινότητα, καθώς και για τους τομείς εκείνους, υψηλής τεχνολογίας και άλλους, όπου υπήρχαν ανησυχίες για την προστασία των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Επρόκειτο δηλαδή για περιοχές δραστηριοτήτων που δεν καλύπτονταν από το μέχρι τότε πλέγμα συμφωνιών της GATT. Η συμπερίληψή τους στην αμερικανική πρόταση για τις νέες διαπραγματεύσεις αντανακλούσε τη στροφή που είχε συντελεστεί στην οικονομία των ΗΠΑ, καθώς και σε εκείνες των άλλων εκβιομηχανισμένων χωρών, η οποία από μια παραδοσιακή, βασιζόμενη στη μεταποίηση οικονομία μετασηματιζόταν πλέον σε μια οικονομία υψηλής τεχνολογίας που βασιζόταν σε υπηρεσίες. Το φάσμα των θεμάτων που καλούνταν να διευθετήσει ο Γύρος ήταν εξαιρετικά φιλόδοξο. Πέραν της μείωσης των εμπορικών φραγμών προσδοκάτο από αυτόν να διατυπώσει νέους κανόνες που διέπουν ζητήματα όπως οι επιδοτήσεις στις εξαγωγές, οι διαδικασίες επίλυσης διαφορών και το εμπόριο κλωστοϋφαντουργικών προϊόντων. Και πράγματι, κατά την πορεία μιας οκταετίας διαπραγματεύσεων που διεξήχθησαν σε κλίμα έντασης και συχνά οξύτητας, ο Γύρος της Ουρουγουάης όντως επέλυσε αρκετά εμπορικά ζητήματα, ενώ επιπλέον δημιούργησε και τον ΠΟΕ.

Οι ΗΠΑ προώθησαν την πρωτοβουλία τους για τις διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης παρά την έντονη αντίθεση των Ευρωπαίων και πολλών λιγότερο αναπτυγμένων χωρών. Οι Ευρωπαίοι τηρούσαν αμυντική στάση, θέλοντας να διαφυλάξουν τις αγροτικές τους πολιτικές και η προσοχή τους παρέμενε εστιασμένη στην πολιτική και οικονομική ενοποίηση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας. Οι ΛΑΧ απ' την άλλη πλευρά, αντιμετώπιζαν την αμερικανική πρωτοβουλία με έντονη καχυποψία, επειδή στην ατζέντα επρόκειτο να περιληφθούν οι υπηρεσίες, οι άμεσες ξένες επενδύσεις και τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Εν τούτοις, από φόβο μήπως οι ΗΠΑ υπαναχωρούσαν μετέπιπταν στον προστατευτισμό τόσο οι Ευρωπαίοι όσο και οι λιγότερο αναπτυγμένες χώρες αποφάσισαν απρόθυμα να ακολουθήσουν τους Αμερικανούς. Έτρεφαν την ελπίδα ότι ένας βελτιωμένος πολυμερής μηχανισμός επίλυσης διαφορών και άλλες μεταρρυθμίσεις θα ανέκοπταν την όλο και εντονότερη ροπή των Αμερικανών προς την εμπορική μονομέρεια. Οι ΗΠΑ

είχαν μετριοπαθή υποστήριξη από την Ιαπωνία και την ομάδα των εξαγωγέων αγροτικών προϊόντων του Κέρνς, χώρες που όλες τους προσδοκούσαν να ωφεληθούν από τις διαπραγματεύσεις. Έπειτα από πολλές ταλαντεύσεις η κυβέρνηση Κλίντον αποφάσισε να ταχτεί υπέρ της επικύρωσης της τελικής πράξης του Γύρου της Ουρουγουάης, η οποία υπεγράφη από εκατόν εννέα κράτη στο Μαρακές στο Μαρόκο την 15^η Απριλίου του 1994. Αυτή η σημαντική συμφωνία, η οποία τέθηκε σε ισχύ την 1^η Ιανουαρίου του 1995, δημιούργησε τον ΠΟΕ, ο οποίος ενσωμάτωσε και επέκτεινε το εμπορικό καθεστώς της GATT. Όπως σχολίασε ο John Jackson (ένας από τους εξέχοντες ειδικούς στο εμπορικό δίκαιο παγκοσμίως), οι διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης υπήρξαν αναμφίβολα οι πλέον εκτεταμένες από όσες διεξήχθησαν ποτέ από οποιονδήποτε οργανισμό. (Η ίδια η συμφωνία ήταν ογκωδέστατη, αποτελούνταν από 22.000 σελίδες και ζύγιζε 193 κιλά!) Μολονότι η συμφωνία δεν εκπλήρωνε πολλούς από τους στόχους που είχαν επιδιώξει οι ΗΠΑ, ο Γύρος της Ουρουγουάης αποτελούσε ένα όντως εντυπωσιακό επίτευγμα.^[35]

Ο γύρος της Ντόχας

Για μια ακόμα φορά, οι διαπραγματεύσεις μεταξύ των 153 χωρών μελών του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) απέτυχαν να γεφυρώσουν τις διαφορές, κυρίως μεταξύ των αναπτυσσομένων και αναπτυγμένων χωρών της υφηλίου. Όπως ανακοίνωσε στις 30 Ιουλίου του 2007 ο Γενικός Διευθυντής του ΠΟΕ Pascal Lamy, παρά τις εντατικές και συνεχείς διαπραγματεύσεις που διήρκεσαν εννιά ολόκληρες μέρες και νύχτες και που στο μεσοδιάστημα έδειξαν να βαίνουν σε καλό δρόμο, δεν κατέστη δυνατό και αυτή τη φορά να υπάρξει συμφωνία στα θέματα που συζητήθηκαν, με αποτέλεσμα ο Γύρος της Ντόχα να μην μπορεί να ολοκληρωθεί, επτά χρόνια από την έναρξή του και τριάντισι χρόνια από την υποτιθέμενη λήξη του. Στόχος των συνομιλιών ήταν η αποτελμάτωση των διαπραγματεύσεων και η επίτευξη συμφωνίας σε δύο από τα βασικότερα θέματα του Γύρου, αυτά των βιομηχανικών προϊόντων και της γεωργίας, αναμένοντας ότι κάτι τέτοιο θα οδηγούσε σε συμφωνία και για τα υπόλοιπα θέματα, όπως αυτά του εμπορίου των υπηρεσιών, της ενδυνάμωσης της προστασίας των γεωγραφικών ενδείξεων και της επέκτασής της και σε προϊόντα άλλα από τα οινοπνευματώδη, των διεθνών εμπορικών κανόνων και της διευκόλυνσης του εμπορίου με την κατάργηση χρονοβόρων, αδιαφανών και γραφειοκρατικών_διαδικασιών.

Ιστορικό

Το Νοέμβριο του 2001 στη Ντόχα του Κατάρ αποφασίσθηκε από τα Κράτη Μέλη του ΠΟΕ η έναρξη νέου Γύρου Πολυμερών Διαπραγματεύσεων, τον ένατο στη σειρά, με την ονομασία Doha Development Agenda (DDA), με στόχο την περαιτέρω φιλελευθεροποίηση του διεθνούς εμπορίου και την ενσωμάτωση των αναπτυσσομένων χωρών στη διεθνή οικονομία. Στη λεγόμενη Διακήρυξη της Ντόχα υπάρχει αναφορά στην ειδική και διαφορετική μεταχείριση (special and differential treatment) που θα τύχουν οι αναπτυσσόμενες χώρες ούτως ώστε να μπορέσουν να αποκομίσουν τα περισσότερα οφέλη από μια τυχόν συμφωνία. Αυτό αναμένεται ότι θα οδηγήσει σε σημαντική μείωση της φτώχειας μέσα από τα οφέλη πλούτου που θα επιτευχθούν στις λιγότερο ανεπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες από τη φιλελευθεροποίηση του παγκόσμιου εμπορίου. Ας σημειωθεί ότι τελευταίος Γύρος Πολυμερών Διαπραγματεύσεων, ο Γύρος της Ουρουγουάης, διήρκησε επτάμισι χρόνια και ολοκληρώθηκε το 1994, με την υπογραφή στο Μαρακές του Μαρόκου της συμφωνίας για την ίδρυση του ΠΟΕ. Θέματα της Διαπραγμάτευσης

Η αρχική Διακήρυξη της Ντόχα περιλάμβανε πέραν των τριάντα επιμέρους θεμάτων για τα οποία θα έπρεπε να αναζητηθεί συναίνεση από όλες τις χώρες μέλη του ΠΟΕ ούτως ώστε να επιτευχθεί συμφωνία αποδεχτή από όλους. Τυχόν συμφωνία σε κάποιο από τα θέματα είναι προκαταρκτική, αναμένοντας την επίτευξη συμφωνίας σε όλα, όπως ορίζει η αρχή του «single undertaking», ή του «τίποτε δεν είναι συμφωνημένο ωσότου όλα συμφωνηθούν». Τον Ιούλιο του 2004 και μετά από επιμονή των αναπτυσσομένων χωρών και σε συνέχεια της Υπουργικής διάσκεψης στο Κανκούν, τα τρία θέματα: (α)σχέση του εμπορίου και επενδύσεις, (β)διαφάνεια στις δημόσιες προσφορές και (γ) αλληλεπίδραση του εμπορίου με την πολιτική ανταγωνισμού, διαγράφηκαν από την ημερήσια διάταξη του Γύρου. Σημειώνεται, ότι τα τρία αυτά θέματα ήταν άμεσης προτεραιότητας για την Ευρωπαϊκή Ένωση, στην προσπάθειά της να μεταφέρει κάποιες από τις πρόνοιες του κοινοτικού κεκτημένου στο διεθνές οικονομικό σύστημα με απώτερο στόχο την φιλελευθεροποίηση των επενδύσεων, την εγκαθίδρυση διαφάνειας στις δημόσιες προσφορές και την επικράτηση συνθηκών υγιούς ανταγωνισμού σε αγορές τρίτων χωρών. Αναμφισβήτητα, τα κυριότερα θέματα του Γύρου αφορούν τον τομέα της γεωργίας, τα βιομηχανικά προϊόντα και τις υπηρεσίες. Άλλα θέματα περιλαμβάνουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας σχετικά με το εμπόριο (συμπεριλαμβανομένων των Γεωγραφικών Ενδείξεων), τους κανόνες εμπορίου (κανόνες anti-dumping, επιδοτήσεις αλιείας και περιφερειακές εμπορικές συμφωνίες), διευκόλυνση του εμπορίου (κατάργηση χρονοβόρων και αδιαφανών τελωνειακών διαδικασιών), εμπόριο και περιβάλλον (μείωση δασμών σε περιβαλλοντικά προϊόντα και υπηρεσίες), επίλυση εμπορικών διαφορών, ηλεκτρονικό εμπόριο, μικρές και ευάλωτες οικονομίες, λιγότερο

ανεπτυγμένες χώρες, μεταφορά τεχνογνωσίας σχετικά με το εμπόριο, τεχνική συνεργασία και βοήθεια προς αναπτυσσόμενες χώρες.

Στο θέμα της γεωργίας, το ζητούμενο είναι η επίτευξη συμφωνίας για την καθιέρωση ενός πλαισίου μέσω του οποίου θα διασφαλίζεται ένα δίκαιο και προσανατολισμένο στην ελεύθερη αγορά σύστημα εμπορικών συναλλαγών που δεν θα επιτρέπει ή θα ελαχιστοποιεί την ύπαρξη περιορισμών και στρεβλώσεων στο διεθνές εμπόριο αγροτικών αγαθών. Συγκεκριμένα, αυτό περιλαμβάνει τη βελτίωση της πρόσβασης στις ξένες αγορές μέσω μείωσης ή πλήρους εξάλειψης των δασμολογικών μέτρων των οποίων επιβάλλουν οι χώρες για την προστασία της εγχώριας παραγωγής, τον περιορισμό των μέτρων εσωτερικής στήριξης των χωρών και τον περιορισμό των μέτρων εξωτερικής στήριξης με σκοπό την πλήρη εξάλειψη όλων των μορφών επιδοτήσεων των εξαγωγών που στρεβλώνουν το διεθνές εμπόριο.

Στο θέμα των βιομηχανικών προϊόντων, κύριο ζητούμενο είναι η επίτευξη συμφωνίας στα επίπεδα των μειώσεων που θα εφαρμοστούν στους εισαγωγικούς δασμούς και στις ευελιξίες που οι αναπτυσσόμενες χώρες θα μπορούν να χρησιμοποιήσουν, δηλαδή, τον αριθμό των προϊόντων τους που θα μπορεί να εξαιρεθεί από τις μειώσεις και το μέγεθος της μείωσης που θα μπορούν να εφαρμόσουν.

Όσον αφορά το κεφάλαιο υπηρεσίες, το οποίο είναι ίσως το σημαντικότερο θέμα για την Κύπρο, με τη Διακήρυξη της Ντόχα, οι χώρες μέλη του Π.Ο.Ε δεσμεύτηκαν να επιδιώξουν την προοδευτική απελευθέρωση του εμπορίου των υπηρεσιών διευρύνοντας τις δυνατότητες ξένων προμηθευτών να ανταγωνιστούν στις εγχώριες αγορές, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα ότι τόσο οι εγχώριοι όσο και οι ξένοι παροχείς τυγχάνουν ίσης μεταχείρισης. Τις υπηρεσίες απαρτίζει ένα ετερογενές σύνολο οικονομικών δραστηριοτήτων, όπως οι επαγγελματικές, ταχυδρομικές, τηλεπικοινωνιακές, οπτικοακουστικές, κατασκευαστικές, εκπαιδευτικές, περιβαλλοντικές, χρηματοοικονομικές, τουριστικές και μεταφορικές υπηρεσίες και υπηρεσίες ενέργειας, διανομής και υγείας.

Οι διεθνείς διαπραγματεύσεις για την απελευθέρωση στο εμπόριο υπηρεσιών εστιάζονται κυρίως στα μη δασμολογικά εμπόδια, όπως για παράδειγμα οι περιορισμοί που υφίστανται στην ποσότητα και στην αξία των εισαγόμενων υπηρεσιών, στο ποσοστό συμμετοχής τους στην εγχώρια αγορά, μεροληπτικοί φόροι, ειδικές προδιαγραφές ποιότητας, ασφαλείας και τιμολόγησης, ειδικά πρότυπα και προϋποθέσεις αδειοδότησης. Πολλές κυβερνήσεις θέτουν κανονισμούς στην εγχώρια αγορά υπηρεσιών και εγείρουν εμπόδια όσον αφορά την παρουσία, λειτουργία και διακίνηση των προμηθευτών υπηρεσιών που αναζητούν πρόσβαση στις αγορές τους.

Διαπραγματεύσεις της Γενεύης

Όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως, παρά τις εντατικές διαπραγματεύσεις των τελευταίων επτά χρόνων και μετά από δύο αποτυχημένες Υπουργικές διασκέψεις, στο Κανκούν το 2003 και στο Χονγκ Κονγκ το Δεκέμβριο του 2005, ο Γενικός Διευθυντής του ΠΟΕ Pascal Lamy απεφάσισε, σε μια ύστατη προσπάθεια διάσωσης του Γύρου, να συγκαλέσει μίνι-Υπουργική συνάντηση στη Γενεύη, στις 21 Ιουλίου 2008 με στόχο την επίτευξη συμφωνίας στα δύο κυριότερα θέματα, αυτά των βιομηχανικών προϊόντων και της γεωργίας. Κατά τις συνομιλίες, υπήρξε συμφωνία στις βασικότερες συνιστώσες του τομέα των βιομηχανικών προϊόντων, με τις αναπτυγμένες χώρες να αποδέχονται μεγαλύτερη μείωση στους εισαγωγικούς δασμούς απ' ότι οι αναπτυσσόμενες και οι τελευταίες να αποδέχονται την εισαγωγή στη συμφωνία μιας ρήτρας αντισυγκέντρωσης, ούτως ώστε να μην υπάρχει η δυνατότητα αποκλεισμού από τις εξαιρέσεις στις μειώσεις όλων των δασμολογικών υποκατηγοριών ενός προϊόντος. Συμφωνήθηκε, επιπρόσθετα, η παραχώρηση προς τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες ελεύθερης πρόσβασης των προϊόντων τους στις αγορές των ανεπτυγμένων χωρών χωρίς εισαγωγικούς δασμούς και ποσοτώσεις, καθώς και ο τρόπος διεξαγωγής τομεακών διαπραγματεύσεων για συγκεκριμένες κατηγορίες προϊόντων, με συμμετοχή όσων χωρών επιθυμούν, με στόχο την ταχύτερη μείωση των εισαγωγικών δασμών σε επιλεγμένες κατηγορίες αγαθών. Σαν αποτέλεσμα των εντατικών διαπραγματεύσεων στη Γενεύη, επήλθε συμφωνία και σε αρκετά από τα επιμέρους θέματα του κεφαλαίου της γεωργίας, ενώ αδυναμία σύγκλισης απόψεων υπήρξε στα θέματα της μείωσης των επιδοτήσεων στο βαμβάκι, στη δυνατότητα δημιουργίας νέων ποσοτώσεων, καθώς και στο κρίσιμο θέμα της εφαρμογής ενός ειδικού μηχανισμού διασφάλισης (special safeguard mechanism) από τις αναπτυσσόμενες χώρες για προστασία της γεωργικής τους παραγωγής. Η αποτυχία επίτευξης συμφωνίας στο θέμα αυτό, ιδιαίτερα η διαφωνία μεταξύ των ΗΠΑ και της Κίνας, οδήγησε στην κατάρρευση του συνόλου των διαπραγματεύσεων της Γενεύης. Περί το μέσο των διαπραγματεύσεων και ενώ διαφάνηκε σύγκλιση απόψεων μεταξύ των κυριοτέρων παικτών, ο Γενικός Διευθυντής του Π.Ο.Ε συγκάλεσε στις 25 Ιουλίου σύσκεψη για τις υπηρεσίες σε μια προσπάθεια εξισορρόπησης των διαπραγματεύσεων με αυτές της γεωργίας και των βιομηχανικών προϊόντων. Σε αυτήν την λεγόμενη “signaling conference” έλαβαν μέρος 31 χώρες, μεταξύ αυτών η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και η Γαλλία, εκπροσωπώντας τις χώρες μέλη της ΕΕ. Η συνάντηση για τις υπηρεσίες στόχο είχε να δώσει ώθηση στις διαπραγματεύσεις με την παρουσίαση εκ μέρους των συμμετασχόντων των επιπέδων φιλοδοξίας τους όσον αφορά τη φιλελευθεροποίηση επιμέρους τομέων των υπηρεσιών τους, καθώς και των αιτημάτων τους προς άλλες χώρες για αμοιβαίες παραχωρήσεις.

Οφέλη από ένα πετυχημένο Γύρο. Από την έναρξη των διαπραγματεύσεων μέχρι σήμερα, έχουν γίνει πολλές μελέτες οι οποίες, αν και δεν συμφωνούν στους αριθμούς, όλες σχεδόν δείχνουν ότι τα οφέλη από μια ενδεχόμενη συμφωνία δεν θα είναι ασήμαντα, ιδιαίτερα για τις αναπτυσσόμενες χώρες. Σε ομιλία του στην Ινδία στις 12 Αυγούστου, ο Γενικός Διευθυντής του ΠΟΕ Pascal Lamy ανέφερε ότι εάν ο Γύρος ολοκληρωθεί τελικά επιτυχώς, οι εισαγωγικοί δασμοί θα μειωθούν στο μισό, μια μείωση που αντιστοιχεί σε 150 δισεκατομμύρια δολάρια. Οι αναπτυσσόμενες χώρες θα συνεισφέρουν στο ένα- τρίτο της μείωσης ενώ θα επωφεληθούν από τα δύο-τρίτα, δηλαδή τα οφέλη προς τις αναπτυσσόμενες χώρες θα μεταφραστούν σε αύξηση στην πρόσβαση των προϊόντων τους στις αγορές των αναπτυγμένων χωρών. Τα οφέλη όμως δεν περιορίζονται μόνο στην μείωση των δασμών, αλλά και στην αύξηση του εμπορίου που θα επέλθει από την απόσυρση άλλων εμποδίων, όπως οι στρεβλωτικές για το εμπόριο εσωτερικές επιδοτήσεις. Για παράδειγμα, αν ο Γύρος ολοκληρωθεί με επιτυχία, η κυβέρνηση των ΗΠΑ θα αναγκαστεί να περιορίσει τις επιδοτήσεις προς τους Αμερικανούς γεωργούς στα 14,5 δισεκατομμύρια δολάρια. Αν και αυτό το ποσό μπορεί να φαίνεται ψηλό, κάποιος πρέπει να σκεφτεί ότι χωρίς συμφωνία, αυτό το ποσό μπορεί να φτάσει σήμερα και τα 48 δισεκατομμύρια δολάρια.

Τα μεγαλύτερα όμως οφέλη αναμένεται να προέλθουν από τη φιλελευθεροποίηση του εμπορίου των υπηρεσιών και την απόσυρση γραφειοκρατικών και αδιαφανών διαδικασιών στο εμπόριο. Σύμφωνα με εκτιμήσεις της Διεθνούς Τράπεζας Hertel and Keeney (2006) in Anderson and Martin (Ed): *Agricultural trade reform and the DDA*, World Bank., τα οφέλη από την μείωση της γραφειοκρατίας θα ανέλθουν στα 110 δισεκατομμύρια δολάρια το χρόνο, ενώ σε μια άλλη μελέτη του Συμβουλίου Παραγωγικότητας της Αυστραλίας Dee and Hanslow (2000): *Multilateral liberalisation of services trade*, Productivity Commission Staff Research Paper, Ausinfo, Canberra., τα οφέλη από τη φιλελευθεροποίηση της γεωργίας εκτιμώνται στα 50 δισεκατομμύρια δολάρια, από τη μείωση των δασμών βιομηχανικών προϊόντων σε 80 δισεκατομμύρια δολάρια και από τη φιλελευθεροποίηση του εμπορίου υπηρεσιών σε περίπου 130 δισεκατομμύρια δολάρια. Κύπρος και Γύρος της Ντόχα

Η Κύπρος, όπως και οι άλλες χώρες μέλη της ΕΕ, εκπροσωπείται στις διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ντόχα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η κοινή θέση της ΕΕ διαμορφώνεται στα πλαίσια του Συμβουλίου Γενικών Υποθέσεων και Εξωτερικών Σχέσεων, ενώ επιμέρους τεχνικά θέματα συζητούνται μεταξύ των χωρών μελών και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε εξειδικευμένες ομάδες εργασίας του Συμβουλίου της ΕΕ.^[36]

Οι κερδισμένοι από την ύπαρξη του ΠΟΕ

Ιστορικά έχει αποδειχθεί ότι την ίδρυση των διεθνών οικονομικών οργανισμών αναλαμβάνουν οι οικονομικά ισχυρότερες χώρες, για την εξυγίανση και διευθέτηση τυχουσών οικονομικών συγκρούσεων στα παγκόσμια οικονομικά δρώμενα. Ένας τέτοιος οργανισμός είναι και ο ΠΟΕ. Η βασικότερη αρμοδιότητα του οποίου θεωρείται, η θέσπιση διεθνών εμπορικών κανόνων μεταξύ των κρατών που είναι μέλη αυτού, για την ομαλή λειτουργία των διεθνών εμπορικών συναλλαγών.

Ο ΠΟΕ ιδρύθηκε για την οικονομική ενίσχυση όλων των κρατών μελών του οργανισμού καθώς και για τη βελτίωση της οικονομικής ευημερίας των αναπτυσσόμενων και λιγότερο αναπτυγμένων χωρών. Επειδή ο ΠΟΕ αποτελεί ιδρυτικό στοιχείο αναπτυγμένων χωρών, το σύνολο των κανόνων που έχουν θεσπιστεί ευνοούν σε μεγάλο βαθμό τα συμφέροντα τους. Αυτό μπορεί να λειτουργήσει σε βάρος των υπόλοιπων κρατών μελών του ΠΟΕ. Παρόλα αυτά η ύπαρξη ενός διεθνούς οργανισμού εμπορίου είναι απαραίτητη για την ομαλή λειτουργία του μηχανισμού των διεθνών συναλλαγών μεταξύ όλων των κρατών του πλανήτη. Αν δεν τηρούνται όμως, οι κανόνες και οι νόμοι που διέπει ο ΠΟΕ για τις εμπορικές συναλλαγές μεταξύ των κρατών, κλονίζονται οι αξιολογικές αρχές που θέτει ο οργανισμός, με αποτέλεσμα τα θύματα της μη τήρησης των κανόνων του να μην είναι άλλες από τις λιγότερο αναπτυγμένες οικονομίες.

4.5 Ευρωπαϊκή Ένωση (Ε.Ε.)

Η Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί έναν διεθνή οικονομικό οργανισμό, στόχος του οποίου είναι η εξασφάλιση της οικονομικής ευημερίας του συνόλου των κρατών που είναι μέλη της. Αποτελεί μετεξέλιξη των Ε.Κ.Α.Χ.(1953) , Ε.Κ.Α.Ε και Ε.Ο.Κ. (1957), ενώ πήρε την τελική μορφή της το 1992 με τη συνθήκη του Μαστριχτ.

Σήμερα αποτελείται από 27 κράτη μέλη μεταξύ των οποίων συγκαταλέγεται και η Ελλάδα από το 1980. Η άσκηση των αρμοδιοτήτων της Ε.Ε. επιμερίζεται σε θεσμικά όργανα, τα οποία είναι:

1. Ευρωπαϊκό Συμβούλιο: Συμμετέχουν ο Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και οι αρχηγοί των κυβερνήσεων των κρατών μελών. Επιτυγχάνεται η επικοινωνία μεταξύ των ηγετών των χωρών μελών και ασκείται υπεύθυνα πολιτική.
2. Συμβούλιο των Υπουργών: Αποτελεί θεσμικό όργανο με νομοθετικές αρμοδιότητες, στο οποίο συμμετέχει ένας αντιπρόσωπος από κάθε κράτος μέλος σε υπουργικό επίπεδο.

Αρμοδιότητες αυτού του θεσμικού οργάνου είναι η νομοθέτηση, ο συντονισμός της οικονομικής πολιτικής, ο προϋπολογισμός-έλεγχος, οι διορισμοί και οι εξωτερικές σχέσεις.

3. Ευρωπαϊκή επιτροπή: Αποτελείται από τους Επιτρόπους και είναι το κατεξοχήν Κοινοτικό Όργανο της Ε.Ε. Οι επίτροποι προτείνονται από τα κράτη Μέλη, ενώ απαραίτητη προϋπόθεση αποτελεί να είναι ι υπήκοοι ενός κράτους-μέλους της Ε.Ε. Οι αρμοδιότητές της είναι:
  - ✓ Πρωτοβουλία για την περαιτέρω ανάπτυξη του Κοινοτικού Δικαίου
  - ✓ Έλεγχος της τήρησης και της ορθής εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου
  - ✓ Διαχείριση και εκτέλεση των κοινοτικών διατάξεων
  - ✓ Αντιπροσώπευση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας στους Διεθνείς Οργανισμούς.
4. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο: Δεν έχει αποφασιστική αρμοδιότητα, γεγονός το οποίο αποδεικνύεται απ' το ότι δεν ψηφίζει νόμους παρόλο που συμμετέχει στην εκλογή τους. Αρμοδιότητά του είναι ο κοινοβουλευτικός έλεγχος των νόμων. Επίσης αρμοδιότητά του είναι η ψήφιση του προϋπολογισμού.
5. Ευρωπαϊκά Δικαστήρια: Μέχρι το 1985 υπήρχε μόνο το δικαστήριο Ευρωπαϊκής Κοινότητας. το οποίο είναι διοικητικό δικαστήριο, αποτελούμενο από 27 Δικαστές. Στο ΔΕΚ μπορούν να προσφύγουν κοινοτικά όργανα και Ευρωπαίοι πολίτες. Σήμερα υπάρχει και το Ευρωπαϊκό Πρωτοδικείο, το οποίο εδρεύει στις Βρυξέλες ^[37].

---

35. Η πρόκληση του Παγκόσμιου Καπιταλισμού, Η Παγκόσμια Οικονομία τον 21ο αιώνα, Robert Gilpin, Ένατη Έκδοση, Αθήνα 2010,

σελ: 289-29

36. <http://www.mcit.gov.cy/mcit/trade/ts.nsf/All/70707989B6E38F18C22574B80026FF17?OpenDocument>

37. http://europa.eu/about-eu/facts-figures/index_el.htm

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

ΚΑΤΗΓΟΡΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΟΤΕΡΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΟΥΣ

Σύμφωνα με όσα ειπώθηκαν στο πρώτο κεφάλαιο, η παγκοσμιοποιημένη οικονομία περιλαμβάνει το σύνολο των συναλλαγών που πραγματοποιούνται από όλα τα κράτη του κόσμου κατά τη διάρκεια ενός έτους. Τα κράτη αυτά διαφοροποιούνται μεταξύ τους όσον αφορά το επίπεδο ανάπτυξής τους. Με βάση ορισμένα χαρακτηριστικά που διαθέτει η κάθε οικονομία μπορεί να καταταγεί σε τρεις κατηγορίες κρατών ανάλογα με την οικονομική και γενικότερη ανάπτυξή της. Έτσι μπορούμε να έχουμε τις ακόλουθες κατηγορίες κρατών:

- Αναπτυγμένες χώρες
- Αναπτυσσόμενες χώρες
- Λιγότερο αναπτυγμένες χώρες (ΛΑΧ)

5.1 Αναπτυγμένες Χώρες

Ο όρος ανεπτυγμένη χώρα ή εξελιγμένη χώρα χρησιμοποιείται για να κατηγοριοποιήσει τις χώρες με αναπτυγμένη οικονομία στις οποίες ο τριτογενής και ο τεταρτογενής τομέας βιομηχανίας επικρατούν.

Αυτό το επίπεδο της οικονομικής ανάπτυξης συνήθως μεταφράζεται σε υψηλό κατά κεφαλήν εισόδημα και υψηλό Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης (ΔΑΑ). Χώρες με υψηλό Ακαθάριστο κατά κεφαλήν Εγχώριο Προϊόν συνήθως ταιριάζουν με την παραπάνω περιγραφή.

Σύγχρονοι όροι των συνώνυμων ανεπτυγμένη/προηγμένη χώρα περιλαμβάνουν προηγμένες βιομηχανικές χώρες, πιο ανεπτυγμένες χώρες, περισσότερο αναπτυγμένες οικονομικά χώρες, και προηγμένη χώρα ή μετά - βιομηχανική χώρα. Η Ιαπωνία στην Ασία, ο Καναδάς και οι Ηνωμένες Πολιτείες στην Βόρεια Αμερική και η δυτική Ευρώπη θεωρούνται ανεπτυγμένες περιοχές. Το Ισραήλ επίσης θεωρείται ως μια ανεπτυγμένη χώρα. Μια πιο αναλυτική ομάδα ανεπτυγμένων χωρών επίσης καλύπτει τη Σιγκαπούρη, την Νότια Κορέα και την Ταϊβάν. Το Χονγκ Κονγκ θεωρείται εδώ και καιρό αναπτυγμένο από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο (ΔΝΤ, IMF). Παρόλο που το Χονγκ Κονγκ ανήκει πλέον στην Κίνα (μια αναπτυσσόμενη χώρα) αυτά τα δύο θεωρούνται διεθνώς ως ξεχωριστές οικονομικές υπάρξεις.

Χώρες με υψηλό εισόδημα θεωρούνται από την Παγκόσμια Τράπεζα ως χώρες με Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν κατά κεφαλήν στο ύψος των \$11,116 ή και παραπάνω. Σύμφωνα με τα Ηνωμένα Έθνη χώρες με υψηλό εισόδημα

θεωρούνται και μερικές αναπτυσσόμενες χώρες, συνεπώς μια χώρα με υψηλό εισόδημα μπορεί να χαρακτηριστεί ως αναπτυγμένη ή αναπτυσσόμενη.

Όταν χρησιμοποιείται το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν κατά κεφαλήν για να προσδιορίσει μια χώρα ως αναπτυγμένη κάποιος πρέπει να λαμβάνει υπό όψη του τον τρόπο με τον οποίον κάποιες χώρες κατάφεραν να αποκτήσουν υψηλό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν μέσω φυσικών πόρων, χωρίς να αναπτύξουν την βιομηχανική οικονομία που απαιτείται για να θεωρηθεί μια χώρα ανεπτυγμένη.

Παρά το υψηλό Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν οι χώρες τις Μέσης Ανατολής δεν θεωρούνται ανεπτυγμένες γιατί οι οικονομίες τους βασίζονται κυρίως στην εξαγωγή και την παραγωγή πετρελαίου.

5.1.1 Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης

Ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης του ΟΗΕ είναι ένα στατιστικό μέτρο που εκτιμά την ανθρώπινη ανάπτυξη μιας χώρας. Παρόλο που υπάρχει μεγάλος συσχετισμός μεταξύ του να έχει μια χώρα υψηλό δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης και με το να έχει μια ευημερούσα οικονομία, ο ΟΗΕ λέει πως ο Δείκτης Ανθρώπινης Ανάπτυξης έχει να κάνει με πολύ περισσότερα από το εισόδημα και την παραγωγικότητα. Από το 1980 η Νορβηγία (2001-2007), ή Ιαπωνία (1991 & 1993), ο Καναδάς (1985, 1992, 1994-2000) η Ελβετία (1980) και η Ισλανδία (2007) έχουν συνολικά τον μεγαλύτερο δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης. Χώρες με συνολικούς πόντους πάνω από 0.800 θεωρούνται υψηλών προδιαγραφών για ανθρώπινη ανάπτυξη. Η κορυφαίες 30 χώρες έχουν συνολικούς πόντους που κυμαίνονται από 0.885 στη Τσεχία μέχρι 0.965 στην Νορβηγία.

Όλες οι χώρες που χαρακτηρίζονται από το ΔΝΤ ή τη CIA ως αναπτυγμένες (από το 2007) έχουν δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης μεγαλύτερο του 0.9 (από το 2004). Όλες οι χώρες που έχουν δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης πάνω από 0.9 (από το 2004) επίσης χαρακτηρίζονται από το ΔΝΤ και την CIA ως αναπτυγμένες. Συνεπώς όλες οι αναπτυγμένες οικονομίες χαρακτηρίζονται από δείκτη ανθρώπινης ανάπτυξης μεγαλύτερο από 0.9.

5.1.2 Κατάταξη Αναπτυγμένων Κρατών Βάση της CIA και ΔΝΤ

Παρόλο που δεν υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο κριτήριο βάση του οποίου μια χώρα μπορεί να θεωρηθεί ανεπτυγμένη, διάφοροι οργανισμοί έχουν δημιουργήσει διάφορες κατηγορίες για τις οικονομικά πιο εύπορες χώρες. Το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο αναγνωρίζει 31 ανεπτυγμένες οικονομίες ενώ η

CIA αναγνωρίζει 34 ανεπτυγμένες οικονομίες. Η Παγκόσμια Τράπεζα αναγνωρίζει 60 χώρες με υψηλό εισόδημα που χαρακτηρίζονται ως ανεπτυγμένες ή αναπτυσσόμενες από τον ΟΗΕ.

Η CIA αναγνωρίζει αυτούς τους 34 οικονομικούς φορείς ως ανεπτυγμένες χώρες

η κορυφαία ομάδα στην ιεραρχία των ανεπτυγμένων (ΑΧ), χωρών της πρώην ΕΣΣΔ / Ανατολικής Ευρώπης (πρώην ΕΣΣΔ / ΕΕ), και λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών (ΛΑΧ), περιλαμβάνει και τις οικονομίες που βασίζονται στο εμπόριο και τις κυρίως δημοκρατικές χώρες στον Οργανισμό για την Οικονομική Συνεργασία και Ανάπτυξη (ΟΟΣΑ) όπως οι Βερμούδες, το Ισραήλ, τη Νότια Αφρική, και Ευρωπαϊκές πολιτείες που είναι γνωστές και ως Πρώτος Κόσμος, υψηλού εισοδήματος χώρες, ο Βοράς καθώς και βιομηχανικές χώρες, γενικώς έχουν ΑΕΠ άνω των \$10,000. Οι 34 ανεπτυγμένες χώρες είναι η Ανδόρα, η Αυστραλία, η Αυστρία, το Βέλγιο, οι Βερμούδες, ο Καναδάς, η Δανία, οι Νήσοι Φερόες, η Φινλανδία, η Γαλλία, η Γερμανία, η Ελλάδα, η Αγία Έδρα, η Ισλανδία, η Ιρλανδία, το Ισραήλ, η Ιταλία, η Ιαπωνία, το Λιχτενστάιν, το Λουξεμβούργο, η Μάλτα, το Μονακό, οι Κάτω Χώρες, η Νέα Ζηλανδία, η Νορβηγία, η Πορτογαλία, ο Άγιος Μαρίνος, η Νότια Αφρική, η Ισπανία, η Σουηδία, η Ελβετία, η Τουρκία, οι ΗΠΑ και το Ηνωμένο Βασίλειο. Σημείωση: ο ίδιος όρος (ανεπτυγμένες χώρες) του ΔΝΤ συμπεριλαμβάνει το Χόνγκ Κόνγκ, τη Νότια Κορέα, τη Σιγκαπούρη και την Ταϊβάν, αλλά αφήνει απέξω την Μάλτα, το Μεξικό, τη Νότια Αφρική και την Τουρκία. - CIA, 2007

• Ανδόρα	• Νήσοι Φερόες	• Ιρλανδία	• Μονακό	• Ισπανία
• Αυστραλία	• Φινλανδία	• Ισραήλ	• Ολλανδία	• Σουηδία
• Αυστρία	• Γαλλία	• Ιταλία	• Νέα Ζηλανδία	• Ελβετία
• Βέλγιο	• Γερμανία	• Ιαπωνία	• Νορβηγία	• Τουρκία
• Βερμούδες	• Ελλάδα	• Λιχτενστάιν	• Πορτογαλία	• Ηνωμένο Βασίλειο
• Καναδάς	• Αγία Έδρα	• Λουξεμβούργο	• Άγιος Μαρίνος	• Ηνωμένες Πολιτείες
• Δανία	• Ισλανδία	• Μάλτα	• Νότια Αφρική	

Λίστα Αναπτυγμένων Κρατών Βάση των στοιχείων της CIA

Η επίσημη ταξινόμηση των ανεπτυγμένων χωρών γίνεται απ το ΔΝΤ. Η CIA πρόκειται να ακολουθήσει το ΔΝΤ αλλά προσθέτει και χώρες που δεν είναι μέλη του ΔΝΤ. Συνεπώς, μέχρι τον Μάρτιο του 2001 η CIA υπήρξε περισσότερο αναλυτική από το ΔΝΤ. Από το 2001 ωστόσο η Κύπρος και ποιο

πρόσφατα η Σλοβενία προστέθηκαν στην λίστα του ΔΝΤ αλλά όχι και στην λίστα της CIA. Παρακάτω είναι η τωρινή λίστα της CIA με τις ανεπτυγμένες χώρες:

- Ανδόρρα • Νήσοι Φερόες • Ισλανδία • Μονακό • Νότια Κορέα
- Αυστραλία • Φινλανδία • Ιρλανδία • Ολλανδία • Ισπανία
- Αυστρία • Γαλλία • Ισραήλ • Νέα Ζηλανδία • Σουηδία
- Βέλγιο • Γερμανία • Ιταλία • Νορβηγία • Ελβετία
- Βερμούδες • Ελλάδα • Ιαπωνία • Πορτογαλία • Ταϊβάν
- Καναδάς • Αγία Έδρα • Λιχτενστάιν • Άγιος Μαρίνος • Ηνωμένο Βασίλειο
- Δανία • Χονγκ Κονγκ • Λουξεμβούργο • Σιγκαπούρη • Ηνωμένες Πολιτείες

Λίστα Αναπτυγμένων Χωρών Βάση στοιχείων Της CIA

Σύμφωνα με το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο η παρακάτω 31 χώρες θεωρούνται ως ανεπτυγμένες οικονομίες

- Αυστραλία • Ισλανδία • Άγιος Μαρίνος
- Αυστρία • Ιρλανδία • Σιγκαπούρη
- Βέλγιο • Ισραήλ • Σλοβενία
- Καναδάς • Ιταλία • Νότια Κορέα
- Κύπρος • Ιαπωνία • Ισπανία
- Δανία • Λουξεμβούργο • Σουηδία
- Φινλανδία • Κάτω Χώρες • Ελβετία
- Γαλλία • Νέα Ζηλανδία • Ταϊβάν
- Γερμανία • Νορβηγία • Ηνωμένο Βασίλειο
- Ελλάδα • Πορτογαλία • ΗΠΑ
- Χονγκ Κονγκ

Η παρακάτω λίστα αναφέρεται στις κορυφαίες 30 χώρες με την καλύτερη ποιότητα ζωής (σε σειρά κατάταξης)^[38]:

1. Ιρλανδία	7. Ισλανδία	13. Ηνωμένες Πολιτείες	19. Πορτογαλία	25. Γαλλία
2. Ελβετία	8. Ιταλία	14. Καναδάς	20. Αυστρία	26. Γερμανία
3. Νορβηγία	9. Δανία	15. Νέα Ζηλανδία	21. Ταϊβάν	27. Σλοβενία
4. Λουξεμβούργο	10. Ισπανία	16. Κάτω Χώρες	22. Ελλάδα	28. Μάλτα
5. Σουηδία	11. Σιγκαπούρη	17. Ιαπωνία	23. Κύπρος	29. Ηνωμένο Βασίλειο
6. Αυστραλία	12. Φινλανδία	18. Χονγκ Κονγκ	24. Βέλγιο	30. Νότια Κορέα

5.2. Χαρακτηριστικά αναπτυγμένων χωρών

Όπως προαναφέρθηκε, η οικονομική αλλά και η γενικότερη ανάπτυξη μιας χώρας, δεν στηρίζεται μόνο σε οικονομικά κριτήρια, αλλά κυρίως στη γενικότερη κοινωνική ευημερία αυτής. Επομένως οι προϋποθέσεις που πρέπει να πληρεί μια χώρα για να θεωρείται αναπτυγμένη είναι οι ακόλουθες:

1. Η ύπαρξη ορθού και αναπτυγμένου συστήματος παιδείας: Απαραίτητη προϋπόθεση για την ανάπτυξη μιας κοινωνίας είναι η επιμόρφωση των νεαρών ατόμων σε θέματα γλώσσας, ιστορίας, τεχνολογίας κ.τ.λ. Στις αναπτυγμένες οικονομίες, η συντριπτική πλειοψηφία του πληθυσμού τυγχάνει δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ ένα αρκετά μεγάλο μέρος αυτού είναι απόφοιτοι πανεπιστημιακών σχολών. Το γενικότερο σύστημα εκπαίδευσης στις ΑΧ διακατέχεται από σωστή οργάνωση και υποστηρίζεται από τις κατάλληλες τεχνολογικές υποδομές (Υλειτουργικούς υπολογιστές, πληροφοριακά συστήματα και προγράμματα, εργαστήρια και λοιπός εξοπλισμός) για την καλύτερη δυνατή εκπαίδευση και κατάρτιση των μαθητών και φοιτητών.

---

38. http://el.wikipedia.org/wiki/αναπτυγμένη_χώρα

2. Οργανομένο Σύστημα Υγείας: Η δημιουργία ενός οργανωμένου και επαρκούς συστήματος υγείας, ευρείας κάλυψης, είναι ένα ακόμα πολύ βασικό χαρακτηριστικό διαφοροποίησης των αναπτυγμένων χωρών σε σχέση με τις υπόλοιπες. Οι εύπορες οικονομίες λόγω της χρήσης προηγμένων τεχνολογιών, αλλά και της ύπαρξης άθρονων χρηματικών κεφαλαίων μπορούν να διατηρούν ένα σύγχρονο και οργανομένο σύστημα υγείας που να καλύπτει ποιοτικά, ποσοτικά και γεωγραφικά τις ανάγκες των κατοίκων που διαμένουν σε αυτές. Έτσι εξασφαλίζεται μία σημαντική ανθρώπινη ανάγκη ασφαλείας (βάση της πυραμίδας των αναγκών του Αβρααμ Μάσλοου) και ταυτόχρονα αποκτάται ένα απαραίτητο χαρακτηριστικό για την ένταξη αυτών των οικονομιών στις αναπτυγμένες.
3. Ανάπτυξη συγχρονων τεχνολογιών και εισαγωγή καινοτομιών: Ένα βασικό χαρακτηριστικό των αναπτυγμένων κρατών είναι η έρευνα και ανάπτυξη για τη δημιουργία νέων τεχνολογικών επιτευγμάτων, ή την εξέλιξη των είδη υπαρχόντων. Συγκεκριμένα οι χώρες που εισάγουν εντελώς νέες τεχνολογίες στη διεθνή αγορά (τεταρτογενής τομέας παραγωγής), λαμβάνουν μία ιδιαίτερη θέση στην κατηγορία των αναπτυγμένων χωρών και ονομάζονται προηγμένες οικονομίες. Το χαρακτηριστικό των οικονομιών αυτών είναι ότι εισάγουν την τεχνολογία τους και στις υπόλοιπες αναπτυγμένες οικονομίες καθώς και στις αναπτυσσόμενες και λιγότερο αναπτυγμένες χώρες.
4. Η ενασχόληση με τον τριτογενή και τεταρτογενή τομέα παραγωγής: Άλλο ένα σημαντικό χαρακτηριστικό των αναπτυγμένων και προηγμένων οικονομιών είναι η ανάπτυξη του τριτογενούς και τεταρτογενούς τομέα παραγωγής. Δηλαδή η παροχή υπηρεσιών (τριτογενής τομέας) και η προηγμένη βιομηχανία προϊόντων (τεταρτογενής τομέας). Στις αναπτυγμένες οικονομίες ο τριτογενής τομέας παραγωγής υπερισχύει κατά πολύ σε σχέση με τον πρωτογενή και δευτερογενή τομέα, ενώ στις προηγμένες οικονομίες εκτός από την έντονη παρουσία του τεταρτογενούς τομέα παραγωγής, ο τριτογενής τομέας φαίνεται να αποτελεί το 50% του εθνικού εισοδήματος των χωρών αυτών.
5. Η ύπαρξη πολυεθνικών εταιρειών: Η παρουσία (ντόπιων) πολυεθνικών εταιρειών σ' ένα κράτος βελτιώνει σε μεγάλο βαθμό την οικονομική κατάσταση της χώρας καθώς και τη διεθνή παρουσία της. Επίσης η ύπαρξη πολυεθνικών εταιρειών αυξάνει το ποσοστό εξαγωγών σ' ένα κράτος, με αποτέλεσμα τη βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου αυτού. Παράλληλα η ύπαρξη πολυεθνικών εταιρειών σε μία οικονομία προσφέρει εργασία στους κατοίκους της. Βασικό χαρακτηριστικό των αναπτυγμένων-εύπορων οικονομιών είναι η ύπαρξη πολλών πολυεθνικών εταιρειών που δραστηριοποιούνται σε πολλούς κλάδους της οικονομίας και προσφέρουν θέσεις εργασίας στους κατοίκους αυτών και παράλληλα

καλύπτουν τις ανάγκες τους, με την παροχή προϊόντων και υπηρεσιών σε αυτούς.

6. Έντονη εξαγωγική δραστηριότητα στα υπόλοιπα (αναπτυγμένα και μη) κράτη: Οι εξαγωγές προϊόντων σε χώρες του εξωτερικού βελτιώνουν την κατάσταση του εμπορικού ισοζυγίου της εξαγουσας χώρας. Οι εξαγόμενες ποσότητες προϊόντων αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό των αναπτυγμένων κρατών λόγω της ύπαρξης πολλών εταιρειών.
7. Η ύπαρξη χαμηλού ποσοστού ανεργίας: Στις αναπτυγμένες οικονομίες το φαινόμενο της ανεργίας δεν είναι ιδιαίτερα αισθητό αφού μόνο ένα μικρό ποσοστό του πληθυσμού δείχνει να μην απασχολείται. Αυτό ωφείλεται αφενός στο υψηλό μορφωτικό επίπεδο του πληθυσμού που τους εξασφαλίζει το απαραίτητο σύνολο γνώσεων για να παράξουν έργο και αφετέρου στην ύπαρξη αρκετών εταιρειών οι οποίες απορροφούν το εξειδικευμένο κυρίως εργατικό δυναμικό.
8. Υψηλό κατά κεφαλήν Α.Ε.Π.: έχει παρατηρηθεί την τελευταία δεκαετία ότι το κατά κεφαλήν εισόδημα των αναπτυγμένων χωρών κυμαίνεται από 8.000 έως 10.000\$. στις προηγμένες δε οικονομίες μπορεί να ξεπερνάει και τα 12.000\$
9. Η ύπαρξη χαμηλού ποσοστού φτώχειας: Αξίζει να σημειωθεί ότι φτώχεια είναι εκείνο το επίπεδο του εισοδήματος κάτω από το οποίο η κάλυψη των βασικών αναγκών είναι ανεπαρκής. Χώρες που έχουν μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού να υποφέρει από το φαινόμενο αυτό δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να καταταγούν στις αναπτυγμένες χώρες. Στις αναπτυγμένες χώρες το φαινόμενο της φτώχειας είναι ανεπέσθητο λόγω της μειωμένης ανεργίας που υφίσταται στις χώρες αυτές καθώς και λόγω του υψηλού κατά κεφαλήν εισοδήματος που έχουν τα κράτη αυτά.
10. Τέλος η σημαντικότερη προϋπόθεση είναι η εξασφάλιση των τριών παραγόντων της γενικής ανάπτυξης, δηλαδή ανθρώπινη αξιοπρέπεια, ελευθερία, εξασφάλιση βασικών αναγκών (βλέπε κεφάλαιο 2 παράγραφο 2.1). Παρατηρείται ότι στις αναπτυγμένες οικονομίες επικρατούν δημοκρατικά καθεστώτα διοίκησης. Με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζονται σημαντικές αξίες και ανθρώπινα δικαιώματα (δια νόμου και δια συντάγματος) όπως είναι η ανθρώπινη Ελευθερία, η ανθρώπινη αξιοπρέπεια κ.τ.λ.

5.3 Κατηγοριοποίηση αναπτυγμένων κρατών

Οι αναπτυγμένες χώρες με τη σειρά τους μπορούν να καταταγούν σε δύο υποκατηγορίες:

- Τις προηγμένες οικονομίες

Σε αυτές τις οικονομίες το κατά κεφαλήν εισόδημα υπερβαίνει τις 15.000 \$. Το κύριο χαρακτηριστικό αυτών των χωρών είναι η κυριαρχία του κλάδου των υπηρεσιών (οι υπηρεσίες αντιπροσωπεύουν ένα μερίδιο μεγαλύτερο του 50% του εθνικού προϊόντος). Ακόμα σε αυτές τις οικονομίες η επιστήμη της πληροφορικής βρίσκεται σε μεγάλη ανάπτυξη και χρήση. Επιπλέον σε αυτές τις οικονομίες παρατηρείται και η εισαγωγή νέων τεχνολογιών και έντονη ύπαρξη ευρεσιτεχνιών. Παραδείγματα τέτοιων κρατών είναι οι ΗΠΑ, η Ιαπωνία, η Σουηδία, η Γερμανία, η Νορβηγία και η Ελβετία.

- Τις (απλώς) αναπτυγμένες χώρες

Είναι οι χώρες που χαρακτηρίζονται από το γεγονός ότι οι εξαγωγές σε βιομηχανικά προϊόντα υψηλής τεχνολογίας και καταναλωτικά προϊόντα, προς τις άλλες χώρες είναι σε ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο. Το κατά κεφαλήν εισόδημα είναι κυμαίνεται από 10.000 έως 15.000. παραδείγματα τέτοιων κρατών είναι η Γαλλία, η Ιταλία, η Βρετανία και ο Καναδάς^[39].

---

39. Διεθνές Εξαγωγικό Marketing, Γεώργιος Πανηγυράκης, Τόμος 1, Εκδόσεις: Α. Σταμούλης Αθήνα 1999 σελ. 114

5.3.1. Τα χαρακτηριστικά της Γερμανίας

Η Γερμανία, επίσημα Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας) είναι μία από τις μεγαλύτερες σε πληθυσμό χώρες της Ευρώπης, η πολυπληθέστερη χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση και κινητήρια δύναμή της, και μία από τις σημαντικότερες βιομηχανικές και ανεπτυγμένες χώρες του κόσμου. Συνορεύει προς τα βόρεια με τη Δανία, στα ανατολικά με την Πολωνία και την Τσεχική Δημοκρατία, στα νότια με την Αυστρία και την Ελβετία και στα δυτικά με τη Γαλλία, το Λουξεμβούργο, το Βέλγιο και την Ολλανδία. Στα βόρεια βρέχεται από τη Βόρεια Θάλασσα και τη Βαλτική. Η Γερμανία (η τότε *Δυτική Γερμανία*) είναι ένα από τα ιδρυτικά μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Με 82.282.988 κατοίκους, η Γερμανία είναι η μεγαλύτερη πληθυσμιακά χώρα της Ευρώπης. Ο ρυθμός γεννήσεων είναι όμως ένας από τους χαμηλότερους στην ήπειρο, ενώ στατιστικά αντιστοιχούν 1,41 παιδιά ανά γυναίκα. Ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού είναι αρνητικός, με τελευταία εκτίμηση -0,05% σε ετήσια βάση, και διατηρείται σε αυτό το επίπεδο αποκλειστικά από το μεταναστευτικό ρεύμα και τους μετανάστες που ζουν εκεί. Σε άλλη περίπτωση, ο πληθυσμός της χώρας θα μειωνόταν με ρυθμό 0,9% το χρόνο.

Η πλειονότητα των κατοίκων, περίπου 68 εκατομμύρια (82%), είναι Γερμανικής καταγωγής, ενώ συνολικά περίπου 75 εκατομμύρια έχουν την γερμανική υπηκοότητα. Περίπου 15 εκατομμύρια κάτοικοι είναι ξένης καταγωγής, ενώ 8 εκατομμύρια έχουν ξένες υπηκοότητες.

Οι μεγαλύτερες ομάδες μεταναστών προέρχονται κυρίως από χώρες της ανατολικής Ευρώπης, έχοντας γερμανική καταγωγή, όπως Ρώσοι και Πολωνοί. Επίσης, μεγάλο τμήμα προέρχεται από χώρες της Ασίας, όπως Τούρκοι, Κούρδοι, Ιρανοί και Άραβες. Το υπόλοιπο ποσοστό των μεταναστών προέρχεται από χώρες της νότιας Ευρώπης, όπως την Ιταλία, τη Βοσνία Ερζεγοβίνη, τη Σλοβενία, τη Σερβία, την Αλβανία και την Ελλάδα. Τέλος, μικρό ποσοστό προέρχεται από χώρες της Αφρικής.

Σημαντικές πληθυσμιακές ομάδες με πλήρη ή μερική γερμανική καταγωγή, καταγράφονται στις ΗΠΑ (περίπου 50 εκατ.), στη Βραζιλία (περίπου 5 εκατ.), και στον Καναδά (περίπου 3 εκατ.).

Το προσδόκιμο ζωής (2010), στο σύνολο του πληθυσμού είναι 79,41 έτη, 76,41 χρόνια για τους άνδρες και 82,57 για τις γυναίκες.

Μεγάλο μέρος του πληθυσμού συγκεντρώνεται σε μεγάλα αστικά συγκροτήματα, όπως το Βερολίνο, το Αμβούργο, το Μόναχο, η Κολογία, η Φρανκφούρτη και η Στουτγκάρδη. Παράλληλα, η επαρχία της χώρας είναι αρκετά πυκνοκατοικημένη, με μικρές πόλεις, κωμοπόλεις, αλλά και μεγάλα χωριά, σε όλη την έκτασή της. Πρέπει να σημειωθεί ότι μεγάλη αστική συγχώνευση καταγράφεται στην περιοχή του Ρήνου στο Ρουρ, στο ομόσπονδο κρατίδιο της Βόρεια Ρηνανίας-Βεστφαλίας, όπου περίπου 12 εκατ. κατοικούν

στις γειτονικές πόλεις του Ντίσελντορφ, της Κολονίας, του Έσσεν, του Ντόρτμουντ, του Ντούισμπουργκ και του Μπόχουμ.

Η οικονομία της Γερμανίας βασίζεται κυρίως στον βιομηχανικό τομέα και στον τομέα παροχής υπηρεσιών. Ενώ μεγάλες εκτάσεις της χώρας καταλαμβάνονται από αγροτικές καλλιέργειες, μόνο το 2-3% του πληθυσμού ασχολείται με τον τομέα αυτό, λόγω της μηχανοποίησης των καλλιεργειών. Με ΑΕΠ 2.714.418 εκατομμυρίων δολαρίων (2005), η Γερμανία αποτελεί την μεγαλύτερη εθνική οικονομία στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την τρίτη μεγαλύτερη παγκοσμίως. Εκτός αυτού, είναι η μεγαλύτερη εξαγωγός χώρα του κόσμου. Όσον αφορά το βιοτικό επίπεδο, η Γερμανία είναι, βάσει *Δείκτη Ανθρώπινης Ανάπτυξης (Human Development Index)*, 19η στον κόσμο, ενώ η *World Bank Group* εκτιμά την ευημερία ανά κάτοικο ως την 5η μεγαλύτερη στον κόσμο, μετά από Ελβετία, Δανία, Σουηδία και ΗΠΑ.

Η Γερμανία δραστηριοποιείται κυρίως με τον τριτογενή και τεταρτογενή τομέα παραγωγής, όπως και κάθε αναπτυγμένη χώρα. Έχει ένα ιδιαίτερα ισχυρό τραπεζικό σύστημα και είναι η κορυφαία οικονομικά χώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η έντονη δραστηριότητά της εντοπίζεται στον κλάδο της αυτοκινητοβιομηχανίας, με την ύπαρξη ντόπιων πολυεθνικών εταιριών όπως BMW, MERCEDES BENZ, VOLKS WAGEN GROUP. Οι εν λόγω εταιρίες έχουν έντονη εξαγωγική δραστηριότητα σχεδόν παγκόσμιας κάλυψης, με αποτέλεσμα να ενισχύουν σημαντικά το εμπορικό ισοζύγιο της χώρας. Επίσης άλλος ένας κλάδος με τον οποίο ασχολείται η Γερμανία είναι η παραγωγή μαχητικών αεροσκαφών και υποβρυχίων, όχι όμως σε τόσο έντονο βαθμό όσο οι Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής. Ακόμα στη Γερμανία υπάρχουν αρκετές βιομηχανίες που ασχολούνται με την παραγωγή αλκοολούχων ποτών και συγκεκριμένα μπίρες.

5.3.2. Τα χαρακτηριστικά των Η.Π.Α

Οι Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (Η.Π.Α.) – συχνά αναφερόμενες ως «Ηνωμένες Πολιτείες» ή απλά «Αμερική» – είναι μια ομοσπονδιακή δημοκρατία 50 πολιτειών που βρίσκεται στο κέντρο της Βόρειας Αμερικής.

Οι Ηνωμένες Πολιτείες συνορεύουν με τον Καναδά στα βόρεια και το Μεξικό στα νότια, και τα χωρικά της ύδατα συνορεύουν με την Ρωσία, τον Καναδά και τις Μπαχάμες. Περικλείεται από τον Ειρηνικό Ωκεανό, τον Αρκτικό Ωκεανό, τον Ατλαντικό Ωκεανό, τον Κόλπο του Μεξικού και την Καραϊβική Θάλασσα, ενώ χωρίζεται από τη Ρωσία με τον Βερίγγειο Πορθμό. 48 από τις πολιτείες βρίσκονται σε μια ενιαία περιοχή μεταξύ του Καναδά και του Μεξικού. Οι άλλες δύο, η Αλάσκα και το αρχιπέλαγος της Χαβάης, δε συνδέονται με τις υπόλοιπες. Υπάρχει μια ομοσπονδιακή περιοχή - η Περιφέρεια της Κολούμπια, όπου βρίσκεται η πρωτεύουσα Ουάσινγκτον και μια ακατοίκητη περιοχή, η Ατόλλη Παλμύρα, που

έχοντας πλήρως ενσωματωθεί στις Ηνωμένες Πολιτείες θεωρείται μέρος της χώρας. Οι Ηνωμένες Πολιτείες επίσης κατέχουν ένα αριθμό από υπερπόντιες περιοχές και κτήσεις.

Με έκταση 3,79 εκατομμύρια τετραγωνικά μίλια (9.830.000 km²) και με πάνω από 310 εκατομμύρια κατοίκους, οι Ηνωμένες Πολιτείες είναι η τρίτη ή τέταρτη μεγαλύτερη χώρα όσον αφορά τη συνολική έκταση, και η τρίτη μεγαλύτερη τόσο στη χερσαία έκταση όσο και στον πληθυσμό. Είναι ένα από τα πιο ποικιλόμορφα και πολυπολιτισμικά έθνη του κόσμου, προϊόν της μεγάλης κλίμακας μετανάστευσης από πολλές χώρες. Η οικονομία των ΗΠΑ είναι η μεγαλύτερη εθνική οικονομία στον κόσμο, με εκτιμώμενο ΑΕΠ για το 2009 της τάξης των 14,3 τρισεκατομμυρίων δολαρίων (το ένα τέταρτο της ονομαστικής αξίας του παγκόσμιου ΑΕΠ και το ένα πέμπτο του παγκόσμιου ΑΕΠ σε ισοτιμία αγοραστικής δύναμης). Το ΑΕΠ της χώρας είναι \$ 11.667.515.000.000 (1η στον κόσμο) (εκτίμηση 2005, Παγκόσμια Τράπεζα). Ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ είναι 4,40% (εκτίμηση 2004). Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι \$40.100 (εκτίμηση 2004).

Η αμερικανική οικονομία έχει μια αξιοθαύμαστη ευελιξία και δυναμικότητα. Παρ' όλο που οι ΗΠΑ είναι η πλουσιότερη μεγάλη χώρα στον κόσμο, η οικονομία συνεχίζει να αναπτύσσεται ταχύτατα με αποτέλεσμα τα περισσότερα από τα τελευταία 15 χρόνια να αποκλίνει ακόμα περισσότερο από τις ανεπτυγμένες χώρες της ΕΕ και την Ιαπωνία. Οι διαφορές όμως μεταξύ αυτών των χωρών μπορούν να εξηγηθούν εν μέρει με την ταχύτερη αύξηση του πληθυσμού των ΗΠΑ, και κυρίως, με τις πολύ περισσότερες ώρες εργασίας στις ΗΠΑ. Έτσι η παραγωγικότητα ανά ώρα εργασίας μπορεί να είναι παραπλήσια μεταξύ ΗΠΑ, Γαλλίας και Γερμανίας, αλλά οι πολίτες των ΗΠΑ εργάζονται σημαντικά περισσότερες ώρες, με αποτέλεσμα να έχουν μεγαλύτερο εισόδημα κατά κεφαλήν.

Από πλευράς παραγωγής δεν υπάρχει παραγωγικός τομέας που δεν καλύπτεται στη χώρα. Υπάρχει επάρκεια γεωργικών και κτηνοτροφικών προϊόντων, ενώ η οικονομική και πολιτική ισχύς της χώρας προέρχεται και από την υπεροχή της έναντι των υπολοίπων στον τομέα της υψηλής τεχνολογίας.

Ακόμα η Αμερική εισάγει καινοτόμες τεχνολογίες σε διάφορους κλάδους. Ασχολείται έντονα με τον κλάδο της πληροφορικής, αφού σε αυτή εδρεύουν πολυεθνικές εταιρείες όπως η Microsoft η IBM και η Apple. Επομένως ασχολείται με την παραγωγή και δημιουργία σύγχρονων και πρωτοποριακών ηλεκτρονικών υπολογιστών καθώς και πληροφοριακών συστημάτων. Με αυτόν τον τρόπο, καλύπτει σε μεγάλο βαθμό, τις ανάγκες των κατοίκων της, όσον αφορά τα προϊόντα του συγκεκριμένου κλάδου και παράλληλα εξάγει με τεράστια ποσότητα αυτών στα υπόλοιπα κράτη του πλανήτη. Ακόμα έχει έντονη δραστηριότητα στην παραγωγή σύγχρονου πολεμικού εξοπλισμού, όπως όπλα και πολεμικά οχήματα (αεροσκάφη, υποβρύχια κ.λ.π.), τα οποία προμηθεύει σε

πολλά κράτη του κόσμου. Άλλη μία πολύ σημαντική πηγή εσόδων για τις Η.Π.Α είναι η ύπαρξη πλουτοπαραγωγικών πηγών. Συγκεκριμένα η ύπαρξη και η σωστή εκμετάλλευση πηγών πετρελαίου, συνεπάγεται με την εξαγωγή του εν λόγω προϊόντος σε άλλα κράτη, με αποτέλεσμα την ενίσχυση του εμπορικού ισοζυγίου των Η.Π.Α .

Άλλος ένας κλάδος με τον οποίο ασχολείται η εν λόγω χώρα είναι αυτός της αυτοκίνησης. Στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής εδρεύουν μεγάλες αυτοκινητοβιομηχανίες όπως η Ford, η Lotus, η Cadillac, η Chrysler, Chevrolet κ.α. οι οποίες έκτος του ότι καλύπτουν ένα μεγάλο μέρος των αναγκών των κατοίκων της Αμερικής όσον αφορά την αγορά αυτοκινήτων, (άρα μειώνουν τις εισαγωγές αυτοκινήτων από άλλα κράτη) εξάγουν μία μεγάλη ποσότητα οχημάτων σε άλλα κράτη, ευρωπαϊκά και μη. Με αυτόν τον τρόπο, βελτιώνεται η κατάσταση του εμπορικού ισοζυγίου της χώρας.

5.3.3 Τα χαρακτηριστικά της Ιαπωνίας

Η Ιαπωνία είναι χώρα της Ανατολικής Ασίας. Αποκαλείται από τους κατοίκους της Νιχόν (Nihon) ή Νιππόν (Nippon) και το όνομά της είναι συνδυασμός δύο ιδεογραμμάτων, που σημαίνουν ήλιος και αρχή αντίστοιχα. Είναι γνωστή επίσης ως Χώρα του Ανατέλλοντος Ηλίου. Εκτείνεται σε μεγάλο μέρος του Ιαπωνικού Αρχιπελάγους, στον βορειοδυτικό Ειρηνικό Ωκεανό και κατά μήκος των ακτών της Ρωσίας και της Κορέας, από τις οποίες χωρίζεται από τη Θάλασσα της Ιαπωνίας. Αποτελείται από τέσσερα μεγάλα νησιά, Χοκκάιντο, Σικόκου, Κιούσου και Χονσού, τα οποία συνοδεύονται επίσης από χιλιάδες μικρότερα (για την ακρίβεια το αρχιπέλαγος της Ιαπωνίας αποτελείται από 6852 νησιά). Τα περισσότερα από αυτά είναι ορεινά και ηφαιστειακά· για παράδειγμα η ψηλότερη κορυφή της Ιαπωνίας το όρος Φούτζι, είναι ηφαιστειο. Έχει πληθυσμό 126.804.433 κατοίκους και συνολική έκταση 377.835 τετρ. χλμ. Η μεγαλύτερη πόλη της Ιαπωνίας και εκ των πραγμάτων πρωτεύουσα είναι το Τόκιο, το οποίο μαζί με τη μητροπολιτική περιοχή έχει περισσότερους των 30 εκατομμυρίων κατοίκων. Είναι η μεγαλύτερη μητροπολιτική περιοχή στο κόσμο. Μεγάλη οικονομική δύναμη, η Ιαπωνία έχει τη δεύτερη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο, από το ονομαστικό ΑΕΠ (αν και πρόσφατοι αριθμοί της κυβέρνησης από την Κίνα υποστηρίζουν ότι η Κίνα είναι σήμερα η δεύτερη) και η τρίτη μεγαλύτερη σε αγοραστική δύναμη. Επίσης, είναι ο τέταρτος μεγαλύτερος εξαγωγέας στον κόσμο και ο πέμπτος μεγαλύτερος εισαγωγέας. Είναι, επίσης, σήμερα υπηρετεί ως μη μόνιμο μέλος του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ. Παρόλο που η Ιαπωνία έχει επισήμως παραιτηθεί του δικαιώματός της να κηρύξει πόλεμο, διατηρεί ένα σύγχρονο και εκτεταμένο στρατό που απασχολείται με την αυτοάμυνα και τη διατήρηση της ειρήνης. Πρόκειται για μια ανεπτυγμένη χώρα με πολύ υψηλό βιοτικό επίπεδο (δέκατη υψηλότερη HDI). Μετά τη Σιγκαπούρη, η Ιαπωνία έχει τα χαμηλότερα

ποσοστά ανθρωποκτονίας(συμπεριλαμβανομένης της απόπειρας ανθρωποκτονίας) στον κόσμο. Η Ιαπωνία έχει το υψηλότερο προσδόκιμο ζωής από οποιαδήποτε άλλη χώρα του κόσμου (σύμφωνα τόσο με τις εκτιμήσεις του ΟΗΕ και της ΠΟΥ) και το τρίτο χαμηλότερο ποσοστό βρεφικής θνησιμότητας.

Η Ιαπωνία είναι μια από τις ισχυρότερες βιομηχανικές χώρες και μαζί με άλλες αποτελούν σήμερα μια ισχυρή βιομηχανική και εμπορική ζώνη που ανταγωνίζονται τις Η.Π.Α και την Ευρώπη. Η μεγάλη οικονομική ανάπτυξη της Ιαπωνίας συντελέστηκε σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα και υστέρησε από σημαντικές καταστροφές που είχαν συμβεί στη χώρα κατά τη διάρκεια του Β΄ παγκοσμίου πολέμου, γεγονός που αποτέλεσε το ιαπωνικό θαύμα.

Σε αυτήν εδρεύουν μεγάλες πολυεθνικές εταιρείες που ανήκουν σε πολλούς κλάδους (όπως αυτοκινητοβιομηχανίας, ηλεκτρικών συσκευών, πληροφοριακών συστημάτων κ.α.) οι οποίες εισάγουν νέες τεχνολογίες και ασχολούνται με τη δημιουργία ευρεσιτεχνιών. Μία από τις μεγαλύτερες πολυεθνικές εταιρείες παγκοσμίως η οποία εδρεύει στην Ιαπωνία είναι η Sony, της οποίας η δραστηριότητα εκτείνεται σε ένα μεγάλο εύρος ηλεκτρικών συσκευών, όπως ηλεκτρονικούς υπολογιστές, κινητά τηλέφωνα, τηλεοράσεις κ.α. ο συγκεκριμένος όμιλος εισάγει σε όλους τους τομείς με τους οποίους ασχολείται νέες τεχνολογίες, εξασφαλίζοντας ισχυρά συγκριτικά πλεονεκτήματα έναντι των ανταγωνιστών.

Άλλος ένας κλάδος στον οποίο η Ιαπωνία διαθέτει ισχυρή βιομηχανία είναι αυτός των αυτοκινήτων, αφού σε αυτήν εδρεύουν μεγάλες εταιρείες αυτοκίνησης όπως η Toyota, η Mazda, η Nissan, η Suzuki, η Mitsubishi κ.α. οι οποίες έχουν έντονη διεθνή δραστηριότητα και πραγματοποιούν τεράστιο όγκο εξαγωγών σε πολλά κράτη της υπόλοιπης Ασίας, της Ευρώπης και της Αμερικής. Με τον τρόπο αυτό ενισχύεται η οικονομία της Ιαπωνίας^[40].

---

40. <http://el.wikipedia.org/wiki/ιαπωνία> , <http://el.wikipedia.org/wiki/αμερική> , http://el.wikipedia.org/wiki/ηνωμένες_πολιτείες_αμερικής

5.4. Χαρακτηριστικά των Λιγότερο Αναπτυγμένων Χωρών (Λ.Α.Χ)

Η ισόρροπη παγκόσμια ανάπτυξη αποτελεί έναν από τους κύριους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έχει ως στόχο κυρίως τις πιο ευάλωτες χώρες. Η Ένωση συμμετέχει στις διεθνείς πρωτοβουλίες υπέρ αυτών των χωρών και θέτει τα μέσα που διαθέτει στην υπηρεσία τους.

Ορισμένες πρωτοβουλίες προορίζονται για τις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες (ΛΑΧ), οι οποίες περιλαμβάνονται σε πίνακα που καταρτίζει ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών. Άλλες αφορούν τις υπερχρεωμένες φτωχές χώρες (ΥΦΧ) και τη μείωση του χρέους τους με την υποστήριξη της Παγκόσμιας Τράπεζας και του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου.

5.4.1. Προβλήματα των Λ.Α.Χ

Οι λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες, όπως προαναφέρθηκε ανωτέρω, προκειμένου να ανταποκριθούν στη διαδικασία ανάπτυξής τους, καλούνται, να αντιμετωπίσουν μία σωρία προβλημάτων, που χαρακτηρίζουν τις ευάλωτες οικονομίες τους και παρεμποδίζουν την ομαλή ανέλιξή τους. Παρακάτω παρουσιάζονται τα σπουδαιότερα προβλήματα που δυσχαιρένουν την οικονομική ανάπτυξη και κατ' επέκταση την εις οιονδήποτε τομέα πρόοδο ορισμένων χωρών:

1. Υπερπληθυσμός: Ένα από τα βασικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Λ.Α.Χ. είναι αυτό του υπερπληθυσμού. Για την καλύτερη κατανόηση του προβλήματος θεωρείται χρήσιμη μία σύντομη ιστορική αναδρομή. Το 1650 ο πληθυσμός της γης εκτιμάται ότι ανήρχετο σε 508 εκατ. άτομα, το 1750 υπολογίζεται σε 710 εκατ. άτομα, το 1850 σε 1130 εκατ. άτομα ενώ το 1950 σε 2500 εκατ. άτομα. Ενώ, όμως, κατά το παρελθόν, ο πληθυσμός της Ευρώπης και της Β. Αμερικής παρουσίαζε σχετικά γρήγορη άνοδο, χαρακτηριστικό είναι το γεγονός, ότι από το 1900 κι' έπειτα, η ταχύτερη αύξηση παρατηρείται στην Ασία, Αφρική και Λατινική Αμερική, όπου βρίσκεται το σύνολο των Λ.Α.Χ. Το 1970 ο πληθυσμός της γης ανήρχετο σε 3600 εκατ. άτομα, το 1980 σε 4400 εκατ. άτομα και το 1991 σε 5500 εκατ. άτομα. Από αυτά το 28% περίπου είναι πληθυσμός των ανεπτυγμένων χωρών, ενώ το υπόλοιπο 72% των Λ.Α.Χ. Το 1940 το 35,8% του παγκόσμιου πληθυσμού αναφερόταν στις ανεπτυγμένες χώρες. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Ο.Η.Ε., το έτος 2000, το ποσοστό αυτό αναμενόταν να κατέβει στο 23,5% του παγκόσμιου πληθυσμού. Άρα, λοιπόν, όταν αναφερόμαστε στο κρίσιμο παγκόσμιο πρόβλημα της πληθυσμιακής έκρηξης, αναφερόμαστε, κυρίως, στην τάση

γρήγορης αύξησης του πληθυσμού στις Λ.Α.Χ. Στις Λ.Α.Χ., λοιπόν, το φαινόμενο της πληθυσμιακής έκρηξης εκδηλώνεται με την εμφάνιση σε μεγάλη έκταση διαρθρωτικής ανεργίας. Η διαρθρωτική ανεργία είναι αποτέλεσμα, κυρίως, της ανεπάρκειας του κεφαλαίου. Το εργατικό δυναμικό δεν μπορεί να απασχοληθεί, γιατί υπάρχει ανεπάρκεια κεφαλαίου, για να το απορροφήσει. Ο συνελεστής «κεφάλαιο» είναι, δηλαδή, σχεδόν πλήρως απασχολημένος. Ο μόνος τρόπος που οδηγεί στην εξάλειψη της διαρθρωτικής ανεργίας είναι η αύξηση των παραγωγικών επενδύσεων στην οικονομία, μιας και που η επένδυση δεν είναι τίποτα άλλο από την αύξηση του υλικού κεφαλαίου της οικονομίας. Αντίθετα, στις ανεπτυγμένες χώρες, παρουσιάζεται κυκλική ανεργία κατά την διάρκεια οικονομικών κρίσεων και οφείλεται στο ότι η ζήτηση είναι μικρότερη από το εθνικό προϊόν που μπορεί να παραχθεί με την πλήρη απασχόληση όλων των συντελεστών παραγωγής, όταν δηλαδή ισχύει: $Y > C + I + G + X - M$

Όπου:

Y το Α.Ε.Π. της πλήρους απασχόλησης των συντελεστών παραγωγής. Στην κυκλική ανεργία δηλαδή, υπάρχει υποαπασχόληση και του συντελεστή "κεφάλαιο". Άρα, λοιπόν, αρκεί στην περίπτωση αυτή, να γίνει προσαρμογή της ζήτησης στο εθνικό προϊόν της πλήρους απασχόλησης των συντελεστών παραγωγής.

Μια άλλη μορφή ανεργίας που εμφανίζεται στις Λ.Α.Χ., είναι η κρυφή ανεργία ή υποαπασχόληση και παρατηρείται, κυρίως, στον αγροτικό τομέα της παραγωγής. Σε αυτήν την περίπτωση, το εργατικό δυναμικό δεν είναι άνεργο άλλα υποαπασχολούμενο. Οι γεωργοί έχουν πολύ μικρό τμήμα καλλιεργήσιμης γης και μικρό κεφαλαιουχικό εξοπλισμό. Έτσι, λοιπόν, στην ουσία πλεονάζει εργατικό δυναμικό στη γεωργία, που θα μπορούσε, αν υπήρχαν δυνατότητες, να μεταφερθεί σε άλλους τομείς της παραγωγής, του δευτερογενή ή του τριτογενή, χωρίς να μειωθεί ο όγκος του πρωτογενούς τομέα.

Οι λόγοι που οδήγησαν στο σημερινό φαινόμενο της πληθυσμιακής έκρηξης στις Λ.Α.Χ. αναφέρονται πρωτίστως, στην υψηλή γεννητικότητα, δηλαδή, το υψηλό ποσοστό των γεννήσεων σε σχέση με τον πληθυσμό.

Μια πρώτη εξήγηση για την υψηλή γεννητικότητα στις χώρες αυτές, είναι, ότι οι γυναίκες παντρεύονται σε πολύ μικρή ηλικία (συνήθως πριν συμπληρώσουν το 18^ο έτος της ηλικίας τους). Αυτό οφείλεται, κυρίως, στις πολιτιστικές αξίες που επικρατούν στις χώρες αυτές, τα ήθη και τα έθιμά τους. Το γεγονός της υπεργεννητικότητας σε συνδυασμό με την μικρή μέση διάρκεια ζωής στις χώρες αυτές, έχει σαν αποτέλεσμα, το ποσοστό των ανήλικων στο σύνολο του πληθυσμού να είναι ιδιαίτερα υψηλό και βεβαίως να μην μπορεί να προσφέρει εργασία.

Αντίθετα, από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο κι' έπειτα, παρουσιάζεται διεθνώς, με ελάχιστες εξαιρέσεις, τάση απότομης κάμψης του ποσοστού θνησιμότητας στις Λ.Α.Χ. Αυτό, βέβαια, οφείλεται στη γρήγορη διάδοση βασικών γνώσεων περί της προληπτικής ιατρικής, στην αντιμετώπιση των μεγάλων επιδημιών, οι οποίες στους περασμένους αιώνες εθέριζαν κυριολεκτικά τους πληθυσμούς και στην εύρεση κατάλληλων φαρμάκων για την καταπολέμηση των ασθενειών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ακόμα και για την Ελλάδα είναι η καταπολέμηση της φυματίωσης και της ελονοσίας.

2. Χαμηλό Βιοτικό Επίπεδο: Χαρακτηριστικό των Λ.Α.Χ. είναι το χαμηλό βιοτικό επίπεδο, σε σχέση με αυτό των ανεπτυγμένων χωρών. Οι δεύτερες, διαθέτουν κατά κεφαλήν προϊόν περίπου 60 φορές περισσότερο και το χάσμα αυτό συνεχώς αυξάνεται. Οι Λ.Α.Χ. παρουσιάζουν μία μέση ετήσια αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος περίπου 0,5%, ενώ οι ανεπτυγμένες περίπου 2%. Βέβαια, εδώ πρέπει να τονίσουμε, ότι η μικρότερη αύξηση του κατά κεφαλήν εισοδήματος των Λ.Α.Χ. οφείλεται και στο γεγονός, ότι ο πληθυσμός τους, όπως προαναφέραμε, αυξάνεται με πολύ ταχύτερους ρυθμούς από αυτόν των ανεπτυγμένων χωρών. Έντονη, επίσης, στις χώρες αυτές είναι και η άνιση κατανομή του εισοδήματος. Το εθνικό προϊόν της χώρας συγκεντρώνεται στα χέρια των ολίγων. Έχει παρατηρηθεί, ότι όσο λιγότερο ανεπτυγμένη είναι μία χώρα, τόσο μεγαλύτερη είναι η ανισοκατανομή του εισοδήματος. Το χαμηλό βιοτικό επίπεδο, δεν εκδηλώνεται μόνο με το χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα, αλλά και με τις άθλιες συνθήκες κατοικίας, την τεράστια παιδική θνησιμότητα, το χαμηλό έως ανύπαρκτο επίπεδο παιδείας, την μικρή μέση διάρκεια ζωής, καθώς επίσης και από άλλους συναφείς παράγοντες
3. Χαμηλό επίπεδο παραγωγικότητας της εργασίας: Σε όλες τις Λ.Α.Χ. παρατηρείται χαμηλό επίπεδο παραγωγικότητας της εργασίας σε σχέση με τις ανεπτυγμένες χώρες. Αυτό πρέπει να αποδοθεί στην ανεπίτευκτη εργασία αλλά και στην έλλειψη συμπληρωματικών συντελεστών παραγωγής, κυρίως υλικού κεφαλαίου (κτίρια, μηχανήματα κ.τ.λ.). Σημαντικό ρόλο, επίσης, παίζει και το χαμηλό επίπεδο υγείας των εργαζομένων.
4. Ανεπάρκεια Κεφαλαίου: Στις Λ.Α.Χ. σπάνια παρατηρείται επάρκεια του συντελεστή "κεφάλαιο". Όχι μόνο το απόθεμα κεφαλαίου είναι μικρό, αλλά και η προσθήκη στο κεφάλαιο, δηλαδή η επένδυση, είναι μικρή. Αυτό εκδηλώνεται, με το χαμηλό κατά κεφαλήν ποσοστό κεφαλαίου. Η ανεπάρκεια του κεφαλαίου στις Λ.Α.Χ. δεν εκδηλώνεται μόνο από το μικρό ποσό του υλικού κατά κεφαλήν κεφαλαίου, αλλά και από τις περιορισμένες τεχνικές γνώσεις, εκπαίδευση και επιστημονική έρευνα. Η βασική αιτία της ανεπάρκειας του κεφαλαίου, είναι, η μικρή αποταμίευση από εγχώριες πηγές. Πέραν αυτού, ένα μεγάλο ποσοστό αποταμιεύσεων κατευθύνεται σε μη παραγωγικές επενδύσεις. Το

πρόβλημα αυτό γίνεται οξύτερο από την άνιση κατανομή του εισοδήματος. Επειδή, λοιπόν, στις χώρες αυτές, το μεγαλύτερο μέρος του εθνικού προϊόντος συγκεντρώνεται στα χέρια των ολίγων, μόνο αυτοί έχουν την δυνατότητα αποταμίευσης. Οι εισοδηματικές, όμως αυτές τάξεις τυχάνει στις χώρες αυτές να αποτελούνται κυρίως από γαιοκτήμονες, οι οποίοι κατευθύνουν τις αποταμιεύσεις τους σε αγορά πολυτελών αυτοκινήτων, οικοπέδων, κατοικιών, δηλαδή σε μη παραγωγικές επενδύσεις. Σε αυτό το σημείο, θα πρέπει να διευκρινίσουμε, ότι αν ένα άτομο αγοράσει ένα οικόπεδο ή ένα σπίτι ή ακόμα και ένα εργοστάσιο, η πράξη αυτή της αγοράς μπορεί να θεωρηθεί επένδυση από την πλευρά του, αλλά δεν αποτελεί πράξη επένδυσης από την πλευρά της οικονομίας.

Ο λόγος είναι, ότι η αγορά του οικοπέδου ή του σπιτιού αποτελεί απλή μεταβίβαση από ένα άτομο σε άλλο, ενώ επένδυση σημαίνει δημιουργία νέου κεφαλαιουχικού εξοπλισμού.

5. Διάρθρωση της παραγωγής: Άλλο βασικό χαρακτηριστικό στις Λ.Α.Χ. είναι η διάρθρωση της παραγωγής. Η συμμετοχή της πρωτογενούς παραγωγής, κυρίως της γεωργίας, στη διαμόρφωση του εθνικού εισοδήματος είναι μεγάλη. Όσο περνάμε από τις Λ.Α.Χ. στις ανεπτυγμένες χώρες, τόσο μειώνεται η συμμετοχή της γεωργίας, σε αντίθεση με τη βιομηχανία και τις υπηρεσίες. Μάλιστα, σε χώρες ιδιαίτερα ανεπτυγμένες, αρχίζει να μειώνεται και η συμμετοχή της βιομηχανίας υπέρ των υπηρεσιών.

Ενδεικτικά, για χώρες όπως: οι Η.Π.Α., η Γαλλία, η Γερμανία, η Δανία και η Σουηδία το ποσοστό συμμετοχής του πρωτογενούς τομέα παραγωγής στη διαμόρφωση του Α.Ε.Π. κυμαίνεται σε ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα, μόλις 2% - 6%. Αντίστοιχα, ο δευτερογενής τομέας παραγωγής των χωρών αυτών συμμετέχει με ποσοστά της τάξης του 28% - 40%. Ενώ, τέλος, μόνο ο τριτογενής τομέας παραγωγής φαίνεται να επηρεάζει σημαντικά τη διαμόρφωση του Α.Ε.Π., καθώς, σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία, αγγίζει ποσοστά του 58% - 66%.

Αντίθετα, τα αντίστοιχα ποσοστά στις Λ.Α.Χ. όπως επί παραδείγματι: στη Γκάνα, στην Αιθιοπία και στην Αίγυπτο αποδεικνύουν αντιστρόφως ανάλογη κατανομή συγκριτικά με εκείνη των προαναφερθέντων χωρών. Πιο συγκεκριμένα, ο πρωτογενής τομέας παραγωγής συνδράμει κατά κόρον στην διαμόρφωση του Α.Ε.Π., καθώς το ποσοστό συμμετοχής του κυμαίνεται από 20% - 48%. Μικρότερης σπουδαιότητας φαίνεται πως είναι η συμμετοχή του τριτογενούς τομέα παραγωγής στην διαμόρφωση του Α.Ε.Π., γεγονός που αποτυπώνεται στα ποσοστά της τάξης του 37% - 51%. Τέλος, αμελητέου ποσοστού χαρακτηρίζεται η συμμετοχή του δευτερογενούς τομέα παραγωγής στην διαμόρφωση του Α.Ε.Π., κατί το οποίο αποτυπώνεται στα ποσοστά 15% - 29% που την χαρακτηρίζουν.

Παρατηρούμε, δηλαδή, την τεράστια συμμετοχή της πρωτογενούς παραγωγής στη διαμόρφωση του Α.Ε.Π.

Το ίδιο φαινόμενο και ακόμα πιο έντονο παρατηρείται και ως προς την κατανομή του εργατικού δυναμικού στους τρεις τομείς της παραγωγής.

Ο πρωτογενής τομέας της παραγωγής στις Λ.Α.Χ. απορροφά περίπου το 70% του εργατικού δυναμικού. Για τις ανεπτυγμένες οικονομίες, η κατανομή του εργατικού δυναμικού για τους τρεις τομείς της παραγωγής είναι περίπου 10%, 35% και 55%. Για την Ελλάδα η αντίστοιχη κατανομή είναι περίπου 30%, 30%, 40%.

Το γεγονός της μεγάλης συμμετοχής της πρωτογενούς παραγωγής στη διαμόρφωση του εθνικού προϊόντος στις Λ.Α.Χ., εξηγείται από το ιδιαίτερα χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα στις χώρες αυτές. Κατά συνέπεια, είναι φυσικό ο γεωργικός τομέας, να είναι πολύ υψηλός, εφόσον η παραγωγή τροφίμων, για την ικανοποίηση των αναγκών διατροφής του πληθυσμού είναι άμεσης προτεραιότητας. Το πρώτο που φροντίζει μία χώρα, είναι, να ικανοποιήσει τις βασικές ανάγκες της σε τρόφιμα και στη συνέχεια στρέφεται στην παραγωγή βιομηχανικών αγαθών. Το γεγονός, τώρα, ότι ένα μεγάλο ποσοστό του εργατικού δυναμικού απασχολείται στον πρωτογενή τομέα, εξηγείται από το χαμηλό κατά εργάτη παραγόμενο γεωργικό προϊόν. Το χαμηλό κατά εργάτη προϊόν, οφείλεται στην ανεπάρκεια του κεφαλαίου (μηχανήματα, εργαλεία), στις αναχρονιστικές μεθόδους παραγωγής, στον κατακερματισμό της αγροτικής γης και στην έλλειψη αρδευτικών και εγγειοβελτιωτικών έργων.

6. Ανεκμετάλλευτοι φυσικοί πόροι: Πολλές Λ.Α.Χ. έχουν φυσικούς πόρους, οι οποίοι είναι, είτε τελείως ανεκμετάλλευτοι, είτε είναι ελλιπώς εκμεταλλεζόμενοι. Οι φυσικοί πόροι στις Λ.Α.Χ. δεν είναι λιγότεροι σε ποσοστό από αυτούς των ανεπτυγμένων οικονομιών. Απλά οι Λ.Α.Χ. δεν διαθέτουν τα μέσα εκείνα που θα τους επιτρέψουν τη σωστή τους αξιοποίηση. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η Βραζιλία, η οποία έχει άπειρες ποσότητες δασικού πλούτου και όμως ανήκει στην κατηγορία των φτωχών χωρών.

Τα μέσα που λείπουν είναι το κεφάλαιο, οι τεχνικές γνώσεις, η έλλειψη επιχειρηματικότητας καθώς και άλλα.

7. Το πρόβλημα του υπερσιτισμού: Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, άρχισε μια προσπάθεια υποβοήθησης των Λ.Α.Χ. εκ μέρους των ανεπτυγμένων οικονομιών. Χαρακτηριστικό γνώρισμα αυτής είναι η χορήγηση υπό μορφή άμεσης παροχής βοήθειας εκ μέρους των ανεπτυγμένων οικονομιών προς τις Λ.Α.Χ. και αυτό για ευνόητους πολιτικούς λόγους. Με την πάροδο, όμως, του χρόνου, την οικονομική βοήθεια έχουν αναλάβει περισσότερο οι Διεθνείς Οργανισμοί, όπως η Διεθνής Τράπεζα, η Τράπεζα Επενδύσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ενδοαμερικανική Τράπεζα και άλλοι οργανισμοί.

Βέβαια, η οικονομική αυτή βοήθεια διοχετεύεται υπό μορφή δανείων και κατά συνέπεια οι Λ.Α.Χ. αναλαμβάνουν την υποχρέωση εξυπηρέτησης του κεφαλαίου και των τόκων. Προέκυψαν, λοιπόν, προβλήματα πιστοληπτικής ικανότητας και υπερδανεισμού, τα οποία απασχολούν τα Ηνωμένα Έθνη και άλλους Διεθνείς Οργανισμούς.

Η Διεθνής Τράπεζα και ο ΟΟΣΑ ερευνούν τις δυνατότητες της δανειζόμενης χώρας, πριν χορηγήσουν το δάνειο. Παρόλο αυτά, βέβαιο είναι, ότι υπάρχει πρόβλημα υπερδανεισμού των Λ.Α.Χ. Δεδομένου ότι οι Λ.Α.Χ. έχουν περιορισμένες δυνατότητες αύξησης των συναλλαγματικών τους εισπράξεων, ο υπερδανεισμός οδηγεί τις Λ.Α.Χ. σε αδυναμία εξυπηρέτησης των δανείων.

Είναι ευνόητο, ότι ο υπερδανεισμός οδηγεί τις Λ.Α.Χ. σε σχέση εξάρτησης και οικονομικής υποδούλωσης έναντι των ανεπτυγμένων χωρών και των Διεθνών Οργανισμών.

Εν τούτοις, οι Λ.Α.Χ. κατά κανόνα, προσφεύγουν σε εξωτερικές πηγές για την αναπλήρωση και συμπλήρωση των ανεπαρκών εγχώριων πόρων, προκειμένου να επιτύχουν ταχύτερους ρυθμούς ανάπτυξης. Μια από τις πλέον υπερχρεωμένες περιοχές του πλανήτη, είναι η Λατινική Αμερική, όπου το σύνολο των υποχρεώσεων της γεωγραφικής αυτής περιοχής, αντιπροσωπεύει πάνω από το 30% του συνόλου των οφειλών των Λ.Α.Χ. ^[41]

5.4.2. Χαρακτηριστικά της Αιγύπτου

Η Αραβική Δημοκρατία της Αιγύπτου (αραβικά: *Γκουμχουρίγια Μισρ ελ-Αραμπίια*, όπου *Μισρ* είναι η λέξη για την Αίγυπτο) είναι ένα κράτος κυρίως της βορειοανατολικής Αφρικής, μαζί με τη χερσόνησο του Σινά, που είναι γέφυρα ξηράς (ισθμός) στη νοτιοδυτική Ασία. Γι' αυτό το λόγο η Αίγυπτος είναι διηπειρωτική χώρα και θεωρείται μια μεγάλη δύναμη στη Βόρεια Αφρική, τη Μεσόγειο Θάλασσα στον Ισλαμικό κόσμο και την Ερυθρά Θάλασσα. Καλύπτει μια έκταση 1.001.450 km². Η Αίγυπτος συνορεύει προς βορειοανατολικά με τη Λωρίδα της Γάζας και το Ισραήλ, δυτικά με τη Λιβύη και νότια με το Σουδάν. Βρέχεται βόρεια από τη Μεσόγειο και ανατολικά από την Ερυθρά Θάλασσα.

---

41. Στρατηγική της Ανάπτυξης Ιωάννης Χρηστίδης Σημειώσεις σελ: 23-31

Η Αίγυπτος είναι μια από τις πιο πολυπληθείς χώρες της Αφρικής και τις Μέσης Ανατολής. Η μεγάλη πλειοψηφία των 75.500.662 κατοίκων της ζει κοντά στις όχθες του ζωοδότη ποταμού Νείλου, μια έκταση περίπου 40.000 km², που είναι η μόνη αρδεύσιμη εύφορη γη της χώρας. Μεγάλες περιοχές της Ερήμου Σαχάρας είναι αραιοκατοικημένες. Πάνω από το μισό του πληθυσμού της ζει στις αστικές περιοχές και η μεγάλη πλειοψηφία του αστικού πληθυσμού ζει στις πιο πυκνοκατοικημένες πόλεις, Κάιρο (πρωτεύουσα), Αλεξάνδρεια και άλλες μεγάλες πόλεις κατά μήκος του Νείλου.

Η χώρα είναι διάσημη για τον αρχαίο πολιτισμό της και μερικών από τα πιο διάσημα μνημεία, που περιλαμβάνουν την Γκίζα και το σύμπλεγμα των πυραμίδων και τη Σφίγγα. Στη νότια πόλη του Λούξορ περιλαμβάνει πολλά αρχαία τεχνουργήματα, όπως τον Νάο του Καρνάκ και την Κοιλιάδα των Βασιλέων. Η Αίγυπτος πλατιά θεωρείται ως ένα σημαντικό πολιτικά και πολιτιστικά έθνος της Μέσης Ανατολής.

Κατέχει, ακόμη, μια από τις πιο αναπτυγμένες οικονομίες στη Μέση Ανατολή, με τομείς όπως ο τουρισμός, η γεωργία, η βιομηχανία και οι υπηρεσίες, που μοιράζονται σχεδόν ίσα μερίδια του ΑΕΠ της χώρας. Συνολικά, η Αιγυπτιακή Οικονομία είναι ταχεία αναπτυσσόμενη, εν μέρει χάριν της νομοθεσίας της, που στοχεύει στην προσέλκυση επενδύσεων, σε συνδυασμό με την εσωτερική και πολιτική σταθερότητα και την εμπορική φιλελευθεροποίηση.

Η Αίγυπτος εισάγει κυρίως χημικά προϊόντα, μηχανήματα, εξοπλισμό μεταφορών, τρόφιμα, βασικά μέταλλα κυρίως από την Ε.Ε. (37%) και τις Η.Π.Α. (18%). Αντίστοιχα, πραγματοποιεί εξαγωγές σε προϊόντα όπως: Πετρέλαιο και πετρελαιοειδή 49%, βαμβακερά νήματα και υφάσματα 16%. Μεταλλουργικά προϊόντα, με προορισμό την κυρίως Ευρωπαϊκή Ένωση και τις Η.Π.Α.

5.4.3. Χαρακτηριστικά της Γκάνας

Η Δημοκρατία της Γκάνας (αγγλικά: Republic of Ghana) είναι μια χώρα με έκταση 239.46km² και πληθυσμό 23.832.495, σύμφωνα με εκτιμήσεις του 2009. Συνορεύει δυτικά με τη Ακτή Ελεφαντοστού, βορειο-ανατολικά με την Μπουρκίνα Φάσο, ανατολικά με το Τόγκο, και νότια βρέχεται από τον Ατλαντικό Ωκεανό. Πρωτεύουσα είναι η Άκκρα.

Η οικονομία της Γκάνας, όπως και των περισσότερων Αφρικανικών χωρών στηρίζεται στην γεωργία, η οποία καθιστά το 50% του ΑΕΠ και απασχολεί το 85% του εργατικού δυναμικού της χώρας. Επίσης, είναι

βασικός εξαγωγός μετάλλων και αγαθών όπως ξύλο, χρυσό, βωξίτη, μαγγάνιο, κακάο κ.ά.

Η Γκάνα, από την ανεξαρτησία της και μετά, προέβη σε τρεις νομισματικές μεταρρυθμίσεις, όμως το νόμισμά της συνεχίζει να ονομάζεται σέντι από 1965 οπότε και αντικατέστησε την λίρα ^[42].

5.5. Χαρακτηριστικά των Αναπτυσσόμενων χωρών

Η κατηγορία των αναπτυσσόμενων χωρών αποτελούν μια μεγάλη και εξαιρετικά διαφοροποιημένη ομάδα χωρών, λόγω του ότι παρουσιάζουν διαφορετικές ιδιαιτερότητες, ανάγκες και προβλήματα, που αντιμετωπίζει η καθεμία μεταξύ τους, με συνέπεια να μην μπορεί να χαρακτηριστεί επαρκώς από κάποιο γενικό κανόνα. Ωστόσο, υπάρχουν κάποια βασικά στοιχεία για παράδειγμα, το χαμηλό βιοτικό επίπεδο, το χαμηλό κατά κεφαλή εισόδημα, η χαμηλή παραγωγικότητα, οι μεγάλοι ρυθμοί πληθυσμιακής αύξησης, κ.α., τα οποία αποτελούν βασικά χαρακτηριστικά των περισσότερων από αυτές ^[43].

Ένας γενικός όρος που επικρατεί για τις χώρες αυτές είναι η αναφορά στο χαμηλό ναι μεν στάδιο οικονομικής ανάπτυξης, αλλά με κάποιες όμως θετικές ενέργειες για την ανάπτυξη τους, σε αντίθεση με άλλες χώρες που έχουν ασθενείς οικονομίες, όπως είναι οι χώρες της Αφρικής, οι οποίες δεν παρουσιάζουν καμία σχυρή θετική ανάπτυξη ^[44].

---

42. <http://el.wikipedia.org/wiki/γκάνα> , <http://el.wikipedia.org/wiki/αίγυπτος>

43. http://itia.ntua.gr/getfile/931/1/documents/douros_teliko.pdf

44. <http://el.wikipedia.org/wiki/αναπτυσσόμενεςχώρες>

Στο σημείο αυτό υπάρχει η ανάγκη να κατηγοριοποιήσουμε τις αναπτυσσόμενες χώρες σε υποομάδες, που αντιμετωπίζουν κάποια κοινά βασικά χαρακτηριστικά και αυτές είναι οι ακόλουθες :

- 1. Νεοεκβιομηχανοποιημένες Χώρες**
- 2. Οι περισσότερες χώρες της Λατινικής Αμερικής**
- 3. Πετρελαιοπαραγωγικές χώρες, πλεονασματικές σε κεφάλαιο**
- 4. Χώρες με αποικιακό παρελθόν και,**
- 5. Χώρες με πληθυσμιακό μέγεθος**

1. Νεοεκβιομηχανοποιημένες Χώρες

Αυτή η ομάδα περιλαμβάνει τη Νότια Κορέα, την Ταϊβάν, τη Σιγκαπούρη, το Χονγκ Κονγκ, το Μεξικό και τη Βραζιλία. Όλες αυτές οι χώρες διακρίνονται για τους υψηλούς ετήσιους ρυθμούς αυξήσεως του ΑΕΠ (μερικές φορές περισσότερο από 6%) για μια συνεχή μακρά περίοδο. Από αυτές τις τέσσερις χώρες της Ανατολικής Ασίας (καλούμενες η «συμμορία των τεσσάρων» ή οι «τέσσερις τίγρεις» της Ασίας) οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης οφείλονται κυρίως σε ένα εξαγωγικό προσανατολισμό της οικονομίας που βασίζεται στη μεταποιητική βιομηχανία. Η αναπτυξιακή προσπάθεια αυτών των χωρών άρχισε με την αξιοποίηση του φθηνού εργατικού δυναμικού και στη συνέχεια προχώρησε σε υψηλότερους βαθμούς παραγωγής που χρησιμοποιεί σύγχρονη τεχνολογία και πολύ εξειδικευμένη εργασία.

2. Οι περισσότερες χώρες της Λατινικής Αμερικής

Αυτή η ομάδα προέκυψε ως μια ξεχωριστή κατηγορία όταν τα μέλη της βρέθηκαν στο επίκεντρο μιας μεγάλης κρίσης λόγω του εξωτερικού τους χρέους για όλη σχεδόν τη δεκαετία του 1980. Οι χώρες αυτές προκειμένου να διατηρήσουν υψηλά επίπεδα κατανάλωσης, ύστερα από τις απότομες αυξήσεις των τιμών του πετρελαίου κατά τη δεκαετία του 1970, αποφάσισαν να προβούν σε υψηλό δανεισμό. Αλλά αυτός ο δανεισμός δεν κατέστη δυνατό να διατηρηθεί πέρα από τα πρώτα χρόνια της δεκαετίας του 1980. Οι

αρνητικές παρενέργειες του υψηλού δανεισμού ανάγκασε τις χώρες αυτές να προβούν στην εφαρμογή αυστηρών σταθεροποιητικών προγραμμάτων και σε αναδιάρθρωση των οικονομιών τους με κόστος τη μη μεγέθυνση του ΑΕΠ.

3. Πετρελαιοπαραγωγικές χώρες, πλεονασματικές σε κεφάλαιο

Οι χώρες αυτές διαφέρουν από τις άλλες αναπτυσσόμενες χώρες επειδή παρά το γεγονός μη στέρξης κεφαλαίου, όπως συμβαίνει για τις περισσότερες αναπτυσσόμενες χώρες είναι ωστόσο μη ανεπτυγμένες για άλλους λόγους.

Ειδικότερα εάν δώσουμε ένα ευρύτερο ορισμό στην ανάπτυξη ώστε να ληφθούν υπόψη, εκτός από το εισόδημα, και μεταβλητές όπως είναι η υγεία, η εκπαίδευση και η διατροφή, οι χώρες αυτές δεν παίρνουν υψηλές ιεραρχικές θέσεις λόγω αυτών των μεταβλητών.

4. Χώρες με αποικιακό παρελθόν

Οι γνώμες αναφορικά με την επίδραση της αποικιοκρατίας δίστανται με βάση τα ιδεολογικά κριτήρια. Οι αριστεροί και οι εθνικιστές των χωρών με αποικιακό καθεστώς στο παρελθόν αποδοκιμάζουν έντονα την αποικιοκρατία γιατί προκάλεσε διαρκείς φυσικές και ψυχολογικές ζημιές στις χώρες αυτές, ενώ οι συντηρητικοί τονίζουν τις ευεργετικές επιδράσεις που είχαν η δυτική τεχνολογία και οι θεσμοί.

5. Χώρες με πληθυσμιακό μέγεθος

Το μέγεθος και η πυκνότητα του πληθυσμού οδηγεί στη διάκριση ορισμένων τύπων χωρών. Για την Κίνα, την Ινδία και άλλες πολυάριθμες και πυκνοκατοικημένες χώρες το απλό μέγεθος του πληθυσμού μπορεί να δημιουργεί μερικά μοναδικά προβλήματα δεδομένου ότι μερικά οικονομικά χαρακτηριστικά μπορεί να εξελιχθούν δυσανάλογα για το μέγεθος τους. Μεταξύ των πλεονεκτημάτων του μεγάλου μεγέθους είναι ότι οι οικονομίες κλίμακας σε ορισμένες δραστηριότητες μπορεί να βελτιώσουν την εθνική παραγωγικότητα. Μεταξύ των βασικών μειονεκτημάτων του μεγάλου μεγέθους είναι οιαναποτελεσματικότητες που δημιουργούνται από τη κεντρική διακυβέρνηση μιας μεγάλης περιοχής.

Παρά τις οικονομικές, κοινωνικές, πολιτικές, φυσικές και δημογραφικές διαφορές τους, οι αναπτυσσόμενες χώρες και ιδιαίτερα οι χώρες χαμηλού εισοδήματος έχουν ορισμένα κοινά οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα, σε διαφορετικό βέβαια βαθμό η κάθε μια. Παρακάτω παρατίθενται κάποια βασικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα των αναπτυσσόμενων χωρών.

1. Το χαμηλό βιοτικό επίπεδο και η χαμηλή ποιότητα ζωής: Στις αναπτυσσόμενες χώρες, το βιοτικό επίπεδο και η ποιότητα ζωής ενός πολύ μεγάλου ποσοστού του πληθυσμού είναι χαμηλά σε σύγκριση με τις αναπτυγμένες. Το χαμηλό βιοτικό επίπεδο αποκαλύπτεται κυρίως από το χαμηλό κατά κεφαλή πραγματικό προϊόν, ενώ η χαμηλή ποιότητα ζωής διαπιστώνεται κυρίως από την ανεπαρκή προσφορά υπηρεσιών υγείας και πρόνοιας, το χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης, καθώς και ορισμένους άλλους δείκτες, όπως για παράδειγμα, το χαμηλό προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση, το υψηλό ποσοστό βρεφικής θνησιμότητας, το μικρό κατά κεφαλή αριθμό αυτοκινήτων, κτλ. Πολλοί από τους παραπάνω

παράγοντες, που συνιστούν την ποιότητα ζωής, δεν μπορούν να αποτιμηθούν σε χρηματικούς όρους και να ενσωματωθούν στο βασικό μέτρο του βιοτικού επιπέδου, το κατά κεφαλή πραγματικό προϊόν.

2. Οι υψηλοί ρυθμοί αύξησης του πληθυσμού: Βασικό χαρακτηριστικό των αναπτυσσόμενων χωρών είναι οι υψηλοί ρυθμοί αύξησης του πληθυσμού τους. Ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού σε μία χώρα δίνεται από τον ρυθμό των γεννήσεων μείον το ρυθμό των θανάτων, εκφρασμένων ως ποσοστών του πληθυσμού. Οι αναπτυσσόμενες χώρες χαρακτηρίζονται ταυτόχρονα από υψηλούς σχετικά ρυθμούς γεννήσεων και θανάτων. Οι ρυθμοί όμως των γεννήσεων είναι τόσο υψηλοί στις χώρες αυτές, ώστε οι ρυθμοί αύξησης του πληθυσμού τους να είναι υψηλότεροι από τους αντίστοιχους των αναπτυγμένων χωρών. Παρόλο που οι ρυθμοί αύξησης του πληθυσμού σημείωσαν κατά τις τελευταίες δεκαετίες πτωτική τάση στις αναπτυσσόμενες χώρες, εξακολουθούν να είναι σαφώς υψηλότεροι των αντίστοιχων ρυθμών αύξησης του πληθυσμού των αναπτυγμένων χωρών.
3. Η σημαντική συμμετοχή του αγροτικού τομέα και η περιορισμένη συμμετοχή των υπηρεσιών στο συνολικό προϊόν και την απασχόληση: Ένα βασικό χαρακτηριστικό των αναπτυσσόμενων χωρών είναι η υψηλή συμμετοχή τους στον αγροτικό τομέα και η περιορισμένη συμμετοχή τους στον τομέα υπηρεσιών. Ειδικότερα σε πολλές από τις αναπτυσσόμενες χώρες, ο αγροτικός τομέας εξακολουθεί να βρίσκεται σε υψηλούς ρυθμούς ενώ σε ορισμένες ακόμα περισσότερους. Αντιθέτως στις αναπτυγμένες χώρες ο αγροτικός τομέας βρίσκεται σε χαμηλούς ρυθμούς ενώ σε πολλές έχει συρρικνωθεί ακόμα περισσότερο για παράδειγμα, το Βέλγιο, η Γερμανία, η Ιαπωνία, η Μεγάλη Βρετανία, η ΗΠΑ με εξαίρεση την Ελλάδα, όπου ενώ χαρακτηρίζεται ως αναπτυγμένη ο αγροτικός τομέας της υπάρχει σε υψηλούς ρυθμούς. Σε πολλές αναπτυσσόμενες χώρες, ο τομέας των υπηρεσιών βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα για παράδειγμα, το Κονγκό και η Νιγηρία σε αντίθεση με τις αναπτυγμένες, που έχουν υψηλά. Παρατηρείται όμως, ότι η Σαουδική Αραβία είναι από τις ελάχιστες περιπτώσεις χωρών με χαμηλή συμμετοχή του τομέα των υπηρεσιών.
4. Η χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας: Ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά των αναπτυσσόμενων χωρών είναι η χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας σε σύγκριση με τις αναπτυγμένες χώρες δηλαδή το χαμηλό προϊόν ανά εργαζόμενο, που οφείλεται αφενός στη στενότητα διάθεσης των συμπληρωματικών συντελεστών παραγωγής, και συγκεκριμένα του φυσικού κεφαλαίου και της διοίκησης (management), και αφετέρου στην κακή ποιότητα της ίδιας της εργασίας. Σε τελευταία ανάλυση, η χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας οφείλεται στις ανισοροπίες που χαρακτηρίζουν τις αναπτυσσόμενες χώρες όσον αφορά τη διάθεση παραγωγικών συντελεστών και τις περιορισμένες δυνατότητες

υποκατάστασης μεταξύ των συντελεστών αυτών που τις χαρακτηρίζουν. Θα πρέπει να σημειωθεί πως η αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας προϋποθέτει σημαντικές επενδύσεις τόσο σε κεφαλαιουχικά αγαθά, για την αύξηση της ποσότητας και τη βελτίωση της ποιότητας του φυσικού κεφαλαίου, όσο και στους τομείς της εκπαίδευσης και εξειδίκευσης, για την αύξηση του ανθρώπινου κεφαλαίου. Ανθρώπινο κεφάλαιο είναι το απόθεμα γνώσης και ικανοτήτων του εργαζόμενου πληθυσμού. Κατά συνέπεια, το ανθρώπινο κεφάλαιο συσσωρεύεται. Υπ' αυτή την έννοια, η εργασία δεν μπορεί να θεωρείται ως ένας ενιαίος συντελεστής παραγωγής. Για το λόγο αυτό διακρίνεται σε ειδικευμένη και ανειδίκευτη. Το ανθρώπινο κεφάλαιο εξαρτάται από το βιοτικό επίπεδο και την ποιότητα ζωής του πληθυσμού, καθώς και από το επίπεδο της εκπαίδευσης και της εξειδίκευσης και γενικότερα των ικανοτήτων του. Εξαιτίας του σχετικά χαμηλού βιοτικού επιπέδου και του επιπέδου εκπαίδευσης και εξειδίκευσης των αναπτυσσόμενων χωρών, αλλά και των προτύπων παραγωγής που επικρατούν στις χώρες αυτές, το απόθεμα του ανθρώπινου κεφαλαίου τους είναι ανεπαρκές. Καθώς όμως βελτιώνεται το επίπεδο ανάπτυξης, αυξάνεται το απόθεμα του ανθρώπινου κεφαλαίου και η δομή του εργατικού δυναμικού μεταβάλλεται υπέρ της ειδικευμένης εργασίας, αφού το φυσικό κεφάλαιο και το ανθρώπινο κεφάλαιο (η ειδικευμένη εργασία) υποκαθιστούν σταδιακά την ανειδίκευτη εργασία. Το χαμηλό βιοτικό επίπεδο και η χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας, εξαιτίας της ανεπάρκειας του φυσικού και του ανθρώπινου κεφαλαίου, συνιστούν αμοιβαία ενισχυμένα οικονομικά και κοινωνικά φαινόμενα των αναπτυσσόμενων χωρών και αποτελούν παράλληλα τις κυριότερες εκδηλώσεις και τους σημαντικότερους προσδιοριστικούς παράγοντες της υπανάπτυξης.

5. Η εκτεταμένη παιδική εργασία: Ένα ακόμη χαρακτηριστικό των αναπτυσσόμενων χωρών είναι η εκτεταμένη παιδική εργασία. Αξιόπιστες εκτιμήσεις της παιδικής εργασίας είναι πολύ δύσκολο να υπάρξουν. Ο σημαντικότερος λόγος είναι ότι σε πολλές από τις αναπτυσσόμενες χώρες η παιδική εργασία είναι απαγορευμένη ή θεωρείται ανύπαρκτη από τις αρμόδιες αρχές, με συνέπεια να μη δηλώνεται από όσους απασχολούν παιδιά και να μην καταγράφεται στα επίσημα στατιστικά στοιχεία. Επιπλέον, τα σχετικά με την παιδική εργασία στοιχεία είναι υποεκτιμημένα, γιατί δεν περιλαμβάνουν την παιδική εργασία στο πλαίσιο της οικογένειας, είτε σε αγροτικές δραστηριότητες είτε σε άλλες δραστηριότητες του νοικοκυριού. Αν και τα ποσοστά της παιδικής εργασίας διαχρονικά ακολουθούν πτωτική τάση σε όλες τις ομάδες χωρών, εκτός των χωρών υψηλού εισοδήματος όπου η παιδική εργασία είναι μηδενική, εξακολουθούν να είναι σημαντικά.
6. Η ασυμμετρία στις διεθνείς οικονομικές σχέσεις: Κοινό χαρακτηριστικό των αναπτυσσόμενων χωρών σε σχέση με τις αναπτυγμένες είναι η άνιση

κατανομή της οικονομικής ισχύος μεταξύ αυτών των δύο κατηγοριών χωρών. Οι αναπτυγμένες χώρες επηρεάζουν τους θεσμούς, τις αξίες, τα κοινωνικά πρότυπα, τα πρότυπα διοικητικής οργάνωσης, τα καταναλωτικά πρότυπα, καθώς και τα πρότυπα όσον αφορά τη συσσώρευση κεφαλαίου των αναπτυσσόμενων χωρών. Εξαιτίας των όσο παραπάνω έχουν αναφερθεί, δημιουργούνται διάφορες καταστάσεις οικονομικής εξάρτησης των αναπτυσσόμενων χωρών από τις αναπτυγμένες, δηλαδή οι οικονομίες τους εξαρτώνται σε πολύ μεγάλο βαθμό από την ανάπτυξη και διεύρυνση των οικονομιών των αναπτυγμένων χωρών.

7. Η υψηλή υποαπασχόληση της εργασίας: Στις αναπτυσσόμενες χώρες παρουσιάζεται ανεπάρκεια ή αναποτελεσματικότητα στη χρησιμοποίηση του εργατικού δυναμικού, η οποία εκδηλώνεται με τη μορφή της ανοικτής εργασίας, αλλά κυρίως με τη μορφή της υποαπασχόλησης. Εάν στην ανοικτή εργασία προστεθεί και η υποαπασχόληση, σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις, παραμένει αχρησιμοποίητο στις αναπτυσσόμενες χώρες περίπου το 30% του συνολικού αστικού και αγροτικού εργατικού δυναμικού. Θα πρέπει να σημειωθεί πως στις αναπτυσσόμενες χώρες η απασχόληση στον επίσημο και στον ανεπίσημο τομέα της οικονομίας συχνά απορροφά ένα πολύ μεγάλο τμήμα του εργατικού δυναμικού, ιδιαίτερα στις αγροτικές περιοχές, με αποτέλεσμα η «ανοικτή» ανεργία (τα μέλη του εργατικού δυναμικού που δεν έχουν και ζητούν εργασία) να εμφανίζεται ως περιορισμένη. Η φύση της παραγωγής στον αγροτικό τομέα, οι συνθήκες διαβίωσης και η έκταση του ανεπίσημου τομέα είναι τέτοιες, ώστε η ανοικτή ανεργία να είναι συχνά περιορισμένη στις αναπτυσσόμενες χώρες. Συγκεκριμένα, η παραγωγή είναι συνήθως οικογενειακής μορφής. Επιπλέον, τα εισοδήματα είναι τόσο χαμηλά, που τα άτομα δεν μπορούν να παραμένουν χωρίς δουλειά για μεγάλο χρονικό διάστημα. Αυτοί οι παράγοντες έχουν ως αποτέλεσμα η «επίσημη» ανεργία να είναι περιορισμένης έκτασης σε πολλές χώρες, ενώ παράλληλα είναι εκτεταμένη η υποαπασχόληση της εργασίας. Στις αναπτυσσόμενες, λοιπόν, χώρες είναι εκτεταμένη η «συγκαλυμμένη» ανεργία, η οποία υπάρχει όταν είναι δυνατός ο περιορισμός του αριθμού των απασχολούμενων χωρίς να μειώνεται παράλληλα η παραγωγή. Βέβαια, το φαινόμενο της υποαπασχόλησης δεν περιορίζεται μόνο στις αναπτυσσόμενες χώρες. Σε όλες τις χώρες υπάρχει υποαπασχόληση των ανθρώπινων πόρων, με την έννοια ότι όλα τα άτομα που επιθυμούν να εργαστούν δεν μπορούν να βρουν όση εργασία θέλουν, γεγονός που εκδηλώνεται συνήθως με τη μορφή της εποχικής υποαπασχόλησης.
8. Ο οικονομικός δυαδισμός: Ο οικονομικός δυαδισμός θεωρείται ως ένα από τα σημαντικότερα οικονομικά χαρακτηριστικά των αναπτυσσόμενων οικονομιών. Οι δυαδικές οικονομίες αποτελούνται από δύο τμήματα, τα οποία συνυπάρχουν, παρόλο που χαρακτηρίζονται από χρόνιες αντίθετες

συνθήκες. Το ένα τμήμα της οικονομίας είναι ο παραδοσιακός αγροτικός τομέας, η παραγωγή του οποίου χρησιμοποιείται κυρίως για την επιβίωση της οικογένειας ή της κοινότητας. Τα κύρια χαρακτηριστικά του παραδοσιακού τομέα, ο οποίος συχνά καλείται και τομέας «επιβίωσης», γιατί ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού που δραστηριοποιείται στον τομέα αυτό βρίσκεται στο όριο της επιβίωσης ή κοντά σε αυτό, είναι η πολύ περιορισμένη χρησιμοποίηση κεφαλαίου και η χαμηλή παραγωγικότητα της εργασίας. Το άλλο τμήμα της οικονομίας, το μικρότερο, είναι ο σύγχρονος βιομηχανικός τομέας. Τα κύρια χαρακτηριστικά του βιομηχανικού τομέα είναι η χρησιμοποίηση σύγχρονων τεχνικών παραγωγής μεγάλης κλίμακας και εντάσεως κεφαλαίου. Η έξοδος των δυαδικών οικονομιών από την κατάσταση της υπανάπτυξης προϋποθέτει σημαντικές διαρθρωτικές προσαρμογές, ώστε να μεταβληθεί η οικονομική τους δομή, με τη διεύρυνση των αστικών και περισσότερο σύγχρονων τομέων της βιομηχανίας και των υπηρεσιών ^[45].

5.6. Παραδείγματα Αναπτυσσόμενων Χωρών

5.6.1. Χαρακτηριστικά Κίνας

Η Κίνα αποτελεί το μεγαλύτερο κράτος της Ασίας, λόγω του πληθυσμού της και της γεωγραφικής της κάλυψης. Η έκτασή της φτάνει τα 9.560.973 τετρ. χλμ., δηλαδή είναι η τρίτη σε μέγεθος χώρα στον κόσμο μετά την Ρωσία και τον Καναδά και ο πληθυσμός της ανέρχεται σε 1.154.887.381 κάτοικοι, που αποτελεί τον μεγαλύτερο στον κόσμο. Ο πληθυσμός της Κίνας αποτελείται από Κινέζους κατά 95%, ενώ το υπόλοιπο 5% (κάπου 40.000.000) είναι Μογγόλοι, Θιβετιανοί κ.ά.

Επίσημη γλώσσα της είναι η κινεζική (Κοάν - Χόα), αλλά μιλιούνται κι άλλες γλώσσες και διάλεκτοι τοπικής σημασίας, όπως η μογγολική και η Θιβετιανή. Νόμισμα της χώρας είναι το γιαν.

---

45. http://itia.ntua.gr/getfile/931/1/documents/douros_teliko.pdf

Το βόρειο και κεντρικό τμήμα χαρακτηρίζεται από τις άγονες περιοχές, που διακόπτονται όμως από πολυάριθμες οάσεις. Η Κίνα μπορεί να χαρακτηριστεί σαν αγροτική χώρα, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν έχει σημαντικά αναπτυγμένη βιομηχανία. Τα τελευταία χρόνια η πατροπαράδοτη δομή της γεωργικής παραγωγής έχει αλλάξει. Εξακολουθεί όμως το μεγαλύτερο μέρος ν' ασχολείται με τη γεωργία.

Παρόλο ότι δεν υπάρχουν στοιχεία για την ποσότητα της γεωργικής παραγωγής, είναι γνωστό ότι σε πολλά γεωργικά προϊόντα η Κίνα κατέχει την πρώτη θέση στον κόσμο. Η παραγωγή ρυζιού αντιπροσωπεύει το 35 - 40% της παγκόσμιας παραγωγής. Σημαντική είναι επίσης η παραγωγή σταριού, κριθαριού, όσπριων, ζαχαρότευτλων, ζαχαροκάλαμου, καπνού, βαμβακιού, σουσαμιού, και φιστικιών. Στο τσάι έρχεται πρώτη στον κόσμο και στη σόγια πρώτη ή δεύτερη.

Πολύ αναπτυγμένη είναι και η αλιεία, και η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, που αποτελεί και τη βάση για την ανάπτυξη της βιομηχανίας.

Η βιομηχανία στην Κίνα άρχισε ν' αναπτύσσεται μετά το 1949. Μέχρι τότε η Κίνα ανήκε στην κατηγορία των αγροτικών χωρών. Υπήρχαν, φυσικά, μερικά εργοστάσια, κυρίως υφαντουργίας, που ανήκαν όμως σε ξένους. Μετά το τέλος του εμφυλίου πολέμου το 1949, η κινέζικη βιομηχανία αρχίζει ραγδαία ν' αναπτύσσεται. Σήμερα, στην πρώτη θέση βρίσκεται η υφαντουργία και η επεξεργασία μετάλλων και η κατασκευή μηχανών. Επίσης σημαντική ανάπτυξη έχει και η ελαφριά βιομηχανία, η βιομηχανία μηχανών ακριβείας και η χημική βιομηχανία. Σύμφωνα με διάφορες πηγές, η Κίνα πρέπει να κατέχει μια απ' τις πρώτες θέσεις στον κόσμο στην παραγωγή λιπασμάτων. Από τις μικρότερες βιομηχανίες (που έχουν το χαρακτήρα των παραδοσιακών βιοτεχνιών) θα πρέπει ν' αναφερθεί η βιομηχανία της πορσελάνης, που θεωρείται η καλύτερη στον κόσμο. Πριν από 20 ακόμη χρόνια η συγκοινωνία βρισκόταν σε πρωτόγονη κατάσταση. Τις βασικές αρτηρίες των παραλίων με το εσωτερικό της αποτελούσαν τα ποτάμια. Και σήμερα όμως, παράλληλα με την ανάπτυξη και των άλλων συγκοινωνιακών μέσων, τα ποτάμια εξακολουθούν ν' αποτελούν την πιο πρόσφορη λύση.

5.6.2. Χαρακτηριστικά Βραζιλίας

Η Βραζιλία ή επίσημα η Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Βραζιλίας είναι η μεγαλύτερη και πολυπληθέστερη χώρα της Λατινικής Αμερικής, στη Νότια Αμερική. Επίσης, είναι η πέμπτη μεγαλύτερη σε έκταση χώρα στον κόσμο, και πέμπτη σε πληθυσμό. Καλύπτει μια τεράστια έκταση μεταξύ των Άνδεων και του Ατλαντικού ωκεανού, ενώ συνορεύει με όλες τις χώρες της Νότιας Αμερικής, εκτός από τη Χιλή και το Εκουαδόρ. Διαδοχικά, και από νότο προς βορρά, συνορεύει με την Ουρουγουάη, την Αργεντινή, την Παραγουάη, τη Βολιβία, το Περού, την Κολομβία, τη Βενεζουέλα, τη Γουιάνα,

τοΣουρινάμ και τη Γαλλική Γουιάνα. Η ακτογραμμή της με τον Ατλαντικό ωκεανό έχει μήκος 7,491 χλμ., ενώ ανήκουν σε αυτή νησίδες και νησιωτικά συγκροτήματα, όπως το αρχιπέλαγος Φερνάντο ντε Νορόνια, η ατόλη Ρόκας, οι βραχονησίδες Σαν Πέδρο και Σαν Πάμπλο, και οι νησίδες Τρινιτάντ και Μαρτίμ Βας. Η Βραζιλία ήταν αποικία της Πορτογαλίας από το 1500, οπότε και ανακαλύφθηκε από τον Πέντρο Άλβαρες Καμπράλ, μέχρι την ανεξαρτησία της το 1822. Αν και δημοκρατία από το 1889, είχε κοινοβουλευτική εκπροσώπηση από το 1824, με την εισαγωγή του πρώτου συντάγματος στη χώρα. Το σημερινό σύνταγμα ορίζει τη Βραζιλία ως Ομοσπονδιακή Δημοκρατία που στηρίζεται στην ένωση μίας ομοσπονδιακής περιοχής 26 πολιτειών και 5.564 δήμων.

Η Βραζιλία αποτελεί τη δέκατη μεγαλύτερη οικονομία στον κόσμο σε δυναμικό αγοράς και την ένατη σε αγοραστική δύναμη. Οι οικονομικές μεταρρυθμίσεις έχουν δώσει στη χώρα νέα διεθνή προοπτική. Επίσης, η Βραζιλία είναι μέλος των Ηνωμένων Εθνών και της Ένωσης των Κρατών της Νότιας Αμερικής. Με μία πολυεθνική, πολυπολιτισμική, κυρίως καθολική και πορτογαλόφωνη κοινωνία, η Βραζιλία παράλληλα φιλοξενεί μία τεράστια βιοποικιλότητα και πολυσχιδές φυσικό περιβάλλον, ιδιαίτερα εκτεταμένους φυσικούς πόρους και ένα πλήθος προστατευόμενων οικοσυστημάτων.

Το ΑΕΠ της χώρας είναι 1,481 τρις \$ (8η στον κόσμο, εκτίμηση 2009). Το κατά κεφαλήν ΑΕΠ είναι 7.737 \$ (εκτίμηση 2009).

Ο πληθυσμός της χώρας είναι 198.739.269, με βάση εκτιμήσεις του 2009^[4]. Η απογραφή του 2000 έδειξε 169.799.170 κατοίκους. Ο ρυθμός αύξησης του πληθυσμού είναι 1.199% (εκτίμηση 2009). Αριθμός γεννήσεων 18,72/1000 κατοίκους και θανάτων 6,35/1000 κατοίκους (εκτίμηση 2008). Το προσδόκιμο ζωής, με βάση εκτιμήσεις για το 2009, είναι τα 71,99 χρόνια στον συνολικό πληθυσμό (68,43 οι άνδρες, 75,73 οι γυναίκες)^[46].

---

46. <http://el.wikipedia.org/wiki/βραζιλία>

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο

Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ

Το καθεστώς που δημιουργείται από τις διεθνείς συναλλαγές μεταξύ των κρατών και των πολυεθνικών εταιρειών, στο παγκόσμιο εμπορικό περιβάλλον, επηρεάζει σε διαφορετικό βαθμό και με διαφορετικό τρόπο την κάθε χώρα, ανάλογα με το βαθμό ανάπτυξής της, καθώς και με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της.

Με άλλα λόγια το παγκοσμιοποιημένο εμπόριο έχει διαφορετικές επιδράσεις στα αναπτυγμένα κράτη απ' ό τι στα αναπτυσσόμενα και στα λιγότερο αναπτυγμένα.

6.1 Η Επίδραση Του Διεθνούς Εμπορίου Στην Οικονομική Ανάπτυξη Των Αναπτυγμένων Κρατών

Το διεθνές εμπόριο επιφυλάσσει ένα μεγάλο σύνολο ευκαιριών στις αναπτυγμένες οικονομίες, τις οποίες αν εκμεταλλευτούν σωστά τα κράτη αυτά (καθώς και οι πολυεθνικές που εδρεύουν σ' αυτά) θα βελτιώσουν την οικονομική τους κατάσταση και τη διεθνή τους παρουσία, στην παγκόσμια σκηνή. Από την άλλη πλευρά, δεν μπορούν να αποφευχθούν και τυχούσες απειλές για τις χώρες αυτές που επιφυλάσσει η παγκοσμιοποίηση.

6.1.1. Η θετική Επίδραση του Διεθνούς Εμπορίου στις Αναπτυγμένες Χώρες

Οι οικονομικά αναπτυγμένες χώρες δείχνουν να επωφελούνται από τη διεθνοποίηση του εμπορίου. Οι λόγοι για τους οποίους το παγκοσμιοποιημένο εμπόριο φαίνεται να ευνοεί τα αναπτυγμένα κράτη είναι οι εξής:

1. Ύπαρξη πολυεθνικών εταιρειών: Γενικά η παγκοσμιοποίηση του εμπορίου ευνοεί κυρίως τις πολυεθνικές εταιρείες. Ένα βασικό χαρακτηριστικό των αναπτυγμένων κρατών είναι η ύπαρξη μεγάλων πολυεθνικών εταιρειών, οι οποίες εκτός του ότι καλύπτουν ένα μεγάλο μέρος των αναγκών των κατοίκων της χώρας στην οποία εδρεύουν, όσον αφορά πάντα τον κλάδο στον οποίο δραστηριοποιούνται, οι ίδιες εξάγουν μια συνήθως μεγάλη ποσότητα των προϊόντων και των υπηρεσιών τους

σε άλλα κράτη. Αυτό συμβαίνει λόγω της ελεύθερης διενέργειας συναλλαγών που επιτρέπει το διεθνές εμπόριο. Η εξάγουσα ποσότητα των πολυεθνικών εταιρειών βελτιώνει την κατάσταση του εμπορικού ισοζυγίου της χώρας στην οποία εδρεύουν. Επομένως τα αναπτυγμένα κράτη, λόγω της ύπαρξης πολυεθνικών εταιρειών σε αυτά, επωφελούνται από τη διεθνοποίηση των εμπορικών δραστηριοτήτων.

2. Δημιουργία παραγωγικών εγκαταστάσεων σε άλλες χώρες: Με την ύπαρξη του διεθνούς εμπορίου δίνεται η δυνατότητα μεταφοράς κεφαλαίων και μηχανημάτων σε άλλα κράτη. Την παροχή αυτή εκμεταλλεύονται οι πολυεθνικές εταιρείες, οι οποίες δημιουργούν παραγωγικές μονάδες (εργοστάσια) σε άλλες λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, με σκοπό να επωφεληθούν από τα “φθηνότερα εργατικά χέρια”, δηλαδή τις χαμηλότερες πληρωμές των εργαζομένων. Με αυτόν τον τρόπο οι εταιρείες μειώνουν σημαντικά τα λειτουργικά τους έξοδα (μέσα από τη μείωση των μισθών) και έτσι αυξάνουν το μικτό περιθώριο κέρδους τους. **Μεγάλη σημασία για τις πολυεθνικές επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις των χωρών καταγωγής τους είναι η διασφάλιση του επενδυμένου κεφαλαίου, το μέγιστο της κερδοφορίας και η εξαγωγή των κερδών στη μητέρα πατρίδα.** ^[45] Επίσης από τη μεταφορά των εργοστασίων στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, τα αναπτυγμένα κράτη επωφελούνται από τη μείωση των ρύπων που προκαλούν τα βιομηχανικά εργοστάσια και έτσι βελτιώνουν ως ένα βαθμό την κατάσταση του περιβάλλοντός τους.
3. Εξασφάλιση συγκριτικών πλεονεκτημάτων έναντι των υπολοίπων κρατών: Οι αναπτυγμένες οικονομίες επωφελούνται επίσης από το παγκοσμιοποιημένο εμπόριο λόγω της υπάρχουσας οικονομικής και βιομηχανικής υπεροχής τους έναντι των υπολοίπων χωρών. Συγκεκριμένα τα αναπτυγμένα κράτη εξασφαλίζουν πλεονεκτήματα στην παραγωγή προϊόντων και παροχή υπηρεσιών σε πολλούς κλάδους έναντι των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών, με αποτέλεσμα να είναι πιο ανταγωνιστικές σε πολλούς κλάδους σε σχέση με τις υπό ανάπτυξη χώρες. Με άλλα λόγια, οι αναπτυγμένες χώρες λόγω της χρήσης προηγμένων τεχνολογιών αλλά και της ορθολογικότερης χρήσης του ανθρώπινου παράγοντα μπορούν να παράξουν προϊόντα και υπηρεσίες ίδιας ή και καλύτερης ποιότητας σε λιγότερο χρόνο. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα οι ισχυρές οικονομικά χώρες να παράγουν μεγαλύτερη ποσότητα προϊόντων προς εξαγωγή, σε σχέση με τις υπόλοιπες οικονομίες. Αυτό συμβαίνει γιατί οι πολυεθνικές εταιρείες των αναπτυγμένων κρατών λόγω της αξιοποίησης της βέλτιστης τεχνολογίας μειώνουν σημαντικά τόσο το κόστος όσο και το χρόνο παραγωγής και έτσι αυξάνουν το μικτό περιθώριο κέρδους.

4. Συμπράξεις μεταξύ αναπτυγμένων κρατών: Τις τελευταίες δεκαετίες υπάρχει η τάση της συνεργασίας, μεταξύ των αναπτυγμένων κρατών, με κάποια ουσιαστικότερη δέσμευση. Η συνεργασία αυτή επιτυγχάνεται με τη δημιουργία διεθνών οικονομικών οργανισμών, όπως η Ευρωπαϊκή Ένωση η οποία σήμερα (2011) αποτελείται από 27 κράτη μέλη. Οι συμπράξεις αυτής της μορφής, που επιχειρούν τα αναπτυγμένα κράτη, ευνοούν αυτά, ενισχύοντας την οικονομική τους δύναμη και παρέχοντάς τους ένα σύνολο πλεονεκτημάτων-ευκαιριών που μπορούν να εκμεταλλευτούν-αξιοποιήσουν από τα υπόλοιπα κράτη μέλη του διεθνούς οικονομικού οργανισμού. Τέτοιου τύπου ενώσεις ενισχύουν την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας και το διεθνές εμπόριο. Οι διεθνείς οικονομικοί οργανισμοί επιτρέπουν στα κράτη που είναι μέλη τους, την μεταξύ τους ελεύθερη μεταφορά προϊόντων και υπηρεσιών. Παράλληλα τα κράτη μέλη κρατούν κοινή δασμολογική πολιτική απέναντι στα υπόλοιπα κράτη του κόσμου (κοινό εξωτερικό δασμολόγιο). Με αυτόν τον τρόπο εξασφαλίζεται η οικονομική και η γενικότερη διευκόλυνση των κρατών που είναι μέλη. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τα κράτη τα οποία ανήκουν σε ενώσεις αυτής της μορφής, να αποκτούν εντονότερη διεθνή παρουσία και να βελτιώνουν την οικονομική τους κατάσταση.
5. Ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας: Άλλο ένα θετικό αποτέλεσμα που μπορεί να επιφέρει το γεγονός της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου στις αναπτυγμένες οικονομίες, είναι η ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας, την οποία οι ίδιες προκαλούν, με τη δαπάνη κεφαλαίων για έρευνα και ανάπτυξη. Ακόμα η τεχνολογική εξέλιξη επιτυγχάνεται από το γεγονός ότι το διεθνές εμπόριο αλλά και η γενικότερη παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, υπαγορεύουν τη συνεργασία μεταξύ αρκετών πολυεθνικών εταιρειών με σκοπό τη μεγιστοποίηση των κερδών τους. Από τις συνεργασίες αυτές προκύπτει ανταλλαγή της τεχνογνωσίας της κάθε εταιρείας και δημιουργία νέων εξελιγμένων τεχνολογιών για την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών. Τα προϊόντα και οι υπηρεσίες που είναι αποτελέσματα των συμπράξεων των πολυεθνικών εταιρειών είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστικά και κατακτούν ένα μεγάλο έως και πλειοψηφικό πολλές φορές μερίδιο της παγκόσμιας αγοράς. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την αναβάθμιση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων των κρατών αυτών, λόγω της χρήσης των εξελιγμένων προϊόντων και υπηρεσιών που λαμβάνουν από την αγορά και τη βελτίωση του εμπορικού ισοζυγίου των κρατών στα οποία εδρεύουν οι διεθνείς εμπορικοί όμιλοι εταιρειών.
6. Κέρδη από τη χορήγηση δανείων σε άλλα κράτη: Η παγκοσμιοποίηση του εμπορίου, επιτρέπει τη χορήγηση δανείων από τις αναπτυγμένες οικονομίες στις υπόλοιπες. Αυτό δίνει την ευκαιρία στις πλούσιες χώρες να γίνονται δανειοδότες άλλων κρατών. Φυσικά η δανειοδοτήσεις αυτής της μορφής περιλαμβάνουν και τη λήψη κερδών των πλούσιων χωρών,

από τους τόκους που λαμβάνουν από τη διαδικασία του δανεισμού στις υπόλοιπες χώρες. Έτσι οι αναπτυγμένες χώρες μέσω της χορήγησης δανείων σε φτωχότερα κράτη επωφελούνται από τα κέρδη που δημιουργούνται από τους τόκους. Ειδικά σε περιπτώσεις που οι χώρες-δανειολήπτες αντιμετωπίζουν μεγάλες οικονομικές δυσχέρειες, τα επιτόκια δανεισμού αυξάνονται, επειδή θεωρούνται «επισημασμένοι πελάτες» προς τις χώρες που χορηγούν τα δάνεια. Με αυτόν τον τρόπο αυξάνονται τα κέρδη των πλούσιων χωρών από τη διαδικασία αυτή του δανεισμού. Σε περιόδους διεθνούς κρίσης, όπως η παρούσα, διεθνείς οργανισμοί παρέχουν δάνεια στις αναδύμενες αγορές, προκειμένου να μην καταρρεύσουν. Τα δάνεια, όμως, αυτά δίνονται συνήθως με εξαιρετικά ασύμφορους όρους επιτόκιο υψηλότερο του εκάστοτε ισχύοντος, και με την υποχρέωση εφαρμογής σταθεροποιητικών προγραμμάτων που αυξάνουν την ανεργία, τη φτώχεια και την άνιση κατανομή του εισοδήματος και περιορίζουν τη δυνατότητα ταχείας ανάπτυξής τους. Τα δάνεια, εξάλλου αυτά δίνονται, κυρίως, για να εξασφαλίσουν τα επενδυμένα σ' αυτές τις χώρες συμφέροντα των αναπτυγμένων χωρών.^[48]

7. Ηλεκτρονικό εμπόριο: Το διεθνές εμπόριο στις αναπτυγμένες χώρες, ενισχύεται ακόμα, από την ύπαρξη του ηλεκτρονικού εμπορίου. Ως ηλεκτρονικό εμπόριο ορίζεται κάθε είδος εμπορικής συναλλαγής μεταξύ προσώπων (φυσικών και μη) που πραγματοποιείται με ηλεκτρονικά μέσα. Είναι η διάθεση και αγοραπωλησία προϊόντων ηλεκτρονικά, η διεκπεραίωση εμπορικών λειτουργιών και συναλλαγών χωρίς τη χρήση χαρτιού, συνήθως μέσω δικτύων ηλεκτρονικών υπολογιστών. Πρόκειται για την αγοραπωλησία αγαθών, πληροφοριών και υπηρεσιών μέσα από δίκτυα ηλεκτρονικών υπολογιστών. Το μεγαλύτερο ποσοστό χρηστών που πραγματοποιεί on line αγορές, εντοπίζεται στις αναπτυγμένες χώρες (Η.Π.Α. Βρετανία, Σκανδιναβικές χώρες, κ.α.). Από το σύγχρονο αυτόν τρόπο συναλλαγών, τα αναπτυγμένα κράτη επωφελούνται λόγω της αύξησης των πωλήσεων προϊόντων και υπηρεσιών, που πραγματοποιούν οι εταιρείες που εδρεύουν σε αυτά, εντός και εκτός των συνόρων τους. Αποτέλεσμα αυτών των δραστηριοτήτων είναι η βελτίωση της οικονομικής κατάστασης των πολυεθνικών εταιρειών καθώς και των χωρών καταγωγής τους. Παρά το γεγονός της ραγδαίας ανάπτυξης του ηλεκτρονικού εμπορίου, κυρίως στις αναπτυγμένες αλλά και στις υπό ανάπτυξη χώρες, θα χρειαστεί να περάσουν αρκετά χρόνια, για να πάψει το διαδίκτυο να αποτελεί εναλλακτικό κανάλι διανομής αγαθών και να υποκαταστήσει το φυσικό εμπόριο σε μεγάλο βαθμό. Το ηλεκτρονικό εμπόριο εκτός από συμπληρωματικό κανάλι διανομής, τροφοδοτεί τη λειτουργία του φυσικού εμπορίου, συνεισφέρει δηλαδή στα συνολικά έσοδα του εμπορίου απ' όπου κι αν προέρχονται.^[49]

6.1.2 Η αρνητική επίδραση του διεθνούς εμπορίου στις αναπτυσσόμενες χώρες

Παρά τις ωφέλειες που προσφέρει το διεθνές εμπόριο στις αναπτυσσόμενες οικονομίες, η παράλληλη ύπαρξη προβλημάτων σε αυτές, δεν μπορεί να αποφευχθεί.

1. Ενίσχυση του ανταγωνισμού μεταξύ των πολυεθνικών εταιρειών: Η παγκοσμιοποίηση του εμπορίου εντείνει τον ανταγωνισμό μεταξύ των πολυεθνικών εταιρειών, οι οποίες πολλές φορές μπορούν να εδρεύουν ακόμα και στο ίδιο κράτος. Αυτό μπορεί να οδηγήσει στην εξαφάνιση ορισμένων εταιρειών από το διεθνή χώρο των εμπορικών συναλλαγών, με αποτελέσματα δυσμενή για τα κράτη στα οποία εδρεύουν. Η σημαντικότερη απώλεια είναι η χειροτέρευση του εμπορικού ισοζυγίου των κρατών αυτών λόγω της μείωσης των εξαγόμενων προϊόντων καθώς και η εξασθένηση της διεθνούς παρουσίας τους στη διεθνή σκηνή.
2. Κινήματα κατά της παγκοσμιοποίησης: Μία απειλή για τα αναπτυσσόμενα κράτη, στο παγκόσμιο εμπορικό περιβάλλον, είναι τα κινήματα κατά της παγκοσμιοποίησης, τα οποία εμποδίζουν την ομαλή και απρόσκοπτη συνεργασία των αναπτυσσόμενων κρατών, για την ενίσχυση των οικονομικών και λοιπών τους συμφερόντων. Κινήματα όπως αυτά της Γένοβα και του Σιατλ, δεν διστάζουν να δραστηριοποιούνται σε συγκεντρώσεις μεταξύ των ηγετών, των ισχυρότερων οικονομικά κρατών του πλανήτη, προκειμένου να εκφράσουν τη διαμαρτυρία τους για τις κερδοσκοπικές κινήσεις των πολυεθνικών εταιρειών εις βάρος των υπόλοιπων (αναπτυσσόμενων και λιγότερο αναπτυσσόμενων) κρατών. Οι ενέργειες αυτές από τα κινήματα, μπορούν να προκαλέσουν την έντονη δυσαρέσκεια των κυβερνήσεων των αναπτυσσόμενων χωρών αλλά και την αντίδραση αρκετών ατόμων του πλανήτη. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την άσκηση μποϊκοτάζ των προϊόντων των πολυεθνικών εταιρειών από τους πολίτες των κρατών, το οποίο συνεπάγεται έστω και με την προσωρινή πτώση των πωλήσεων των προϊόντων των οργανισμών αυτών. Αποτέλεσμα αυτής της συνέπειας είναι η μείωση των εξαγόμενων ποσοτήτων για τις χώρες που φιλοξενούν τους ομίλους αυτούς καθώς και η γενικότερη σύγχυση των ισχυρών οικονομικά κρατών.^[50]
3. Τεχνολογική ανεργία: Ακόμα μία αρνητική επίδραση της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου προς τις αναπτυσσόμενες οικονομίες είναι η ύπαρξη τεχνολογικής ανεργίας. Με τον όρο τεχνολογική ανεργία νοείται η κατάσταση κατά την οποία, ο προηγμένος τεχνολογικός εξοπλισμός αντικαθιστά την ανθρώπινη εργασία. Αξίζει να σημειωθεί ότι η τεχνολογική ανεργία υφίσταται ούτως ή άλλως στις

- αναπτυγμένες οικονομίες, όμως με την παγκοσμιοποίηση του εμπορίου το φαινόμενο αυτό εντείνεται στα προηγμένα κράτη, λόγω των συνεργασιών μεταξύ των πολυεθνικών εταιρειών και λόγω της μεταφοράς και ανταλλαγής τεχνογνωσιών. Η αύξηση της ανεργίας έχει σαν αποτέλεσμα τη μείωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων των χωρών αυτών.
4. Οικολογική και Περιβαλλοντική καταστροφή: Λόγω της έντονης βιομηχανικής δραστηριότητας των μεγάλων εταιρειών που εδρεύουν στις αναπτυγμένες οικονομίες, αυξάνεται το ποσοστό των ρύπων που εκκρίνουν οι μεγάλες παραγωγικές μονάδες, με συνέπεια την οικολογική και περιβαλλοντική καταστροφή των χωρών αυτών, αλλά και γενικότερα όλου του πλανήτη. Συγκεκριμένα για τις αναπτυγμένες οικονομίες αυξάνεται η ρύπανση του περιβάλλοντος, εξαφανίζεται ένα σημαντικό μέρος της χλωρίδας και της πανίδας αυτών και αυξάνεται η μέση θερμοκρασία τους.^[51]
  5. Παρέμβαση των πολυεθνικών εταιρειών στα κράτη που δραστηριοποιούνται: Ίσως το βασικότερο πρόβλημα που επιφέρει η παγκοσμιοποίηση του εμπορίου στις αναπτυγμένες οικονομίες, είναι το γεγονός της μεγάλης εξουσίας που αποκτούν οι πολυεθνικές εταιρίες που εδρεύουν σε αυτά τα κράτη, με αποτέλεσμα να ελέγχουν και να παρεμβαίνουν σε μεγάλο βαθμό στις εκάστοτε κυβερνήσεις των χωρών που εδρεύουν, αλλά και τρίτων χωρών. Αυτές οι ενέργειες γίνονται με αφορμή την επίτευξη κερδοσκοπικών κινήσεων των εταιρειών, οι οποίες πολλές φορές είναι εις βάρος των χωρών και των κατοίκων αυτών.

6.1.3. Η γενικότερη επίδραση της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου στην οικονομική ανάπτυξη των αναπτυγμένων χωρών

Από τους παραπάνω παράγοντες (θετικούς και αρνητικούς), παρατηρείται ότι το διεθνές εμπόριο, επιδρά θετικά στην οικονομική και γενικότερη ανάπτυξη των αναπτυγμένων κρατών. Τα σημαντικότερα οφέλη των αναπτυγμένων χωρών από την παγκοσμιοποίηση του εμπορίου, είναι η βελτίωση της οικονομικής ευημερίας αυτών, λόγω των έντονων εξαγωγικών δραστηριοτήτων τους καθώς και η γενικότερη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων αυτών. Επιπλέον επιτυγχάνεται και η ισχυροποίηση των αναπτυγμένων κρατών στη διεθνή σκηνή λόγω της έντονης διεθνούς παρουσίας τους. Ο μεγάλος νικητής όμως από αυτή τη συστηματική διενέργεια συναλλαγών μεταξύ όλων

των κρατών του πλανήτη, είναι οι μεγάλοι όμιλοι πολυεθνικών εταιρειών, οι οποίοι επωφελούνται από τις μεγάλες ποσότητες προϊόντων και υπηρεσιών που εμπορεύονται σε πολλά κράτη του πλανήτη, με βασική επιδίωξη, αλλά και αποτέλεσμα τη μεγιστοποίηση των κερδών τους.

Από την άλλη πλευρά, η παγκοσμιοποίηση του εμπορίου, επιφυλάσσει αρκετές απειλές για τις αναπτυγμένες χώρες οι οποίες μπορούν να επιφέρουν δυσμενή αποτελέσματα στην οικονομική κατάσταση αυτών. Η δημιουργία (τεχνολογικής) ανεργίας, καθώς και η παρέμβαση των μεγάλων εταιρειών στις κυβερνήσεις των κρατών, αποτελούν δυσμενέστατες συνέπειες που μπορεί να προκαλέσει το διεθνές εμπόριο στις αναπτυγμένες οικονομίες. Ακόμα η δραστηριοποίηση των κινημάτων κατά της παγκοσμιοποίησης είναι μία εξίσου σημαντική απειλή για τις προηγμένες χώρες.

Παρόλα αυτά οι αναπτυγμένες οικονομίες φαίνεται να ευνοούνται από το διεθνές εμπόριο, σε σχέση με τις υπόλοιπες χώρες, λόγω των χρηματικών κεφαλαίων που διαθέτουν, της αξιοποίησης της βέλτιστης τεχνολογίας και της ορθολογικότερης αξιοποίησης-εκμετάλλευσης του ανθρώπινου παράγοντα και του φυσικού πλούτου που διαθέτουν.

---

47. <http://eparistera.blogspot.com/2011/01/blog-post.html>

48. <http://www.idec.gr/iier/new/negreponi.htm>

49. http://www.go-online.gr/ebusiness/specials/article.html?article_id=550&PHPSESSID=b84e7c6e5e6c707e821e1ff4e020be43

50. <http://www.ardin.gr/node/2094>

51. Πολιτική Οικονομία. Γεωργακόπουλος, Λιανός, Μπένος, Τσεκούρας, Χατζηπροκοπίου, Χρήστου. Εκδόσεις Μπένου Αθήνα 2002 σελ:631-633

6.2 Οι επιπτώσεις του εμπορίου στην οικονομική ανάπτυξη των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών

Η παγκοσμιοποίηση, ως το φαινόμενο της πτώσης των δασμολογικών "τειχών", επέφερε ολοκληρωτικές και ρηξικέλευθες αλλαγές σε πολλούς τομείς της παγκόσμιας διεθνούς σκηνής. Μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα επήλθαν ριζικές τροποποιήσεις στον τρόπο εμπορευματοποίησης αγαθών/υπηρεσιών, στην επικοινωνία, στις σχέσεις μεταξύ των χωρών που συνέπραξαν στο να δημιουργηθεί και να προαχθεί μία ενιαία αγορά, που θα παρείχε ίσες ευκαιρίες ανάπτυξης απέναντι σε όλα τα κράτη που έλαβαν μέρος. Η παγκοσμιοποίηση του εμπορίου, δημιούργησε μία νέα τάξη πραγμάτων, στα όσα διέπνεαν τις οικονομικές συναλλαγές των λαών μέχρι τότε. Υπήρξε επαναστατική και πρωτοποριακή κίνηση που "γκρέμισε" στερεότυπες και αναχρονιστικές αντιλήψεις στην ανάπτυξη ελεύθερων και πλήρους ανταγωνισμού αγορών.

6.2.1 Θετικές Επιδράσεις Της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου στην οικονομική ανάπτυξη των Λ.Α.Χ

1. Μεταφορά τεχνολογιών από τις αναπτυγμένες χώρες προς τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες (Λ.Α.Χ.), γεγονός το οποίο συνεπάγεται και τη μετάδοση τεχνογνωσίας για την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση και διαχείριση τόσο του φυσικού πλούτου, όσο και του ενεργού ανθρώπινου εργατικού δυναμικού αυτών των χωρών. Πράγματι, μία χώρα μπορεί να ευνοείται γεωγραφικά ή κλιματολογικά, ως προς την ανάπτυξη συγκεκριμένων δραστηριοτήτων (π.χ. γεωργία, κτηνοτροφία, πτηνοτροφία, αλιεία, ναυτιλία, εξόρυξη ορυκτών και μετάλλων, αξιοποίηση αιολικής/ηλιακής ενέργειας κ.τ.λ.) ή το ποσοστό του ικανού προς απασχόληση πληθυσμού της να καταλαμβάνει ένα υψηλό επίπεδο του συνόλου της. Παρολ' αυτά, αν δεν υπάρχουν οι κατάλληλες προϋποθέσεις, όπως τεχνογνωσία και οικονομικοί πόροι, για να εκμεταλλευτούν οι λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, κατά το μέγιστο, όλους τους παραγωγικούς τους συντελεστές, δεν δύνανται να κατορθώσουν να επωφεληθούν της πλεονεκτικής τους θέσης εν συγκρίσει με τις άλλες χώρες του κόσμου.
2. Μεταφορά παιδείας, πολιτισμού, κουλτούρας και νοοτροπίας των αναπτυγμένων χωρών προς τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες (Λ.Α.Χ.). Μέσω της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου επιτυγχάνεται συγκερασμός και συγχώνευση πολλών διαφορετικών μεταξύ τους

εθνικών ιδιοσυγκρασιών. Το φαινόμενο αυτό, οδηγεί στην απορρόφηση και στην σταδιακή υιοθέτηση μέρους αυτών των προτύπων. Κάτι το οποίο, σηματοδοτεί και την άνοδο του βιοτικού επιπέδου του πληθυσμού μιας λιγότερο αναπτυγμένης χώρας σε περισσότερο ικανοποιητικά επίπεδα.

3. Βελτίωση της καθεστωτικής πολιτικής των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών (Λ.Α.Χ.), μέσω του σωστού και ισάξιου καταμερισμού των εξουσιών μεταξύ των οργάνων θέσπισης, εφαρμογής και ελέγχου των νόμων.
4. Συμμετοχή στην εκμετάλλευση αγαθών και υπηρεσιών που παράγονται στις αναπτυγμένες χώρες, με σκοπό την κάλυψη τόσο βασικών, όσο και περαιτέρω ανθρώπινων αναγκών. Κατά αυτόν τον τρόπο, δεν αποκλείεται καμία χώρα από την χρήση προϊόντων και υπηρεσιών που η ίδια, είτε δεν δύναται να παράξει, είτε οι ποσότητες της παράγωγής της θεωρούνται ανεπαρκείς.
5. Μείωση του ποσοστού της ανεργίας στις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες (Λ.Α.Χ.), λόγω της μεταφοράς και της δραστηριοποίησης πλήθους επιχειρήσεων. Έτσι, λοιπόν, δίνεται η δυνατότητα πλήρους ή και μερικής απασχόλησης του ενεργού μέρους του πληθυσμού σε επιχειρήσεις που έχουν εγκατασταθεί στις χώρες τους και που ως επί το πλείστον τροφοδοτούν με αγαθά και υπηρεσίες ολόκληρη την υφήλιο.

6.2.2 Αρνητικές επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου στην οικονομική ανάπτυξη των Λ.Α.Χ

1. Αδυναμία ανταγωνισμού των αναπτυγμένων χωρών, λόγω περιορισμένων δυνατοτήτων, πόρων (οικονομικοί-υλικοί) και γνώσεων (επιστημονικών-τεχνικών). Καθίσταται ανέφικτη μία ενδεχόμενη μελλοντική ταύτιση μιας ήδη αναπτυγμένης χώρας και μιας λιγότερο αναπτυγμένης χώρας.
2. Υπόκεινται σε υψηλού βαθμού περιβαλλοντική μόλυνση, λόγω της εκτεταμένης ρυπογόνας λειτουργίας, κυρίως των εργοστασίων και των βιομηχανιών στις χώρες αυτές. Κατά κόρον, σε λιγότερο αναπτυγμένες χώρες, στις οποίες τυγχάνει να δραστηριοποιούνται επιχειρήσεις αναπτυγμένων χωρών, τα ποσοστά ρύπων στην ατμόσφαιρα ξεπερνούν κατά πολύ τα ανώτατα επιτρεπτά όρια και θέτουν σε κίνδυνο πρωτίστως την υγεία των κατοίκων αυτών των χωρών, οι οποίοι τις περισσότερες φορές σκοπίμως αγνοούν τις επιπτώσεις αυτές.
3. Ανισορροπία του εμπορικού ισοζυγίου, εξαιτίας της δυσαναλογίας που παρατηρείται μεταξύ εισαγωγών και εξαγωγών (τεράστιος όγκος εισαγόμενων προϊόντων εν συγκρίσει με τον ιδιαίτερα περιορισμένο αριθμό εξαγόμενων αγαθών). Ως γνωστόν, οι λιγότερο αναπτυγμένες χώρες δραστηριοποιούνται κυρίως στον πρωτογενή και εν μέρει στον

δευτερογενή τομέα της παραγωγικής δραστηριότητας, με αποτέλεσμα προϊόντα και υπηρεσίες του τριτογενή και του τεταρτογενή τομέα παραγωγής να μην δύνανται να παράξουν και να προσφέρουν. Κατ' επέκταση, λοιπόν, καταφεύγουν στις εισαγωγές, αφενός μεν, για να αποκτήσουν αγαθά και υπηρεσίες που δεν διαθέτουν οι ίδιες, αφετέρου δε, για να ενισχύσουν τις ελλειμματικές ποσότητες των ήδη παραχθέντων προϊόντων τους.

4. Αύξηση των επιτοκίων δανεισμού, τόσο για επιβίωση, όσο και για ανάπτυξη, λόγω της δανειοληπτικής αφερεγγυότητας των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών (Λ.Α.Χ.) Οι λιγότερο αναπτυγμένες χώρες είναι οι χώρες εκείνες που παρουσιάζουν τον υψηλότερο βαθμό κινδύνου αθέτησης των πιστοληπτικών και γενικότερα των οικονομικών τους συμφωνιών, λόγω αδυναμίας εκπλήρωσης τους. Για το λόγο αυτό, οι δανειοδότες εξωτερικές δυνάμεις αυξάνουν υπέρμετρα πολλές φορές τα επιτόκια δανεισμού σε μία Λ.Α.Χ. ή προβαίνουν στην πραγματοποίηση συμφωνιών με σαφώς δυσανάλογους όρους.
5. Ασύμμετρη πρόσβαση στις εθνικές οικονομίες των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών, κάτι το οποίο εντοπίζεται κυρίως στις συμφωνίες που αφορούν στις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες (τραπεζικός τομέας) και στις τηλεπικοινωνίες. Μία άλλη περιοχή που γεννά ανησυχίες αφορά στις υπηρεσιακές εξαγορές και συγχωνεύσεις, δραστηριότητες που συνιστούν βασικό μέσο δια του οποίου οι ξένες εταιρείες προσπαθούν να αποκτήσουν πρόσβαση σε νέες αγορές, στις οποίες εντοπίζεται ένα συννοθύλευμα ευνοϊκών προϋποθέσεων ευδοκιμίας και ανέλιξης. Οι λιγότερο αναπτυγμένες χώρες σε αυτήν την περίπτωση αποτελούν ελκυστική επιλογή, καθότι συνδυάζουν χαμηλό κόστος υλών, φθηνό εργατικό δυναμικό, άγνεια από πλευράς των πληθυσμών των χωρών αυτών των νομοθετημένων και συνταγματικώς κατοχυρωμένων ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τέλος ανειδίκευτη παροχή υπηρεσιών. Πολλές από τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες μάλιστα εξακολουθούν να φοβούνται και να προσπαθούν να αμυνθούν στον αγώνα για την διατήρηση της εθνικής τους αυτονομίας, η οποία κινδυνεύει να απολεστεί, είτε μέσω κάποιας συμμαχίας ανάμεσα στα εγχώρια και στα ξένα επιχειρηματικά συμφέροντα και οι μεγάλες πολυεθνικές επιχειρήσεις ως συνέπεια τους επιβάλουν την επικυριαρχία τους, είτε μέσω μιας κυβερνητικής παρέμβασης από την χώρα προέλευσης κάποιας πολυεθνικής. Η αυξανόμενη οικονομική ολοκλήρωση των εθνικών οικονομιών υποτίθεται ότι υπονομεύει την εθνική οικονομική ανεξαρτησία και περιορίζει την εθνική αυτονομία πολιτικής, αφού: η εντατικοποίηση του εμπορικού ανταγωνισμού και η ανάγκη να μειωθεί το κόστος απαιτούν σημαντική σμίκρυνση του κράτους πρόνοιας, η υπεροχή ισχύος στην κοινωνία μετατοπίζεται από το κράτος στην εταιρεία, οι επιλογές των κυβερνήσεων, ως προς την ακολουθητέα πολιτική,

περιορίζονται από την επιθυμία τους να προσελκύσουν ξένο κεφάλαιο και τον φόβο φυγής του κεφαλαίου και τέλος η ενοποίηση των χρηματοοικονομικών αγορών έχει υπονομεύσει την αποτελεσματικότητα της της μακροοικονομικής πολιτικής (δημοσιονομικής – νομισματικής) στη διαχείριση της οικονομίας.

6. Αύξηση της μετανάστευσης εργαζομένων από τις φτωχότερες προς τις προηγμένες βιομηχανικά χώρες, γεγονός το οποίο αποθαρρύνει κάθε είδους προσπάθεια ανάπτυξης και οικονομικής αναβάθμισης των κατοίκων πολλών υπανάπτυκτων χωρών.
7. Διεύρυνση των εισοδηματικών ανισοτήτων μεταξύ των αναπτυγμένων και των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών, λόγω της αύξησης των εμπορικών ροών, των άμεσων ξένων επενδύσεων και της μετανάστευσης που ευθύνονται για την ολοένα επιδεινούμενη κατάσταση, στην οποία υποβάλλονται πολλοί εργαζόμενοι σε αρκετές εκβιομηχανιζόμενες οικονομίες. Κατ' επέκταση οδηγούμαστε στο συμπέρασμα πως η παγκοσμιοποίηση του εμπορίου προκαλεί μια μετατόπιση στην ισορροπία ισχύος και ευημερίας σε βάρος του παραγωγικού συντελεστή "εργασία" και προς όφελος του παράγοντα "κεφάλαιο".

6.2.3 Γενικά συμπεράσματα για την επίδραση του διεθνούς εμπορίου στις Λ.Α.Χ

Ως γνωστόν, τόσο οι αναπτυσσόμενες, όσο κυρίως οι αναπτυγμένες χώρες αποτελούν παράδειγμα – πρότυπο προς μίμηση για τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες. Παρολ' αυτά, θεωρείται αδύνατο μία Λ.Α.Χ. να καταφέρει να αναρριχηθεί σε τόσο υψηλό επίπεδο, αφενός μεν, γιατί δεν διαθέτει τους πόρους και τις υποδομές των χωρών – προτύπων της, αφετέρου δε, γιατί οι ευμενέστερες οικονομικά από εκείνη χώρες δεν θα το επιτρέψουν, λόγω ανταγωνισμού. Οι πληθυσμοί πολλών λιγότερο αναπτυγμένων χωρών, όπως προαναφέρθηκε, παρουσιάζουν άγνοια σε θέματα που αφορούν στην υγεία, στην ασφάλεια, στην εργασία αλλά και γενικότερα στην συνταγματική κατοχύρωση θεμελιωδών ανθρώπινων δικαιωμάτων, προκειμένου να επιτυγχάνουν τη μεγιστοποίηση της οικονομικής ωφελιμότητας των δραστηριοποιούμενων στις χώρες τους επιχειρήσεων με το ελάχιστο δυνατό κόστος.

Κατ' αυτόν τον τρόπο, το χάσμα μεταξύ των αναπτυγμένων και των λιγότερο αναπτυγμένων χωρών τείνει να διευρύνεται ακόμα περισσότερο με την πάροδο των χρόνων. Η οικονομική ανισότητα επισύρει ανισότητες και στους υπόλοιπους τομείς που χαρακτηρίζουν την πορεία μιας χώρας.

Από τα παραπάνω συμπεραίνουμε πως όταν μια χώρα δεν διαθέτει ισχυρά διαπραγματευτικά ατού, όπως υπολογίσιμες χρηματοοικονομικές και τεχνολογικές δυνατότητες ή έλεγχο επί της πρόσβασης σε μια πλούσια αγορά, θα βρεθεί σε πολύ μειονεκτική θέση στις δόσοληψίες της με τις ξένες

εταιρείες. Κατ' αυτόν λοιπόν τον τρόπο μπορούμε να ερμηνεύσουμε το γεγονός πως οι λιγότερο αναπτυγμένες και μεταβατικές χώρες, είτε δεν φαίνονται ελκυστικές στα μάτια των ξένων επενδυτών, είτε δεν διαθέτουν εκείνη την διαπραγματευτική δύναμη ούτως ώστε, να αποσπάσουν τα μέγιστα δυνατά οφέλη από τις ξένες επιχειρήσεις. Παρατηρείται λοιπόν το φαινόμενο κατά το οποίο πριν από την σύναψη κάποιας συμφωνίας ανάμεσα σε μία πολυεθνική επιχείρηση και σε μία οικονομία υποδοχής, φαίνεται πως η διαπραγματευτική ισχύ ανήκει στην εταιρεία, γεγονός το οποίο ανατρέπεται μετά από την επένδυση και η ισχύς καταλήγει στην χώρα υποδοχής.

Εν κατακλείδι, θα μπορούσαμε να υποστηρίξουμε ότι τα συνολικά οφέλη του διεθνούς εμπορίου προς τις Λ.Α.Χ. μπορούν να διακριθούν σε δύο επιμέρους κατηγορίες: τα άμεσα οφέλη, που αφορούν στο ότι επιτρέπεται στις χώρες αυτές να προμηθεύονται προϊόντα που δεν μπορούν να παράγουν. Επίσης, να οδηγούνται στην πιο αποτελεσματική χρήση των παραγωγικών δυνάμεων που διαθέτουν και τα έμμεσα οφέλη, όπως η βελτίωση της παραγωγικής διαδικασίας μέσα από την διεύρυνση της κλίμακας παραγωγής, την εκμηχάνιση – εφαρμογή νέων τεχνικών και την εφεύρεση καινοτομιών και με την επαφή με νέες χώρες, καταναλωτικά πρότυπα, ιδέες, ήθη, έθιμα και πολιτισμούς που μεταβάλλει το πολιτιστικό περιεχόμενο των χωρών και δημιουργεί νέες επιθυμίες και κίνητρα για νέες επενδύσεις. Συνειδητοποιούμε επομένως ότι γενικά τα οφέλη του παγκόσμιου εμπορίου διεγείρουν τις παραγωγικές και κοινωνικές δυνάμεις ακόμα και των υπανάπτυκτων χωρών, με συνέπεια να επιταχύνεται η οικονομική τους μεγέθυνση και η γενικότερη ανάπτυξή τους.^{[52],[53]}

---

52. Η Πρόκληση του Παγκόσμιου Καπιταλισμού, Η παγκόσμια οικονομία τον 21ο Αιώνα, Robert Gilpin, Ένατη Έκδοση, Αθήνα 2010, σελ: 212-225, 233-235, 367-373, 378-382, 419-425.

53. Οικονομική Ανάπτυξη Θεωρίες και Στρατηγικές, Παναγιώτης Ρέππας, Δεύτερη Έκδοση Τόμος Β Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 2003, σελ: 328-333

6.3 Οι επιδράσεις του διεθνούς εμπορίου στην οικονομική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών

Το διεθνές εμπόριο δίνει πάντα ευκαιρίες στις χώρες να πουλήσουν περισσότερο, να δημιουργήσουν περισσότερα κέρδη, να αυξήσουν το μερίδιο αγοράς τους, να αυξήσουν την παραγωγικότητα τους, και ακόμα μια χώρα μπορεί να μάθει πολλά για τις τεχνολογίες, τις στρατηγικές ανάπτυξης του προϊόντος αλλά και την επιχειρηματική δραστηριότητα με άλλες χώρες. Επιπλέον αυτή τους η συμμετοχή μπορεί να μειώσει την ανεργία και τη φτώχεια, που τυχόν επικρατεί σε κάθε χώρα. Έτσι, αυτό οδηγεί στην ανάπτυξη και ωρίμανση της οικονομίας των χωρών στο σύνολό της.

Οι αναπτυσσόμενες χώρες, όπως έχει αναφερθεί, είναι οι χώρες που έχουν χαμηλό ναί μεν στάδιο οικονομικής ανάπτυξης, αλλά με κάποιες όμως ενέργειες για την ανάπτυξη τους. Η συμμετοχή τους στο διεθνές εμπόριο, έχει ως αποτέλεσμα κάποιες θετικές και αρνητικές επιδράσεις στο σύνολό τους με βάση πάντα την πορεία των αναπτυσσόμενων χωρών

6.3.1 Οι θετικές επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου στην οικονομική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών

1. Μειώνεται το ποσοστό ανεργίας στις αναπτυσσόμενες χώρες, λόγω της μεταφοράς επιχειρήσεων από τις αναπτυγμένες στις χώρες αυτές. Αυτό συμβαίνει επειδή οι αναπτυγμένες χώρες μπορούν να επωφεληθούν από το φθινό εργατικό δυναμικό, που επικρατεί στις αναπτυσσόμενες προσλαμβάνοντας ακόμη περισσότερο προσωπικό με λιγότερες χρηματικές μονάδες. Επιπλέον στις χώρες αυτές ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού αφορά σε ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό με αποτέλεσμα αυτό να μετρίεται θετικά για τις αναπτυγμένες χώρες, αφού όσο λιγότερη ειδίκευση έχει ένας εργαζόμενος τόσο πιο φθηνά “κοστίζει” για τον επιχειρηματία. Όλα αυτά οδηγούν στο να παραχθούν περισσότερες ποσότητες προϊόντων με καταβολή λιγότερων ημερομισθίων στους εργαζόμενους. Αυτή η τακτική έχει βέβαια την στήριξη των κυβερνήσεων στις χώρες αυτές, όπου είναι ευάλωτες στην ισχύ των αναπτυγμένων χωρών.
2. Περιορισμός του ποσοστού της φτώχειας: Η συνακόλουθη αύξηση της επιχειρηματικής δραστηριότητας και οι ξένες επενδύσεις στα αναπτυσσόμενα κράτη μείωσε δραστικά τη φτώχεια στις χώρες εκείνες που κάνουν τεράστια άλματα στο δευτερογενή τομέα παραγωγής. Παράδειγμα αυτού είναι η Κίνα, που σύμφωνα με μια πρόσφατη έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας μείωσε το όριο της φτώχειας από 80% σε 18% σε διάστημα 20 ετών ^[52]. Όμως, υπάρχουν και χώρες σ’ αυτή την κατηγορία κρατών, όπως της Λατινικής Αμερικής, που ακόμα δεν έχουν αναπτύξει πάρα πολύ τον

δευτερογενή τομέα παραγωγής αλλά το μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού τους επιβιώνει από την εκμετάλλευση της υπαίθρου δηλαδή του πρωτογενή τομέα παραγωγής με αποτέλεσμα να εξακολουθούν να συγκαταλέγονται στις φτωχές χώρες του κόσμου. Θα χρειαστεί να περάσουν πολλά χρόνια έως ότου μπορέσουν να αποκτήσουν η κάθε χώρα ξεχωριστά μια υπολογίσιμη πλούσια μεσαία τάξη ικανή να συντηρήσει την οικονομία τους.

3. Εισαγωγή πιο σύγχρονης και πιο εξειδικευμένης στην ήδη υπάρχουσα τεχνολογία από τις αναπτυγμένες χώρες στις αναπτυσσόμενες. Η εισαγωγή αυτή των πολυεθνικών επιχειρήσεων των αναπτυγμένων χωρών στις αναπτυσσόμενες κάνει πιο αυτοματοποιημένη την παραγωγή εξασφαλίζοντας μεγαλύτερες ποσότητες προϊόντων για την μετέπειτα εξαγωγή τους στα άλλα κράτη, κάνοντας την χώρα πιο ανταγωνιστική έναντι των άλλων. Αυτό συμβαίνει γιατί οι αναπτυγμένες χώρες, πρώτες αυτές, έχουν αναπτύξει πιο σύγχρονη και πιο εξελιγμένη μορφή της τεχνολογίας ώστε να τις βοηθήσει όχι μόνο να εξελιχθούν περισσότερο αλλά να γίνουν πιο ανταγωνιστικές ως προς όλες τις χώρες, αναπτυγμένες και μη, για να μην βγουν εκτός από το “παιχνίδι” του διεθνούς εμπορίου. Με την καθιέρωση των επιχειρήσεων αυτών, των πιο εξελιγμένων χωρών της Δύσης, στις χώρες υποδοχής μεταφέρεται και η τεχνογνωσία που χρησιμοποιείται σ’ αυτές. Οι επιχειρήσεις των αναπτυγμένων χωρών εφαρμόζουν τελείως διαφορετική τεχνογνωσία από την εκάστοτε χώρα που δραστηριοποιούνται. Αυτό σημαίνει ότι οι ειδικοί των πολυεθνικών επιχειρήσεων, αφού έχουν διαλέξει τη χώρα που θέλουν να επεκταθούν, προσπαθούν να εκπαιδεύσουν το εργατικό δυναμικό των χωρών υποδοχής δίνοντας καινούριες μεθόδους στην εργασία για να αυξήσουν την παραγωγικότητά τους. Αυτές τις καινούριες μεθόδους και τη σύγχρονη τεχνολογία στην εργασία μετέπειτα τις αντιγράφουν οι εργαζόμενοι των αναπτυσσόμενων χωρών, ώστε να τις εφαρμόσουν στις τοπικές επιχειρήσεις δημιουργώντας έτσι ευνοϊκό περιβάλλον όχι μόνο για την ανάπτυξή τους αλλά και την ανάπτυξη της οικονομίας τους. Με αυτό τον τρόπο “μπαίνουν” πιο δυναμικά στο διεθνές εμπόριο.
4. Έντονη εξαγωγική δραστηριότητα προϊόντων πρωτογενούς τομέα παραγωγής: Όλες αυτές οι επενδύσεις του επιχειρηματικού κόσμου των αναπτυγμένων χωρών στις αναπτυσσόμενες και η εισαγωγή και εφαρμογή πιο ειδικευμένης τεχνολογίας σ’ αυτές δίνει την ευκαιρία να αναπτυχθούν ακόμα πιο πολύ στις εξαγωγές τους αυξάνοντας ελεγχόμενα το μερίδιο αγοράς τους. Στον τομέα αυτό, που αφορά πρώτες ύλες, τρόφιμα και άλλα βιομηχανικά προϊόντα οι αναπτυσσόμενες χώρες εξάγουν με χαμηλές τιμές λόγω του χαμηλού κόστους παραγωγής και των χαμηλών ημερομισθίων του εργατικού δυναμικού κάνοντας τα, πιο ανταγωνιστικά απ’ αυτά των αναπτυγμένων. Αποτέλεσμα αυτού είναι το καταναλωτικό κοινό της κάθε χώρας, αναπτυγμένης και μη, να στρέφεται ολοένα και περισσότερο στην

αγορά εισαγόμενων προϊόντων και όχι των ντόπιων λόγω ότι τα ξένα προϊόντα έχουν πιο χαμηλές τιμές από τα εγχώρια.

5. Αλλαγή του τρόπου διοίκησης των ημεδαπών εταιρειών που εδρεύουν στις αναπτυσσόμενες χώρες: Κατά το παρελθόν, σχεδόν όλες οι επιχειρήσεις των αναπτυσσόμενων χωρών ήταν οικογενειακού χαρακτήρα, γεγονός που δικαιολογεί την επικρατούσα πεποίθηση της κληροδοτούμενης εξουσίας με συνέπεια να παρακωλύεται η οικονομική ανάπτυξη τόσο των ιδίων, όσο και των κρατών στις οποίες αναπτύσσουν επιχειρηματική δραστηριότητα. Πιο συγκεκριμένα, λόγω της μονόπλευρης σκέψης που διέθεταν να μην επιτρέπουν σε άτομα άγνωστα του οικογενειακού περιβάλλοντος να εξελίξουν με καινούριες ιδέες τις επιχειρήσεις. Απόρροια της παραπάνω κατάστασης είναι ο παραμερισμός των χωρών αυτών από το “παιχνίδι” του διεθνούς εμπορίου. Επιπλέον δεν διέθεταν οργανωτικές και διοικητικές ικανότητες που απαιτούνται για την συγκρότηση δικτύων παραγωγής παρόμοιων μ’ αυτών των επιχειρήσεων των αναπτυγμένων χωρών. Σήμερα οι πολυεθνικές επιχειρήσεις των οικονομιών προέλευσης έχουν μεταλαμπαδεύσει την διοικητική και οργανωτική συμπεριφορά τους στις ντόπιες επιχειρήσεις των χωρών υποδοχής, οι οποίες έχουν πραγματοποιήσει άλματα στην ανάπτυξή τους διεθνώς, καθώς επίσης έχουν επιτύχει σημαντική αύξηση του επιπέδου ανταγωνιστικότητάς τους σε διεθνές επίπεδο, με απώτερο σκοπό την επικράτησή τους στο “παιχνίδι” αυτό ^[55].

6.3.2 Οι αρνητικές επιδράσεις του διεθνούς εμπορίου στην οικονομική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών

1. Ρύπανση του περιβάλλοντος: Αποτέλεσμα όλου αυτού του ενδιαφέροντος προς τα αναπτυσσόμενα κράτη είναι η μόλυνση του περιβάλλοντος τους. Αυτό συμβαίνει γιατί τα αναπτυγμένα κράτη επωφελούνται από την ύπαρξη αδύναμων πολιτικών στην εργασία και στο περιβάλλον από τις εκάστοτε κυβερνήσεις λόγω ότι κινούνται εντός περιορισμών που επιβάλλουν οι αναπτυγμένες χώρες στις αναπτυσσόμενες. Τα αναπτυγμένα κράτη δεν συμμορφώνονται με την ισχύουσα περιβαλλοντική νομοθεσία, κάθε χώρα. Στην πραγματικότητα, πολλές πολυεθνικές επιχειρήσεις βλέπουν αυτή την αδυναμία ως μέσο για τη μείωση του κόστους τους και, συνεπώς, διατηρούν διαφορετικά περιβαλλοντικά πρότυπα στην αναπτυσσόμενη χώρα της επιλογής τους από ό,τι στην πατρίδα τους. Αυτό γίνεται λόγω του ελλιπούς συστήματος ρύθμισης και εποπτείας, όπου διεξάγεται χαλαρά με ελάχιστες ποινές, που οδηγούν σε χαμηλό κίνητρο για την τήρηση της περιβαλλοντικής νομοθεσίας.
2. Αυξημένη επιρροή των αναπτυσσόμενων οικονομιών από τις αναπτυγμένες χώρες: Οι αναπτυγμένες χώρες επηρεάζουν τους θεσμούς, τις αξίες, τα

κοινωνικά πρότυπα, τα πρότυπα διοικητικής οργάνωσης, τα καταναλωτικά πρότυπα, καθώς και, δείχνουν συνεχώς την πολιτική και οικονομική ισχύ που διαθέτουν έναντι των αναπτυσσόμενων χωρών σε παγκόσμιο επίπεδο λόγω του μεριδίου που κατέχουν στην αγορά. Αυτό δημιουργεί διάφορες καταστάσεις οικονομικής εξάρτησης των αναπτυσσόμενων χωρών από τις αναπτυγμένες, με συνέπεια να παρεμποδίζεται η περαιτέρω ανάπτυξη του μεριδίου που κατέχουν στην αγορά. Αυτό συμβαίνει λόγω της απουσίας διεθνών κανόνων στο εμπόριο που διέπουν τις ενέργειες και τις δραστηριότητες των χωρών που μετέχουν στο διεθνές εμπόριο. Επίσης δεν υπάρχουν κανόνες που να καθορίζουν τις κινήσεις των χωρών εκείνων που θέλουν να ακολουθήσουν επεκτατική πολιτική προς τις άλλες χώρες κρίνοντας τες αν είναι νόμιμες ή παράνομες και ανάλογα αν χρειαστεί να απαγορευτούντα ^[56].

3. Αθέμιτος ανταγωνισμός: Η πρόσβαση των αναπτυγμένων χωρών στις αναπτυσσόμενες έχει πολλά οφέλη, όμως φέρνει και πολλά προβλήματα στην εκάστοτε χώρα υποδοχής. Ένα από τα προβλήματα αυτά είναι ο αθέμιτος ανταγωνισμός ως προς τις τοπικές εταιρίες. Αυτό σημαίνει ότι η είσοδος ξένων πολυεθνικών επιχειρήσεων έρχεται σε αντίθεση με τα χρηστά ήθη της κάθε χώρας υποδοχής. Ο αθέμιτος ανταγωνισμός υπάρχει διότι οι ξένες ανταγωνίστριες υποστηρίζονται από τις κυβερνήσεις των χωρών προέλευσής τους, όπου ισχύουν άλλα μέτρα και άλλες βιομηχανικές πολιτικές. Έτσι λειτουργούν χωρίς να υπολογίζουν τους άτυπους κανόνες της χώρας υποδοχής με αποτέλεσμα να οδηγεί αυτή η συμπεριφορά σε σύγκρουση μεταξύ της αναπτυγμένης και της αναπτυσσόμενης χώρας. Συνήθως επικρατεί η αναπτυγμένη χώρα λόγω μεγαλύτερης ισχύος και λόγω ότι η κυβέρνηση στην χώρα υποδοχής σπάνια αντιτίθεται.
4. Ύπαρξη ακατάλληλων συνθηκών για την εγκατάσταση πολυεθνικών εταιρειών: Ορισμένες κυβερνήσεις εν δυνάμει χωρών υποδοχής που έχουν προσελκύσει τις αναπτυγμένες χώρες, επειδή διαθέτουν χαμηλά ημερομίσθια, ανεκμετάλλευτους φυσικούς πόρους, εύνοια από πλευράς κυβερνήσεων και χαμηλό λειτουργικό κόστος που εμφανίζουν, δείχνουν επιφυλακτικότητα απέναντι στην είσοδο πολυεθνικών επιχειρήσεων. Αυτό συμβαίνει γιατί οι κυβερνήσεις θεωρούν ότι οι επιχειρήσεις αυτές των αναπτυγμένων κρατών μπορούν να θέσουν φραγμούς στην είσοδο των τοπικών επιχειρήσεων στους παγκόσμιους βιομηχανικούς τομείς του διεθνούς εμπορίου με συνέπεια να μην μπορέσουν να αναπτυχθούν διεθνώς. Οι κυβερνήσεις αυτών των χωρών δικαίως δείχνουν επιφυλακτικότητα στην είσοδο αυτή επειδή οι στρατηγικές των επιχειρήσεων αυτών έχουν τη δυνατότητα είτε να ωφελήσουν την χώρα υποδοχής είτε να την ζημιώσουν. Αν οι αναπτυγμένες χώρες που έχουν δραστηριοποιηθεί σε μια αναπτυσσόμενη αντιληφθούν ότι η κυβέρνηση της χώρας αυτής είτε δεν διατίθεται να εκπληρώσει τα αιτήματά τους, είτε αδυνατεί να λάβει μέτρα που θα μειώσουν το κόστος των επιχειρηματικών τους δραστηριοτήτων τότε

θα μεταφέρουν εύκολα και απλά τις εταιρίες τους από τη χώρα αυτή σε κάποια άλλη αναπτυσσόμενη ή και λιγότερο αναπτυγμένη χώρα, που θα τους εξασφαλίζει σίγουρα τη μείωση του λειτουργικού κόστους τους. Αυτό λειτουργεί αρνητικά για την συγκεκριμένη αναπτυσσόμενη χώρα, αφού διακόπτοντας οι αναπτυγμένες τη λειτουργία των επιχειρήσεων τους σ' αυτή, παύει να αποτελεί αξιόλογη ανταγωνιστική δύναμη του διεθνούς εμπορίου γεγονός που επιδρά αρνητικά και στην γενικότερη αναπτυξιακή της πορεία.

6.3.3 Γενικότερες επιδράσεις της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου στην οικονομική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών

Το διεθνές εμπόριο διαδραματίζει καθοριστική σημασία στην οικονομική ανάπτυξη των αναπτυσσόμενων χωρών. Αυτό που συμπεραίνεται είναι ότι επιταχύνεται η οικονομική ανάπτυξη των χωρών εκείνων που εξάγουν πρώτον, προϊόντα και υπηρεσίες που συναντούν αυξανόμενη ζήτηση στις διεθνείς αγορές και δεύτερον, προϊόντα και υπηρεσίες με υψηλή προστιθέμενη αξία, δηλαδή, ενσωματώνουν τεχνολογία και τεχνογνωσία.

Το διεθνές εμπόριο θα μπορούσε να χαρακτηριστεί, σύμφωνα με τα παραπάνω που αναφέρθηκαν, ως ένα παιχνίδι σκάκι λόγω της στρατηγικής και της ανταγωνιστικότητας που επικρατεί μεταξύ των χωρών, όπως επίσης και της υπεροχής του μεγαλύτερου σε διαπραγματευτική δύναμη παίκτη. Οι δύο αντίπαλοι που θέτουν τους όρους στο “παιχνίδι” αυτό και παίζουν καθοριστική σημασία είναι οι κυβερνήσεις των αναπτυσσόμενων χωρών και οι πολυεθνικές επιχειρήσεις των αναπτυγμένων χωρών. Ανάλογα, όμως με το ποιός θα καταφέρει να επιβάλει τους όρους του, τότε είναι αυτός που αποκτά τη μεγαλύτερη διαπραγματευτική δύναμη στην συνεργασία αυτή μεταξύ των κυβερνήσεων των αναπτυσσόμενων χωρών και των πολυεθνικών επιχειρήσεων των αναπτυγμένων χωρών αποκτώντας όσα περισσότερα οφέλη μπορεί .

Θα μπορούσαμε να πούμε λοιπόν ό,τι θα πρέπει να υπάρχει ανάπτυξη δίκαιων διεθνών συναλλαγών διότι αυτός είναι ο καλύτερος τρόπος για τη χρηματοδότηση της ανάπτυξης στις αναπτυσσόμενες χώρες. Οι κυβερνήσεις των αναπτυσσόμενων χωρών με τις προσπάθειες τους για οικονομική ανάπτυξη, αύξηση των εξαγωγών τους και καλυτέρευση της ποιότητας ζωής του πληθυσμού τους μέσω του διεθνούς εμπορίου σιγά- σιγά προσπαθούν να αποδεσμευτούν ως ένα βαθμό απ' την επιρροή των αναπτυγμένων χωρών. Ωστόσο όμως, οι κανόνες που ισχύουν σήμερα στο διεθνές εμπόριο είναι φτιαγμένοι κατά τέτοιο τρόπο ώστε να ευνοούν κυρίως τα αναπτυγμένα κράτη και τις επιχειρήσεις τους. Αυτοί ακριβώς οι κανόνες στο εμπόριο κρατούν ως ένα βαθμό δέσμιες τις αναπτυσσόμενες και τις λιγότερο αναπτυγμένες χώρες,

οι οποίες αδυνατούν τις περισσότερες φορές να ανταποκριθούν στην ανάγκη για χρηματοδότηση κοινωνικών, πολιτικών και στρατηγικών ανάπτυξης για τη βελτίωση της υγείας και της ποιότητας ζωής του πληθυσμού τους.

Για να μπορέσουν, λοιπόν τα αναπτυσσόμενα κράτη να προστατευθούν από μία ενδεχόμενη εκμετάλλευση των αναπτυγμένων χωρών, οφείλουν να βάλουν “φρένο” στην συστηματική αλόγιστη αυτή κατάχρηση που κάνουν οι πλουσιότερες χώρες. Εκτός λοιπόν, από τη μη τήρηση των νομοθετικών και περιβαλλοντικών κανόνων που ισχύουν σε κάθε χώρα, υψώνουν αδιαπέραστα τείχη για τα προϊόντα των αναπτυσσόμενων χωρών προωθώντας τα δικά τους ως καλύτερης ποιότητας. Η Κίνα όμως είναι από τις χώρες εκείνες που οι προσπάθειές της ανταμείφθηκαν διότι κατέκλεισε όλες τις αγορές των αναπτυγμένων χωρών με κινεζικά προϊόντα. Αυτά τα προϊόντα είναι λιγότερο καλής ποιότητας με χαμηλότερες τιμές, που τα κάνουν πιο ανταγωνιστικά από αυτά των αναπτυγμένων χωρών. Έτσι, δεν μπορούν να τα ανταγωνιστούν στο έπακρο ύστερα από την οικονομική κρίση που βυθίζει τη μία αναπτυγμένη χώρα μετά την άλλη με αποτέλεσμα οι περισσότεροι καταναλωτές τους να στρέφονται στα κινεζικά προϊόντα. Δεν συμβαίνει όμως το ίδιο και με άλλες αναπτυσσόμενες χώρες, όπως χώρες της Λατινικής Αμερικής. Αυτό συμβαίνει επειδή δεν έχουν βρει ακόμα τον τρόπο να θέσουν τους δικούς τους κανόνες στο διεθνές εμπόριο, όπως η Κίνα.

---

54. <http://prabhakarit.wordpress.com/2008/12/24/understanding-advantages-and-disadvantages-of-international-trade-china/>

55. Η Πρόκληση του Παγκόσμιου Καπιταλισμού, Η παγκόσμια οικονομία τον 21ο Αιώνα, Robert Gilpin, Ένατη Έκδοση, Αθήνα 2010, σελ: 214-215

56. Η Πρόκληση του Παγκόσμιου Καπιταλισμού, Η παγκόσμια οικονομία τον 21ο Αιώνα, Robert Gilpin, Ένατη Έκδοση, Αθήνα 2010, σελ: 226-227

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο

ΤΕΛΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η Παγκοσμιοποίηση του Εμπορίου είναι ένα φαινόμενο που υφίσταται η υφήλιος τις τελευταίες δεκαετίες. Με τη συστηματική αυτή διενέργεια εισαγωγών και εξαγωγών μεταξύ των κρατών του κόσμου εξασφαλίζεται η συνεργασία μεταξύ αυτών και η πρόσβασή τους σε αγαθά και υπηρεσίες, διασφαλίζοντας έτσι την παγκόσμια οικονομική και κοινωνική ευημερία. Επιπλέον με τις διεθνείς εμπορικές συναλλαγές επιτυγχάνεται η μεταφορά του πολιτισμού, της κουλτούρας, της παιδείας, των ηθών, των εθίμων, καθώς και του υλικοτεχνολογικού εξοπλισμού για την βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων των κρατών του πλανήτη. Με τις διεθνείς συναλλαγές αναβαθμίζεται η παγκόσμια οικονομία και προάγεται το επίπεδο στις σχέσεις εξωτερικής πολιτικής. Παρέχεται η δυνατότητα σε κάθε χώρα να εκμεταλλεύεται τα συγκριτικά πλεονεκτήματα των υπολοίπων κρατών προς όφελός της, με αποτέλεσμα την καλύτερη διαβίωση των κατοίκων της κάθε κοινωνίας. Η σύγχρονη τεχνολογία που παρέχει το γεγονός της ανταλλαγής τεχνογνωσίας μεταξύ των κρατών του κόσμου ωθεί τις κοινωνίες στη δημιουργία βελτιωμένων προϊόντων και υπηρεσιών για την εξυπηρέτηση τους. Το φαινόμενο διεθνοποίησης των εμπορικών δραστηριοτήτων καταλύει 'νοητά' τα σύνορα μεταξύ των χωρών, γεγονός το οποίο αποδεικνύει την τάση μιμητισμού των καταναλωτικών κοινών. Στα πλαίσια του φαινομένου αυτού αναπτύσσονται κοινωφελείς οργανώσεις προάσπισης των ανθρώπινων δικαιωμάτων με σκοπό την εξασφάλιση της παγκόσμιας ειρήνης.

Παρά τις ωφέλειες που εισπράττει το παγκόσμιο κοινωνικό περιβάλλον από τη διεθνοποίηση του εμπορίου, η παράλληλη ύπαρξη προβλημάτων δεν μπορεί να απουσιάζει. Συγκεκριμένα από τη συνεχή λειτουργία επιβλαβών παραγωγικών μονάδων έχει επέλθει παγκόσμια οικολογική και περιβαλλοντική καταστροφή με αποτέλεσμα να καταστρέφεται η παγκόσμια χλωρίδα-πανίδα και ο φυσικός πλούτος. Επίσης εξαντλούνται οι πηγές ενέργειας. Αποτέλεσμα των παραπάνω είναι η δημιουργία επιβλαβών φαινομένων που θέτουν σε κίνδυνο την παγκόσμια δημόσια υγεία. Από τη μία πλευρά το γεγονός της αύξησης του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων των κρατών με σκοπό την επικράτηση στην παγκόσμια αγορά και από την άλλη πλευρά η υπερζήτηση θέσεων εργασίας εξειδικευμένου προσωπικού οδηγούν στην σταδιακή αύξηση του ποσοστού της ανεργίας. Επιπροσθέτως παρά την ύπαρξη του φαινομένου της παγκόσμιας ειρήνης, θεωρείται αναπόφευκτη η μη δημιουργία πολεμικών

εστιών που αποβλέπουν στην εξυπηρέτηση πολιτικοοικονομικών συμφερόντων. Παρά τους κοινούς στόχους της παγκοσμιοποίησης του εμπορίου για παγκόσμια οικονομική και γενικότερη ανάπτυξη, παρατηρείται πως ένα σχετικά μικρό μέρος κρατών ευνοείται σε μεγάλο βαθμό από τις διεθνείς δραστηριότητες που προσφέρει η παγκοσμιοποίηση. Η αναφορά γίνεται στις αναπτυγμένες οικονομίες, οι οποίες σκόπιμα περιορίζουν τη δυνατότητα αναπτυξιακής πολιτικής ορισμένων λιγότερο αναπτυγμένων κρατών. Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι ο λόγος ύπαρξης του διεθνούς εμπορίου οφείλεται στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων των πολυεθνικών ομίλων εταιρειών των αναπτυγμένων κρατών, που πολλές φορές έρχεται σε αντίθεση με τα συμφέροντα των υπόλοιπων κρατών. Έτσι παρουσιάζεται η δημιουργία δύο οικονομικών πόλων :από τη μία πλευρά το σύνολο των οικονομικά προηγμένων χωρών, με το υψηλό βιοτικό επίπεδο του πληθυσμού και από την άλλη πλευρά οι λιγότερο αναπτυγμένες χώρες με βασικό χαρακτηριστικό τους το χαμηλό βιοτικό επίπεδο της συντριπτικής πλειοψηφίας του πληθυσμού. Με αποτέλεσμα την αύξηση του χάσματος μεταξύ πλούσιων και φτωχών κρατών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία

- Διεθνείς Εμπορικές Σχέσεις, Διεθνές Εμπόριο, Γιάννης Χολέβας, Εκδόσεις Interbooks, Αθήνα 1997
- Διεθνές Εμπόριο: Η πολιτική Οικονομία των Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων, Κωνσταντίνος Ε. Μακεδόνας, Εκδόσεις Έλην, Αθήνα 2002
- Διεθνείς Οικονομικές Σχέσεις, Ιωάννης Κ. Χρηστίδης, Εκδόσεις ΔΚ, Πάτρα 2006
- Διεθνής Οικονομική, Ε. Πουρναράκης, 4η Έκδοση, Αθήνα 2010
- Έρευνα για τη φύση και τις Αιτίες του Πλούτου των εθνών. Adam Smith, τόμος 1,2 Ελληνικά Γράμματα
- Διεθνής Οικονομική, Θεωρία και Πολιτική. Paul Krugman, Maurice Obstfeld. Κρητική 5η Έκδοση
- Διεθνές Εμπόριο, Ανδρέας Κούρκουλος, Εκδόσεις Ανατύπωσης, Πάτρα 1976
- Διοίκηση & Οργανωτική Συμπεριφορά, Ευάγγελος Θεοδωράτος, Εκδόσεις: Σταμούλης, Αθήνα 2004
- Στρατηγική της Ανάπτυξης, Ιωάννης Χρηστίδης, Σημειώσεις Πάτρα 2009
- Η πρόκληση του Παγκόσμιου Καπιταλισμού, Η Παγκόσμια Οικονομία τον 21ο αιώνα, Robert Gilpin, Ένατη Έκδοση, Αθήνα 2010
- Διεθνές Εξαγωγικό Marketing, Γεώργιος Πανηγυράκης, Τόμος 1, Εκδόσεις: Α. Σταμούλης Αθήνα 1999
- Πολιτική Οικονομία, Γεωργακόπουλος Λιανός, Μπένος Τσεκούρας, Χατζηπροκοπίου Χρήστου, Εκδόσεις Μπένου, Αθήνα 2002
- Οικονομική Ανάπτυξη Θεωρίες και Στρατηγικές, Παναγιώτης Ρέππας, Δεύτερη Έκδοση Τόμος Β Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα

Πηγές Internet

<http://www.econ.uoa.gr/UA/files/1569977284.pdf>

http://portal.kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_kathextra_1_02/06/2006_155429

http://www.minagric.gr/Greek/agro_pol/POE.htm

http://europa.eu/about-eu/facts-figures/index_el.htm

http://el.wikipedia.org/wiki/ανεπτυγμένη_χώρα

<http://el.wikipedia.org/wiki/ιαπωνία>

<http://el.wikipedia.org/wiki/αμερική>

http://el.wikipedia.org/wiki/ηνωμένες_πολιτείες_αμερικής

<http://el.wikipedia.org/wiki/γκάνα>

<http://el.wikipedia.org/wiki/αίγυπτος>

http://itia.ntua.gr/getfile/931/1/documents/douros_teliko.pdf

http://el.wikipedia.org/wiki/αναπτυσσόμενες_χώρες

http://itia.ntua.gr/getfile/931/1/documents/douros_teliko.pdf

<http://el.wikipedia.org/wiki/κίνα>

<http://el.wikipedia.org/wiki/βραζιλία>

<http://eparistera.blogspot.com/2011/01/blog-post.html>

<http://www.idec.gr/iier/new/negreponi.htm>

http://www.go-online.gr/ebusiness/specials/article.html?article_id=550&PHPSESSID=b84e7c6e5e6c707e821e1ff4e020be43

<http://www.ardin.gr/node/2094>

<http://prabhakarit.wordpress.com/2008/12/24/understanding-advantages-and-disadvantages-of-international-trade-china/>

<http://www.mcit.gov.cy/mcit/trade/ts.nsf/All/70707989B6E38F18C22574B80026FF17?OpenDocument>

http://europa.eu/about-eu/facts-figures/index_el.htm